

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 76/2022 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan, hallintovaliokuntaan, lakivaliokuntaan, maa- ja metsätalousvaliokuntaan ja talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Eduskunta-aloitteet

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavat aloitteet:

- Lakialoite LA 19/2021 vp Jari Myllykoski vas ym. Lakialoite laiksi luonnonsuojelulain 49 §:n muuttamisesta
- Toimenpidealoite TPA 69/2020 vp Sanna Antikainen ps Toimenpidealoite valkoposkikihanhien metsästyksen sallivien poikkeuslupien laajemmasta myöntämisestä sekä satovahinkokorvausten nostamisesta todellisia kuluja vastaavalle tasolle
- Toimenpidealoite TPA 19/2021 vp Merja Kyllönen vas ym. Toimenpidealoite trofeiden maahantuonnin kieltämisestä

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:

- Perustuslakivaliokunta PeVL 67/2022 vp
- Hallintovaliokunta HaVL 25/2022 vp
- Lakivaliokunta LaVL 25/2022 vp
- Maa- ja metsätalousvaliokunta MmML 30/2022 vp
- Talousvaliokunta TaVL 44/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Pasi Kallio, ympäristöministeriö
- lainsäädäntöjohtaja Johanna Korpi, ympäristöministeriö
- ympäristöneuvos Hanna-Leena Keskinen, ympäristöministeriö
- lainsäädäntöneuvos Leila Suvantola, ympäristöministeriö

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

- metsäneuvos Erno Järvinen, maa- ja metsätalousministeriö
- hallitusneuvos Vilppu Talvitie, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Antti Leinonen, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Elina Nyholm, oikeusministeriö
- johtava asiantuntija Eeva-Maija Puheloinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- hallitussihteeri Eeva Ovaska, liikenne- ja viestintäministeriö
- lakimiessihteeri Kalle Varis, saamelaiskäräjät
- erikoissyöttäjä Jarmo Rintala, Syyttäjälaitos
- ympäristöneuvos Satu Lyytikäinen, Aluehallintovirastot, ympäristölupavastualueet
- yksikön päällikkö Eero Melantie, Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- tutkimuspäällikkö Riikka Venesjärvi, Luonnonvarakeskus
- kehittämispäällikkö Minna Pekkonen, Suomen ympäristökeskus
- ryhmäpäällikkö Anne Raunio, Suomen ympäristökeskus
- maankäyttöpäällikkö Riikka Myllylä, Metsähallitus
- strategiapäällikkö Jussi Päivinen, Metsähallitus
- metsälainsäädännön johtava asiantuntija Janne Uitamo, Suomen metsäkeskus
- riistasuunnittelija Tapio Kangas, Suomen riistakeskus
- tutkijatohtori, dosentti Tuomas Aivelo, Helsingin yliopisto
- akatemiaprofessori Craig Primmer, Helsingin yliopisto
- apulaisprofessori Marjo Saastamoinen, Helsingin yliopisto
- tutkijatohtori Joel Jalkanen, Luonnontieteellinen keskusmuseo, Helsingin yliopisto
- yli-intendentti Aleksi Lehtikainen, Luonnontieteellinen keskusmuseo, Helsingin yliopisto
- senior lecturer Panu Halme, Jyväskylän yliopisto
- tutkijatohtori Kaisa J. Raatikainen, Jyväskylän yliopisto
- puheenjohtaja Markku Ollikainen, Suomen ilmastopaneeli
- puheenjohtaja, professori Janne Kotiaho, Suomen Luontopaneeli
- lakimies Arto Soisalo, Suomen Malminjalostus Oy - Finnish Minerals Group
- sidosryhmäsuhteiden johtaja Sami Oksa, UPM-Kymmene Oy
- johtava asiantuntija Minna Ojanperä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- asiantuntija Heidi Lettojärvi, Energiateollisuus ry
- lakimies Anna-Rosa Asikainen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- lakimies Sami Hämäläinen, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
- toimitusjohtaja Kimmo Järvinen, Metallinjalostajat ry
- kestävän kehityksen päällikkö Tiina Vuoristo, Metsäteollisuus ry
- toiminnanjohtaja Camilla Sederholm, Natur och Miljö ry
- toiminnanjohtaja Pekka Suomela, Kaivosteollisuus ry
- lakimies Minna Mättö, Suomen Kuntaliitto
- toiminnanjohtaja Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- ympäristöjuristi Matti Kattainen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- järjestöpäällikkö Teemu Simenius, Suomen Metsästäjäliitto
- toiminnanjohtaja Olli Saari, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- pääsihteeri Liisa Rohweder, WWF Suomi

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

- Etelä-Karjalan liitto
- Etelä-Pohjanmaan liitto
- Etelä-Savon maakuntaliitto
- Kainuun liitto
- Hämeen liitto
- Keski-Suomen liitto
- Keski-Pohjanmaan liitto
- Kymenlaakson liitto
- Lapin liitto
- Pirkanmaan liitto
- Pohjanmaan liitto
- Satakuntaliitto
- Uudenmaan liitto
- Varsinais-Suomen liitto
- Espoon kaupunki
- Lahden kaupunki
- Geologian tutkimuskeskus GTK
- John Nurmisen Säätiö
- Luonnonperintösäätiö
- Kemijoki Oy
- Suomen riistakeskus
- BirdLife Suomi ry
- Energiateollisuus ry
- INFRA ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry
- Kalatalouden Keskusliitto
- Keskisen Suomen liito-oravayhdistys ry
- SEY Suomen eläinsuojelu
- Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
- Pohjois-Pohjanmaan liitto
- Pohjois-Savon liitto
- Päijät-Hämeen liitto
- Baltic Sea Action Group
- Finnish Business & Society ry (FIBS)

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi luonnonsuojelulaki. Samalla nykyinen vuodelta 1997 oleva samanniminen luonnonsuojelulaki kumottaisiin. Lain uudistaminen on tarpeen, koska luonnon monimuotoisuuden heikentymistä ei ole saatu pysäytettyä, luontotyyppien ja lajien uha-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

nalaisuudesta on saatu runsaasti uutta tietoa ja myös ilmastonmuutos nopeuttaa ja voimistaa entisestään monia luonnossa tapahtuvia muutoksia. Lisäksi muu lainsäädäntö, ohjauskeinot ja hallinto ovat muuttuneet nykyisen luonnonsuojelulain voimassaoloaikana.

Uudistuksella ajantasaistettaisiin lain säännöksiä ja sen vaikuttavuutta parannettaisiin luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön edistämiseksi tehostamalla lajien ja luontotyyppien suojelua, kehittämällä luontotiedon hallintaa, vahvistamalla luonnonsuojelun suunnittelua ja myös vapaaehtoisen suojelun edellytyksiä sekä edistämällä ilmastonmuutokseen sopeutumista. Uudistuksella toteutettaisiin pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitetta pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa.

Voimassa olevaan luonnonsuojelulakiin verrattuna uuden lain rakenne ja sen useat pykälät säilyisivät sisällöllisesti pitkälti ennallaan, mutta lakia täydennettäisiin ja tarkistettaisiin monilta osin. Kokonaan uusissa luvuissa säädettäisiin luonnonsuojelun hallinnosta, eliölajien vaihdannasta, maahantuonnista ja maastaviennistä, luontotiedon hallinnasta sekä luonnonarvojen heikentymisen hyvittämistä koskevasta vapaaehtoisesta ekologisesta kompensatiosta.

Lain tavoitteiden muotoiluja ajantasaistettaisiin ja niihin lisättäisiin ilmastonmuutokseen sopeutuminen. Lisäksi uutena laissa säädettäisiin yleisestä velvollisuudesta ryhtyä toimenpiteisiin luonnon monimuotoisuuden merkittävän vähenemisen tai häviämisen uhan torjumiseksi myös tieteellisen epävarmuuden vallitessa sekä ympäristötietoisuuden edistämisestä. Lakiin ehdotetaan myös säännöksiä saamelaiden oikeuksien nykyistä vahvemman huomioon ottamisesta. Luonnonsuojeluviranomaisten tehtävien määrittelyä ajantasaistettaisiin, selkeytettäisiin ja yhtenäistettäisiin suhteessa muuhun ympäristölainsäädäntöön. Lisäksi säädettäisiin kunnalle asetetusta luonnon monimuotoisuuden edistämisestä sekä uutena Suomen luontopaneelin tehtävistä.

Luonnonsuojelusuunnittelua koskevaa lukua täydennettäisiin kauttaaltaan vastaamaan paremmin nykyistä käytäntöä vahvistamalla luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman säädöspohjaa sekä osallistumismenettelyitä edistämällä. Luvussa säädettäisiin myös luonnon-suojelun vapaaehtoisten toimenpideohjelmien oikeusperustasta.

Lakiin sisältyisi nykyisen lain tapaan säännökset tavaroina ja palveluina toteutettavasta tuesta, jota voitaisiin myöntää hankkeisiin ja toimenpiteisiin luonnon monimuotoisuuden ja luonnon- ja kulttuurimaiseman suojelun ja hoidon edistämiseksi. Tukimuotoihin ehdotetaan lisättäväksi säännökset myös rahallisesta avustuksesta samaan tarkoitukseen.

Luonnonsuojelualueita koskevaan lukuun ehdotetaan useita tarkennuksia ja teknisluonteisia ajantasaistuksia. Esimerkiksi nykyisen lain mukaisiin luonnonsuojelualueiden perustamisedellytyksiin lisättäisiin sopeutuminen ilmastonmuutoksen vaikutuksiin, luonnonsuojelualueiden rauhoitussäännöksiä täsmennettäisiin ja hallinnollisia menettelyitä kevennettäisiin. Lisäksi eräiden metsästyksen liittyvien toimintojen sekä vieraslajien poistamisen sallittavuutta luonnonsuojelualueilla selkeytettäisiin ja sujuvoitettaisiin. Voimassa olevasta laista poiketen kansallispuistoihin ja luonnonpuistoihin ei voisi enää myöntää luonnonsuojelulain nojalla lupaa malmien etsintään.

Luontotyyppien suojelua vahvistettaisiin ja keinovalikoimaa laajennettaisiin muun muassa ajantasaistamalla suojeltujen luontotyyppien luetteloa ja niiden määrittelyä. Lisäksi uutena säädettäi-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

siin uhanalaisista luontotyypeistä, niiden huomioon ottamisesta sekä eräistä tiukasti suojelluista luontotyypeistä. Eliölajien suojelua koskevaa lukua selkiytettäisiin verrattuna voimassa olevaan lakiin ja uhanalaisten lajien suojaa myös vahvistettaisiin. Lakiin otettaisiin esimerkiksi uudet säännökset Suomessa uutena löydettyjen tai tieteelle ennestään tuntemattomien eliölajien suojelusta sekä lajien avustetusta leviämisestä niiden häviämisen estämiseksi.

Luonnonsuojelun toteuttamista koskevaa lukua täydennettäisiin menettelysäännöksellä, joka koskee alueiden hankintaa valtiolle. Laissa säädettäisiin luonnonsuojelutarkoituksiin tehtävistä hankinnoista ja todettaisiin niihin liittyvät viranomaisten vastuut. Myös korvauksiin liittyvää sääntelyä tarkennettaisiin ja täydennettäisiin vastaamaan suojelun vahvistamiseksi tehtyjä säännöshdotuksia.

Luonnonsuojelua koskevan tiedon saatavuutta ja hyödyntämistä edistettäisiin uudella luvulla luonnonsuojelun tiedonhallinnasta. Lisäksi ekologista kompensatiota koskevassa uudessa luvussa säädettäisiin luonnonarvojen tuottamisesta ja vapaaehtoisen hyvittämisen varmentamisesta.

Lain noudattamisen valvontaa tehostettaisiin lisäämällä sitä koskevaan lukuun säännökset valvonnan järjestämisestä, sitä toteuttavista viranomaisista ja viranomaisten tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen asianomistajuudesta rikosasiasa. Rangaistussäännökset ajantasaistettaisiin vastaamaan rangaistussääntelyltä nykyisin edellytettävää tarkkuutta ja selkeyttä.

Samassa yhteydessä vahvistettaisiin myös esimerkiksi vesilain luontotyyppejä koskevaa suojelua lisäämällä sen soveltamisalaan purot, lähteiköt ja kalkkilammet. Lisäksi useisiin muihin lakeihin tehtäisiin ehdotettavasta luonnonsuojelulaista johtuvia teknisiä korjauksia ja muutoksia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2023.

Lakialoite

Lakialoitteessa LA 19/2021 vp ehdotetaan luonnonsuojelulain 49 §:n muuttamista siten, että direktiivissä sallittu luvanvarainen ammuttujen valkoposkikihanhien ja merimetsojen haltuunotto ja hyötykäyttö ruoaksi on lain mukaan mahdollista.

Toimenpidealoitteet

Toimenpidealoitteessa TPA 69/2020 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin mahdollistaakseen entistä laajemman metsästyksen sallivien poikkeuslupien käytön valkoposkikihanhien kevät- ja syysmuuttojen yhteydessä satovahinkojen torjumiseksi sekä nostaakseen satovahinkokorvaukset todellisia kuluja vastaavalle tasolle.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Toimenpidealoitteessa TPA 19/2021 vp ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin metsästysmuistojen eli trofeiden maahantuonnin kieltämiseksi Suomessa.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta esittää lakiehdotusten hyväksymistä muutettuina seuraavin huomautuksin.

Kokonaisuudistuksen tavoitteet

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi luonnonsuojelulaki. Samalla nykyinen vuodelta 1997 oleva samanniminen luonnonsuojelulaki kumottaisiin. Uudistuksella ajantasaistettaisiin lain säännöksiä ja sen vaikuttavuutta parannettaisiin luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön edistämiseksi muun muassa tehostamalla lajien ja luontotyyppien suojelua, kehittämällä luontotiedon hallintaa ja vahvistamalla luonnonsuojelun suunnittelua ja vapaaehtoisen suojelun edellytyksiä. Uudistuksella toteutetaan pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitetta pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa. Tähän tavoitteeseen pyritään muun ohella vahvistamalla luonnonsuojelusuunnittelun vaikuttavuutta, lisäämällä valmistelun vuorovaikutteisuutta, laajentamalla suojelun tarpeessa olevien luontotyyppien ja eliölajien oikeudellista suojaa sekä edistämällä luontoarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittämistä. Lakiehdotuksella sisällytetään luonnonsuojelulainsäädäntöön uutena asiana vapaaehtoinen ekologisen kompensaation periaate ja tunnistetaan ilmastomuutoksen merkitys ja yhteys luonnonsuojeluun.

Myös YK:n biodiversiteettisopimuksen (SopS 78/1994) ja EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteena on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen ja kääntää sen kehitys myönteiseksi vuoteen 2030 mennessä. Kansainvälisesti ja kansallisesti asetetuista tavoitteista ja erilaisista toimintaohjelmista huolimatta luonnon monimuotoisuuden heikkenevää kehitystä ei ole kyetty estämään, vaan luonnon monimuotoisuus hupenee edelleen. Luonnon monimuotoisuus liittyy myös läpileikkaavasti kaikkeen yhteiskunnalliseen toimintaan ja viime kädessä asettaa sille myös reunaehdot. Luonnon monimuotoisuus mahdollistaa muun muassa luonnonvarojen ja ekosysteemipalvelujen varaan rakentuvan hyvinvoinnin. Luonnon monimuotoisuuden sosiaalisia ulottuvuuksia tai sen työllisyys- ja aluekehitysvaikutuksia ei useinkaan voi erottaa esimerkiksi taloudellisista tai ympäristövaikutuksista, vaan ne kytkeytyvät monisäikeisesti toisiinsa.

Luonnonsuojelulaki on yleislaki, jota sovelletaan kaikkiin luonnonsuojelulain soveltamisalaan kuuluviin hankkeisiin ja toimenpiteisiin. Tämä tarkoittaa sitä, että luonnonsuojelulaki on soveltamisalaltaan yleinen, muuta lainsäädäntöä läpäisevä ja sitä soveltavat myös muut kuin varsinaiset luonnonsuojeluviranomaiset. Nykyisen luonnonsuojelulain on arvioitu toimivan rakenteellisesti suhteellisen hyvin, joten kokonaisvaltaista järjestelmätason muutosta ei pidetty tarkoituksenmukaisena. Luonnonsuojelulain tavoitteena oleva monimuotoisuuden turvaaminen ei kuitenkaan voi olla vain luonnonsuojelulain tarkoittamien toimenpiteiden varassa, eikä monimuotoisuuden suojelua voida kytkeä kapeasti esimerkiksi vain uhanalaisten lajien tai luontotyyppien suojeluun. Kyse on laajemmasta kokonaisuudesta, joka liittyy kaikkeen ympäristönkäyttöön ja

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

sitä koskevaan lainsäädäntöön. Luonnonsuojelulain ehdotuksilla pyritään osaltaan vastaamaan monimuotoisuuden heikkenemisen aiheuttamiin haasteisiin, mutta on tarpeen tunnistaa, ettei luonnonsuojelulaki yksinään pysty pysäyttämään monimuotoisuuden heikkenemistä. Sen avuksi tarvitaan muun lainsäädännön, poliittisten päätösten, taloudellisten valintojen sekä viime kädessä myös ihmisten arvovalintojen tukea.

Uhanalaisuusarviointien tulosten perusteella Suomen luonto köyhtyy edelleen. Tuoreita arviointiraportteja ovat Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018; Luontotyyppien punainen kirja, osat I ja II, lajien uhanalaisuusraportointi sekä Suomen kuudes maaraportti luonnon monimuotoisuudesta. Uhanalaisia lajeja kaikista Suomessa arvioiduista lajeista on nyt 11,9 prosenttia. Vastaava luku vuonna 2000 oli 8,0 prosenttia ja vuonna 2010 10,5 prosenttia. Metsien uhanalaisista lajeista noin 80 prosenttia on vanhojen kangasmetsien ja lehtometsien lajeja, ja 55 prosenttia esiintyy sellaisissa lehdoissa ja paahderinteillä, joita on vain noin 1,5 prosenttia metsäpinta-alasta. Ekosysteemien vuorovaikutussuhteet ovat monimutkaisia, joten uhanalaisuutta ei voida arvioida vain lajien määrän perusteella. Suomen luontotyypeistä uhanalaisia on lähes puolet, 48 prosenttia. Etelä-Suomessa uhanalaisten metsäluontotyyppien osuus on selvästi suurempi kuin Pohjois-Suomessa. Esimerkiksi lehtojen pinta-alasta 96 prosenttia sijaitsee Etelä-Suomessa, ja näistä lehtoluontotyypeistä 77 prosenttia on uhanalaisia.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota valtiosääntönäkökulmasta viiteen eri kokonaisuuteen, jotka liittyvät kansallisen täytäntöönpanon EU-oikeudenmukaisuuteen, osallistumisoikeuksiin, omaisuudensuojaan, asetuksenantovaltuuksiin ja oikeusturvaan. Perustuslakivaliokunta on esittänyt näiden osalta huomautuksia siitä, miltä osin ympäristövaliokunnan tulee vielä tarkastella sääntelyehdotuksia tai muuttaa niitä. Ympäristövaliokunta esittää näihin huomautuksiin perustuvat arvionsa kussakin asiakohdassa tässä mietinnössä myöhemmin erikseen.

Lakivaliokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä esittäen eräitä huomioita ja muutosesityksiä koskien toimialaansa kuuluvien osien erityisesti rikosoikeudellisia seuraamuksia ja rangaistussäännöksiä sekä muutoksenhakuun ja oikeusturvaan liittyvää sääntelyä. Ympäristövaliokunta ehdottaa tähän perustuen eräitä pykälämuutoksia sekä lausuman hyväksymistä.

Hallintovaliokunta korostaa lausunnossaan, että Suomen ja koko Euroopan turvallisuusympäristö on muuttunut perustavanlaatuisesti Venäjän hyökättyä Ukrainaan helmikuussa 2022. Hallintovaliokunta tähdentää Rajavartiolaitoksen ja toimivan rajaturvallisuusjärjestelmän keskeistä merkitystä etenkin nykyisessä turvallisuustilanteessa ja sitä, että Rajavartiolaitoksen on kyettävä hoitamaan lakisääteiset tehtävänsä kaikissa olosuhteissa. Ympäristövaliokunta ehdottaa tähän liittyen 50 ja 52 §:n muuttamista siten kuin yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetään.

Talousvaliokunta on arvioinut hallituksen esitystä toimialansa näkökulmasta keskittyen erityisesti sen taloudellista toimintaympäristöä koskeviin vaikutuksiin laajasti ymmärrettynä. Talousvaliokunta korostaa, ettei sääntely tai sen soveltaminen saa johtaa tilanteeseen, jossa ilmasto- ja ympäristötavoitteidenkin kannalta välttämättömien hankkeiden toteutuminen estyisi tai tarpeettomasti pitkittyisi tavalla, joka toimisi viime kädessä myös luonnonsuojelulain tavoitteita vastaan, ja on arvioinut erityisesti 64 §:n ja 67 §:n soveltamiseen liittyviä epävarmuuksia. Ympäristövaliokunta ehdottaa mietinnössään näiden säännösten täsmentämistä ja poistamista.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta on antanut kriittisen lausunnon katsoen, että 64, 65 ja 78 § tulee poistaa ja kaiken suojelun laajennustarpeen tulee tapahtua 66 §:n kautta. Lisäksi maa- ja metsätalousvaliokunta esittää kriittisiä huomioita purojen, kalkkilampien ja lähteiköiden suojelun vahvistamisesta, valitusoikeuden määrittelystä sekä vaatimuksen siitä, että 86 §:n tulee sisältää myös asiallinen hyötykäyttö. Lausuntoon sisältyy kaksi eriävää mielipidettä. Ympäristövaliokunta käsittelee kaikkia näitä kysymyksiä laajasti mietinnössään ja ehdottaa mietinnössään muun ohella 1. lakiehdotuksen 64 ja 65 §:n poistamista, 78 §:n muuttamista sekä lausumaehdotuksia esitettyjen näkökohtien huomioon ottamiseksi ja oikeustilan selventämiseksi. Valiokunta katsoo, että maa- ja metsätalousvaliokunnan esittämät painavimmat huomiot kohdistuvat pääasiassa samoihin asioihin kuin perustuslakivaliokunnan huomautukset siitä, miltä osin sääntelyä tulee tarkentaa. Perustuslakivaliokunta ei kuitenkaan ole lausunnossaan pitänyt ehdotettua sääntelyä ongelmallisena perustuslain 15 §:n omaisuuden suojan kannalta, kunhan ympäristövaliokunta täsmentää sääntelyä valiokunnan esittämiltä osin.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuus

Ilmastonmuutos on nopeasti etenevä uhka Suomen luonnon monimuotoisuudelle ja edellyttää toimenpiteitä myös luonnonsuojelulaissa. Luonnon muutokset vaikuttavat ihmisille tärkeisiin hyödykkeisiin ja luonnonympäristön tarjoamiin palveluihin. Esimerkiksi pölyttäjien uhanalaistuminen voi heijastua ruokaturvaan. Ilmastonmuutos voimistaa nykyisiä ihmisen aiheuttamia muutoksia, kuten rehevöitymistä, kuivumista ja avointen luontotyyppien sulkeutumista, ja lisää vieraslajeista aiheutuvia riskejä. Myös luonnonsuojelualueet, luontotyypit ja eliölajien elinympäristöt ovat vaarassa heikentyä ilmaston muuttuessa.

Yhteys luonnon monimuotoisuuden suojelun ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen välillä on kaksisuuntainen. Turvaamalla lainsäädännön keinoin luonnon monimuotoisuutta voidaan samalla tukea yleistä sopeutumista ilmastonmuutokseen. Tietyntyyppisillä sopeutumistoimilla voidaan puolestaan rajoittaa monimuotoisuuden heikkenemistä ilmastonmuutoksen edetessä. Esimerkiksi luonnonsuojelusuunnittelulla ja kehittämällä luontotyyppisuojelelta voidaan oikein kohdennettuna edistää ilmastonmuutokseen sopeutumista. Myös monimuotoisuuden turvaamisen ja ilmastonmuutoksen hillinnän välillä on selvä yhteys. Valtaosa Suomen uhanalaisista lajeista elää metsissä, ja metsäalueiden turvaaminen tukee osaltaan myös globaalin hillintätavoitteen saavuttamista sekä kansallisten hiilivarastojen ylläpitämistä. On myös tärkeää tunnistaa, että luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja luonnon ennallistamiseksi tehtävillä toimilla voi olla joissain tilanteissa ilmastotavoitteiden tai vesiensuojelun näkökulmasta haitallisia vaikutuksia. Luonnonsuojelua ja ilmastoa koskevan sääntelyn johdonmukaisuus ja ennakoitavuus on edellä esiin nostetun yhteiskunnallisen hyväksyttävyyden kannalta myös keskeistä.

Valiokunta korostaa kattavan tietopohjan ja jatkuvan luonnon tilan seurannan merkitystä monimuotoisuuden turvaamiseksi tehtävien päätösten tukena. Siten lakiin sisältyvät luonnonsuojelun tietojärjestelmä, sen ylläpitoa ja tiedon laatua koskevat säännökset ovat tärkeitä. Sääntelyn selkeyden kannalta on perusteltua, että laissa asetetaan ilmastonmuutoksen osalta tavoitteeksi vain ilmastonmuutokseen sopeutuminen, koska laki keskittyy nimenomaan luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja pyrkii parantamaan erityisesti luonnon edellytyksiä sopeutua ilmastonmuutokseen.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Valiokunta pitää hyvänä, että lakiehdotuksen vapaaehtoisia luonnonsuojelun toimenpideohjelmaa koskeva 14 § vahvistaa myös vapaaehtoisten toimenpideohjelmien, kuten metsiensuojelua koskevan METSO-ohjelman, arvokkaita luonnonympäristöjä koskevan Helmi-ennallistamisohjelman sekä Sotka-lintuvesiohjelman asemaa osana luonnonsuojelua. Näillä maanomistajien vapaaehtoisuuteen perustuvilla ohjelmilla on toteutettu tärkeää työtä uhanalaisten luontotyyppien ja lajien suojelemiseksi yhteistyössä maanomistajien ja metsästysjärjestöjen kanssa. Myös lakiehdotuksen luontotyyppien suojelua koskevaan 7 lukuun sisältyvän 69 §:n mukaan uhanalaisten luontotyyppien kunnostukseen ja hoitoon voidaan myöntää tukea ja avustusta lain 4 luvussa säädetyn mukaisesti. Ehdotettu uusi säännös lajien elinympäristöjen vapaaehtoisten hoito- ja kunnostustoimien taloudelliseksi tukemiseksi valtion varoin tarjoaa maanomistajille ja muille paikallisille tahoille uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Varovaisuusperiaate

Varovaisuusperiaate on sekä kansainvälisesti että EU-oikeudessa vakiintunut ympäristöoikeudellinen periaate. Biologista monimuotoisuutta koskevassa yleissopimuksessa varovaisuusperiaate on määritelty seuraavasti: biologisen monimuotoisuuden merkittävän vähenemisen tai häviön uhatessa varmistettujen tieteellisten todisteiden puuttumista ei tulisi käyttää syynä uhan torjumiin tai sen vaikutusten vähentämiseen tähtäävien toimien lykkäämiseen. Varovaisuusperiaate edellyttää siten puuttumista epävarmoihin ympäristöön kohdistuviin uhkiin, vaikka varmaa tieteellistä näyttöä haittojen syntymisestä tai niiden vakavuudesta ei vielä olisi.

Talousvaliokunta korostaa lausunnossaan, että varovaisuusperiaatteen ohjaava vaikutus ei saa johtaa tulkintaan, joka muodostuisi esteeksi ilmasto- ja ympäristötavoitteiden edellyttämien uusiutuvan energian hankkeiden luvitukselle tavalla, joka voisi johtaa myös luonnonsuojelulain tavoitteiden vastaisiin lopputuloksiin. Ympäristövaliokunta selventää, että varovaisuusperiaate on osa voimassa olevaa oikeutta, jota sovelletaan vakiintuneesti ilman, että se on nimenomaisesti mainittu lain tasolla. Valiokunta pitää hyvänä, että lakiehdotuksen 7 §:ään sisältyvä sääntely periaatteesta tekee sen näkyväksi korostaen, ettei se edelleenkään ole aineellisoikeudellinen periaate. Varovaisuusperiaatteen sisällyttäminen lakiin ja sen tapauskohtainen soveltaminen ei ole sinänsä kannanotto toiminnan sallittavuuteen, vaan se ohjaisi viranomaisen päätöksentekoa, jotta mahdolliset tiedolliset puutteet ja epävarmuudet otetaan asianmukaisesti huomioon. Varovaisuusperiaate itsessään ei muodosta esimerkiksi luvan myöntämiseen liittyvää estettä vaan se lähinnä ohjaisi muun yksityiskohtaisemman sääntelyn tulkintaa. Valiokunta pitää kuitenkin tarpeellisena selventää pykälän sanamuotoa siten, että se ohjaa selkeämmin perustelujen mukaiseen tulkintaan, ja korostaa, että kysymys ei ole aineellisoikeudellisesta periaatteesta.

Valiokunta toteaa vielä, että varovaisuusperiaatetta sovelletaan aina kulloinkin soveltuvan sääntelyn mukaisesti: esimerkiksi epävarmuus päästöistä aiheutuvan pilaantumisen merkittävyydestä tai todennäköisyydestä on luonteeltaan toisenlaista kuin epävarmuus maankäytön muutoksesta mahdollisesti aiheutuvan uhanalaisen eliölajin elinympäristön heikentymisestä. Varovaisuusperiaate tukeutuu voimassa olevaan kansainväliseen, EU:n ja Suomen oikeuteen ja oikeuskäytäntöön, joten sen kirjaaminen lakiin vahvistaa vallitsevan oikeus- ja soveltamiskäytännön ja samalla tukee ympäristöperusoikeuden toteutumista.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Selvilläolovelvollisuudesta ei säädetä

Hallituksen esityksen valmistelussa on pohdittu myös selvilläolovelvollisuuden sisällyttämistä lakiehdotukseen, vaikka ehdotukseen ei tätä sisällytetty. Valiokunta toteaa, että selvilläolovelvollisuuden käsite sisältyy muun muassa ympäristönsuojelulakiin ja lakiin ympäristövaikutusten arvioinnista, mutta käsite ei ole suoraan siirrettävissä luonnonsuojelulakiin lakien erilaisen luonteen ja soveltamisalan johdosta. Selvilläolovelvollisuudesta säättäminen saattaisi aiheuttaa epäselvyyttä sen tosiasiallisesta vaikutuksesta lain säännösten soveltamiseen. On myös otettava huomioon, että esimerkiksi tiettyjen luontotyyppien tunnistaminen on asiantuntijallekin usein haasteellista, eikä siten ole mahdollista asettaa jokaiselle luonnon käyttäjälle yleistä velvollisuutta olla tietoinen toimintansa vaikutuksista. Valiokunta katsoo, että tällainen sääntely olisi edellyttänyt myös perusoikeuksien yhteensovittamista ja laajempaa arviointia. Myös hallituksen esityksessä todetaan, ettei selvilläolovelvollisuudesta ollut perusteltua säätää, koska sääntelyn sisällyttäminen lakiin olisi saattanut johtaa tulkinnalliseen epäselvyyteen sen velvoittavuudesta, erityisesti suhteessa maanomistajaan tai muuhun toimijaan arvioitaessa toimenpiteiden rangaistavuutta ja yleisemminkin sitä, mitä maanomistajalta tai toiminnanharjoittajalta tulee edellyttää luontoon kohdistuvia toimenpiteitä suunniteltaessa.

Luontotiedon hallinta

Luontotiedolla on keskeinen rooli esimerkiksi luonnonsuojelualueiden perustamisessa ja hoidossa, lajien elinympäristöjen ja luontotyyppien rajausten määrittelyssä, Natura 2000 -alueiden turvaamisessa, poikkeuslupien harkinnassa sekä valvonnan toteuttamisessa. Näin ollen luontotiedon hallintaa koskevan sääntelyn vahvistaminen palvelee samalla koko luonnonsuojelulain sääntelyjärjestelmää. Myös luonnonsuojeluviranomaisten antaessa lausuntoja muun ympäristölainsäädännön mukaisessa päätöksenteossa muun muassa kaavoituksen ja ympäristölupien yhteydessä siltä osin kuin ne kytkeytyvät yleisen luonnonsuojeluedun turvaamiseen, on luontotiedon ajantasaaisuudella, luotettavuudella ja saatavuudella keskeinen merkitys. Valiokunta pitää tarpeellisena, että sääntelyä luontotiedon hallinnan parantamiseksi ja sääntelyn ajantasaistamiseksi kehitetään ja luonnonsuojelun tietojärjestelmästä säädetään lain tasolla asetuksen sijaan.

Luontopaneeli ja luonnonsuojelun asiantuntijaviranomaiset

Lakiehdotuksen 12 § sisältää säännökset Luontopaneelistä, joka olisi lähtökohdiltaan ilmastolain Ilmastopaneelia vastaava. Luontopaneelin tehtävä on tukea luonnonsuojelulain toimeenpanoa tuottamalla tieteellistä tietoa päätöksenteon tueksi, antamalla lausuntoja monimuotoisuuden vaikuttavista suunnitelmista ja viestimällä monimuotoisuuden merkityksestä kansalaisille ja päätöksentekijöille.

Lakiehdotuksen 10 §:n mukaan luonnonsuojelun asiantuntijaviranomaisina toimivat Suomen ympäristökeskus ja Luonnontieteellinen keskusmuseo. Luonnontieteellinen keskusmuseo on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimiva Helsingin yliopiston erillislaitos, joka säilyttää ja ylläpitää luonnontieteellisiä kansalliskokoelmia sekä harjoittaa niihin liittyvää tutkimusta. Luonnontieteellisen keskusmuseon tehtäviin kuuluu muun muassa lajiston seurantoja, luonnonsuojelun tietoa-aineistojen ylläpitoa sekä niiden käsittelyä ja tulkintaa. Lisäksi Luonnontieteellinen keskusmuseo toimii CITES-asetuksessa tarkoitettuna tieteellisenä viranomaisena. Luon-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

nontieteellinen keskusmuseo on Helsingin yliopiston alainen laitos, ja sen myötä sen rahoitus tulee opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Valiokunta korostaa, että Luonnontieteellisen keskusmuseon resurssien riittävyyteen on tarpeen kiinnittää erityistä huomiota luonnonsuojelulaissa asetettujen tehtävien hoitamisen turvaamiseksi. Valiokunta ehdottaa tätä koskevan lausumaehdotuksen hyväksymistä (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*).

Saamelaisten oikeudet

Lakiin ehdotetaan lisättäviksi säännökset saamelaisten oikeuksien huomioon ottamisesta. Säännösten tarkoituksena on varmistaa saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien huomioon ottaminen luonnonsuojelulain toimeenpanossa. Viranomaisten tulee ehdotettavan säännöksen mukaan huolehtia siitä, ettei luonnonsuojelulain toimeenpanosta aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa vähäistä suurempaa heikennystä saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiin. Luonnonsuojelualueen ja maisemanhoitoalueen hoito- ja käyttösuunnittelussa otettaisiin jatkossa erityisesti huomioon saamelaisten oikeudet ja perinteisen tiedon merkitys. Hoito- ja käyttösuunnitelma tulisi laatia saamelaisten kotiseutualueella vuorovaikutuksessa asianomaisten saamelaisyhteisöjen ja yhteistyössä Saamelaiskäräjien kanssa siten, että saamelaisten perinteinen tieto on osa suunnittelun tietoaineistoa.

Luonnonsuojelusuunnittelu ja osallistuminen

Luonnonsuojelulakiehdotuksen 3 luvussa ehdotetaan säädettäväksi luonnonsuojelua koskevasta suunnittelujärjestelmästä täydentämällä sääntelyä vastaamaan nykyistä käytäntöä. Luonnonsuojeluohjelmien ohella laissa ehdotetaan säädettäväksi kansallisesta luonnon monimuotoisuusstrategiasta ja toimintaohjelmasta. Lisäksi ELY-keskus voisi laatia alueelleen luonnon monimuotoisuusstrategiaa ja toimintaohjelmaa koskevan luonnon monimuotoisuuden alueellisen toimeenpanosuunnitelman. Lakiehdotuksen 14 §:ssä säädettäisiin oikeusperusta myös vapaaehtoisille luonnonsuojelun toimenpideohjelmille. Osallistumista koskevaa sääntelyä ehdotetaan tarkennettavaksi ja koottavaksi omaan pykälään luonnonsuojelusuunnittelua koskevassa luvussa.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota perustuslain 20 §:n 2 momentin mukaisten vaikuttamismahdollisuuksien kannalta luonnonsuojelulain ehdotettuun 3 lukuun luonnonsuojelusuunnittelusta. Perustuslakivaliokunnan mielestä 3 luvussa ei säädöspäätöksellisesti varata yleisölle kovinkaan laajasti mahdollisuuksia osallistua suunnitteluun, mistä syystä valiokunnan on syytä vielä harkita mahdollisuuksia muuttaa sääntelyä tältä osin.

Ympäristövaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten säännöksen tarkentamista siten, että se huomioi yleisön osallistumisen ehdotettua selkeämmin ja samaan tapaan kuin esimerkiksi ilmastolain 10 §:ssä säädetään ilmastolain mukaisten suunnitelmien osalta. Valiokunta katsoo, että tämä on ollut sääntelyn tarkoitus, kun hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että pykälän mukaan suunnitelmista ja ohjelmista tulisi tiedottaa suurelle yleisölle mahdollisimman aktiivisesti ja ymmärrettävällä tavalla, eri kansalaisryhmien osallistumismahdollisuudet huomioiden. Tiedottamisessa tulisi mahdollisuuksien mukaan hyödyntää monipuolisia keinoja, kuten kuulemistilaisuuksia, digitaalisia järjestelmiä, sosiaalista mediaa tai muita tapauskohtaiseen harkintaan perustuvia tiedottamisen välineitä. Vuorovaikutuksella ja tiedottamisella vahvistettaisiin suuren yleisön mahdollisuuksia saada tietoa luonnon monimuotoi-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

suuden tilasta ja toimista monimuotoisuuden edistämiseksi sekä edistettäisiin kansalaisyhteiskunnan osallistumista luonnonsuojelun suunnitteluun.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta ehdottaa säännöksen täydentämistä nimenomaisella yleisön oikeutta koskevalla täsmennyksellä siten kuin yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetään. Tämän lisäksi yleisölle on varattava tilaisuus tutustua suunnitelma- ja ohjelmaluonnoksiin sekä esittää niistä mielipiteensä.

Luonnonsuojelualueet

Valtion omistuksessa olevia suojelutarkoituksiin varattuja sekä suojelualueiksi perustettuja alueita on vuoden 2022 alun tietojen mukaan yhteensä 4 068 568 hehtaaria. Yksityisiä suojelualueita on perustettu yhteensä 374 094 hehtaaria, mukaan lukien määräaikaisen suojelun piirissä olevat alueet. Valtion hallinnassa on kaikkiaan hieman yli puoli miljoonaa hehtaaria luonnonsuojelutarkoitukseen hankittuja tai varattuja alueita, jotka perustetaan lähivuosina luonnonsuojelualueiksi. Kyse on pitkäjänteisen, valtioneuvoston hyväksymien luonnonsuojeluohjelmien ja päätösten toteuttamiseen liittyvän suojelutyön saattamisesta loppuun eri puolilla Suomea. Luonnonsuojelualueiden ulkopuolella olevien erityisesti suojeltavien lajien rajauspäätösten kokonaispinta-ala on yhteensä 745 hehtaaria ja luontotyyppien rajauspäätösten kokonaispinta-ala on 2 238 hehtaaria.

Luonnonsuojelualueita koskevaan sääntelyyn lakiehdotuksen 6 luvussa ehdotetaan tehtäväksi useita tarkennuksia ja teknisluonteisia ajantasaistuksia, joihin valiokunnalla ei ole huomauttamista. Muut ehdotetut muutokset luonnonsuojelualueiden käyttöä koskevaan sääntelyyn merkitsevät käytännössä alueiden suojelutavoitteita vaarantamattoman käytön joustavoittamista ja helpottamista, mitä valiokunta pitää myönteisenä.

Luonnonsuojelulain 49 §:n mukaisesti kansallispuistossa, luonnonpuistossa ja valtion muulla luonnonsuojelualueella on kiellettyä ottaa maa-aineksia tai kaivosmineraaleja tai vahingoittaa maa- tai kallioperää taikka ryhtyä muihinkaan toimiin, jotka vaikuttavat epäedullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan, eliölajien säilymiseen taikka alueen perustamistarkoitukseen. Malminetsinnän edellytyksistä säädetään varsinaisesti kaivoslaissa, ja luonnonsuojelulaille ehdotetaan säädettäväksi vain malminetsinnän ja geologisen tutkimuksen edellytyksistä valtion luonnonsuojelualueilla. Malminetsinnän kieltämistä kokonaan ei ehdoteta, vaan sen huomattavaa rajoittamista. Ehdotus rajaisi malminetsintää valtion muilla luonnonsuojelualueilla, mutta rajoituksen tosiasiallinen merkitys elinkeinotoiminnalle on todennäköisesti vähäinen. Ehdotuksen mukaan Metsähallitus ei enää jatkossa voi myöntää lupaa malminetsintään kansallis- ja luonnonpuistoissa. Käytännössä malminetsintää ei ole tähänkään asti harjoitettu kansallis- ja luonnonpuistoissa, joten ehdotetut muutokset koskisivat lähinnä valtion muita luonnonsuojelualueita. Näillä alueilla olisi kuitenkin mahdollisuus saada lupa malminetsintään laissa erikseen säädettyjen edellytysten täytyessä.

Lakiehdotuksen 50 §:ssä ehdotetaan, että kansallispuistoissa ja luonnonpuistoissa on suoraan lain nojalla sallittua ilman poikkeuslupaa haitallisten vieraskasvilajien torjuminen ja poistaminen. Myös metsästystä koskevaa sääntelyä kansallispuistoissa ja muilla valtion luonnonsuojelualueilla ehdotetaan muutettavaksi siten, että haitallisten vieraslajien minkin ja supikoiran pyydystämi-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

nen ja tappaminen sallitaan suoraan lain nojalla ilman poikkeuslupaa, samoin kuin hirvenajo ja valkohäntäkauriin ajo. Myös haavoittuneen eläimen lopettaminen ja saaliin haltuunotto olisi mahdollista ilman lupaa pelkän ilmoituksen nojalla. Valiokunta pitää muutosta kannatettavana, sillä se vähentää lupamenettelyyn liittyvää hallinnollista taakkaa ja nopeuttaa toimenpiteitä, joilla eläin voidaan lopettaa eettiseltä kannalta asianmukaisemmin.

Ehdotuksen mukaan metsästyksen sallimisesta valtion luonnonsuojelualueiden perustamisen yhteydessä voidaan jatkossa päättää myös alle 100 hehtaarin suuruisen luonnonsuojelualan perustamisasetuksella. Valiokunta yhtyy hallituksen esityksessä esitettyyn arvioon siitä, että metsästyksen salliminen voi tuoda välillisesti positiivisia monimuotoisuusvaikutuksia mahdollisesti parantamalla luonnonsuojelualan perustamisen hyväksyttävyyttä ja helpottamalla näin suojelualan perustamista.

Luontotyyppien suojelu

Luontotyyppit ovat luonnon monimuotoisuuden keskeinen osa, ja niiden suojelu turvaa samalla useita muita, osin toisistaan riippuvaisia saman elinympäristön eliölajeja, sillä lajienkin uhanalaisuuden tärkein syy on niiden elinympäristöjen heikkeneminen. Luontotyyppien suojelulla turvataan myös luonnon alueellista ja ekologista vaihtelua, luontokohteiden kytkeytyvyyttä ja luonnon kestävyttä muuttuvissa oloissa. Osa luontotyypeistä vaatii ominaispiirteidensä säilymiseksi myös hoitoa ja kunnostusta suojelun ohella tai jopa sen sijaan. Uhanalaisia luontotyypejä, toisin kuin eliölajeja, ei ole sisällytetty voimassa olevaan luonnonsuojelulakiin, sillä lakia säädettäessä tietämys luontotyyppien määrittelystä ja uhanalaisuudesta oli osin hyvin puutteellista. Voimassa oleva laki tunnistaa vain 9 suojeltua luontotyyppiä (29 §). Lisäksi luonnonsuojelulain luontotyyppisuojaus koskee vain sellaisia laissa lueteltuja luontotyypeihin kuuluvia alueita, jotka ovat luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia. Lisäksi metsälain 10 § ja vesilain 2 luvun 11 § sisältävät säännöksiä tiettyjen luontotyyppien suojelusta.

Lisääntynyt tieto on kasvattanut tarvetta vahvistaa luontotyyppien suojelua, ja luontotyyppien turvaaminen edistää samalla myös uhanalaisen lajiston suojelua. Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen kannalta luontotyyppien oikeudellisen suojan vahvistaminen on yksi keskeisimmistä keinoista. Voimassa oleva luonnonsuojelulaki ei ole riittävästi turvannut ekologisesti toimivien luontotyyppikokonaisuuksien säilymistä tai uhanalaisten luontotyyppien suojelua. Luontotyyppien uhanalaisuusarviointien yhteydessä laadittujen arvioiden ja tutkimusten mukaan avainasemassa luontotyyppien suojelun vahvistamisessa on niiden parempi huomioiminen alueiden käytön suunnittelussa ja luonnonvarojen hyödyntämisessä.

Lakiehdotuksessa luontotyyppien suojelua tehostetaan myös täydentämällä lakia valtion korvausvelvollisuuden osalta. Kiinteistön omistaja tai erityisen oikeuden haltija saisi valtiolta täyden korvauksen, jos suojellun tai tiukasti suojellun luontotyyppin heikentämiskiellosta aiheutuisi merkityksellistä haittaa eikä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus myöntäisi poikkeuslupaa luontotyyppiä muuttavaan toimintaan.

Valiokunta korostaa, että pakottavan suojelun rinnalla on tärkeää kehittää luontotyyppien vapaaehtoisen suojelun muotoja ja kannustimia. On tarpeen myös kehittää luonnonhoitoon ja ennallistamiseen kannustavia rahoitusinstrumentteja, jotka soveltuvat niin luontotyypeille, yksityisille

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

luonnonsuojelualueille kuin erityisesti suojeltavien lajien elinympäristöille. Yleisemminkin luonnonsuojelulakia ja myös muuta lainsäädäntöä ja ohjauskeinoja tulisi kehittää vastaamaan paremmin tarpeisiin luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi, ei ainoastaan säilyttämiseksi.

Luontotyyppien suojelu jakautuu luonnonsuojelulakiehdotuksen 7 luvussa kolmeen kokonaisuuteen: 1) 64 § koskee uhanalaisia luontotyyppejä ja 65 § niiden huomioon ottamista muun lainsäädännön mukaisessa päätöksenteossa, 2) 66 § koskee suojeltuja luontotyyppejä ja 3) 67 § koskee tiukasti suojeltuja luontotyyppejä.

Uhanalaiset luontotyypit (64 §) ja niiden huomioon ottaminen (65 §)

Lakiehdotuksen 64 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää uhanalaiseksi luontotyyppi sellainen luontotyyppi, jonka riski hävitä luonnosta on uhanalaisuusarvioinnin mukaan vähintään korkea. Asetuksen luontotyyppiluettelo tulisi saattaa ajan tasalle kahden vuoden kuluessa koko maata koskevan luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin valmistuttua. Asetuksessa uhanalaisiksi määriteltäviä luontotyyppejä tai -ryhmiä arvioidaan olevan yhteensä 79. Elinympäristöittäin ne jakautuisivat alustavasti seuraavasti: Itämeri 9, Itämeren rannikko 10, sisävedet ja rannat 8, suot 23, metsät 6, kalliot 4, perinnebiotoopit 12 ja tunturit 7 luontotyyppiä. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan luontotyyppien säätämisellä uhanalaiseksi ei olisi kansalaisiin tai oikeushenkilöihin kohdistuvia välittömiä oikeusvaikutuksia, eikä asetus sellaisenaan aiheuttaisi uusia sääntelytarpeita.

Hallituksen esityksen lähtökohta on, että uhanalaisten luontotyyppien säätäminen valtioneuvoston asetuksella parantaisi menettelyn ennakoitavuutta ja kohdistaisi päätöksentekomenettelyihin liittyviä selvittämistarpeita aiempaa selkeämmin. Tieto luontotyypeistä ja niiden uhanalaisuudesta on aiempaa parempi, mikä mahdollistaa luontotyyppien ja eliölajien suojelua koskevien säännösten yhdenmukaistamisen ja parantaa uhanalaisuusarvioinnin vaikuttavuutta, kun se saadaan käytettävämpään muotoon. Lain tasolla yksittäisten luontotyyppien luetteloimista ei pidetä perusteltuna, koska määritelmät edellyttävät melko laajaa ja yksityiskohtaista kuvausta kunkin luontotyyppin ominaisuuspiirteistä.

Perustuslakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että ehdotettua uhanalaisen luontotyyppin sisällöllisten kriteerien ja niiden arvioinnin laintasoista määrittelyä voidaan pitää riittävän täsmällisenä. Uhanalaisten luontotyyppien määritelmät edellyttävät perustelujen valossa melko laajaa ja yksityiskohtaista kuvausta kunkin luontotyyppin ominaisuuspiirteistä. Merkitystä asetuksenantovaltuuden arvioinnissa on myös sillä, ettei uhanalaisuuden määrittely sellaisenaan saa aikaan välittömiä oikeusvaikutuksia. Perustuslakivaliokunta katsoo kuitenkin, että ympäristövaliokunnan on syytä mietinnössään vielä pyrkiä parantamaan sääntelyn ennakoitavuutta ja konkretisoimaan uhanalaisuuden vaikutuksia.

Uhanalaisiin luontotyyppeihin liittyy kiinteästi lakiehdotuksen 65 §, joka esityksen mukaan on informaatioluonteinen säännös niiden huomioon ottamisesta siten kuin muussa lainsäädännössä luontoarvojen huomioimisesta erikseen säädetään. Säännöksen tavoitteena on edistää uhanalaisten luontotyyppien huomioimista muiden lakien mukaisissa päätöksentekomenettelyissä, mutta se ei muuttaisi muiden lakien mukaisia luvan tai suunnitelman myöntämisen edellytyksiä. Perustuslakivaliokunta on arvioinut 64 §:ään sisältyvää asetuksenantovaltuutta myös 65 § huomioon

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

ottaen todeten, että merkitystä asetuksenantovaltuuden arvioinnissa on myös sillä, ettei uhanalaisuuden määrittely sellaisenaan saa aikaan välittömiä oikeusvaikutuksia. Perustuslakivaliokunta katsoo kuitenkin, että ympäristövaliokunnan on syytä mietinnössään vielä pyrkiä parantamaan sääntelyn ennakoitavuutta ja konkretisoimaan uhanalaisuuden vaikutuksia.

Ympäristövaliokunta katsoo viitaten lausuntovaliokuntien lausuntoihin ja asiantuntijakuulemiseen, että 64 ja 65 § on perusteltua poistaa niiden merkityksestä vallitsevien erilaisten näkemyksen johdosta. Pykälien muutosmahdollisuuksia pohdittuaan valiokunta katsoo, että muutettunaakaan ei olisi mahdollista hälventää esitettyjä epäilyksiä siitä, että säännöksellä olisi välillisiä vaikutuksia ottaen huomioon, että myös perustuslakivaliokunta on kytkenyt 64 §:n asetuksenantovaltuuden asianmukaisuuden arvioinnin osaltaan siihen, ettei uhanalaisuuden määrittely sellaisenaan saa aikaan välittömiä oikeusvaikutuksia.

Suojellut luontotyypit (66 §)

Lakiehdotuksen 66 § sisältää voimassa olevan lain tapaan eräitä suojeltavia luontotyyppejä koskevan hävittämis- ja heikentämiskiellon, joka tulisi voimaan vasta, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on päätöksellään määritellyt suojellun luontotyyppin esiintymän rajat ja antanut päätöksen tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille. Rajauspäättöstä edellyttäviä luontotyyppejä ovat säännöksessä mainitut 13 luontotyyppiä nykyisen yhdeksän sijaan. Nämä luontotyypit ovat siis kuten edellä on todettu myös lain 64 §:ssä tarkoitettuja uhanalaisia luontotyyppejä, ja siten ne tulisi ottaa ennen rajauspäättöksen tekemistä päätöksenteossa huomioon 65 §:n mukaisesti. Valiokunta pitää ehdotettua 66 §:ää kannatettavana, sillä kuten voimassa olevassa laissa, rajauspäättösmenettely on selkeä ja turvaa myös maanomistajan oikeudet riittävällä tavalla. Rajauspäättöksiä tekevän viranomaisen riittävät resurssit tulee kuitenkin turvata, jotta sääntelyllä saavutetaan tavoitteena olevat suojelutavoitteet. Valiokunta korostaa, että 66 §:ssä luetellut suojellut luontotyypit ovat harvinaisia ja usein pinta-alaltaan pieniä, mutta luonnon monimuotoisuuden kannalta hyvin arvokkaita kohteita.

Rajauspäättösmenettely voisi kohdistua metsätalouskäyttönäkökuilmasta enintään noin 12 600 hehtaariin sellaisia suojeltuja luontotyyppejä, joiden suojelua ei ole vielä toteutettu ja jotka voivat sijoittua metsätalousalueille. Tällaisia puustoisia luontotyyppejä ovat jalopuumetsät, pähkinäpensaikot, tervaleppämetsät, rannikon metsäiset dyynit, sisämaan tulvametsät ja harjumetsien valorinteet. Monia mainittuja luontotyyppejä suojaa myös metsälain 10 §, sillä jalopuumetsien, pähkinäpensaikoiden, tervaleppämetsien ja sisämaan tulvametsien pienialaiset kohteet voivat täyttää myös metsälain 10 §:n rehevän lehtolaikun tai luhdan tunnusmerkistön taikka ne voivat olla muusta syystä käytännössä jo metsätalouskäsitteilyn ulkopuolella. Tosiasiallisia vaikutuksia rajaa myös päätösten kohdentaminen vain luontotyyppin säilymiselle tärkeisiin luontotyyppeihin.

Tiukasti suojellut luontotyypit (67 §)

Lakiehdotuksen 67 §:ssä esitetään säädettäväksi uutena luontotyyppien suojelukeinona tiettyjen uhanalaisten tiukasti suojeltavien luontotyyppien esiintymien hävittämisen ja heikentämisen kiellosta, joka olisi voimassa suoraan lain nojalla. Näitä luontotyyppejä on hallituksen esityksen mukaan kuitenkin vain kaksi: serpentiinikalliot, -kivikot ja -soraikot sekä rannikon avoimet dyynit. Nämä harvalukuiset luontotyypit ovat lähtökohtaisesti helposti tunnistettavissa (rannikon avoi-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

met dyynit) tai kohteet voidaan osoittaa avoimissa tietojärjestelmissä ja -rekistereissä (serpentiinikalliot, -kivikot ja -soraikot).

Luontotyyppien tiukkaa suojelua koskevassa ehdotuksessa on kyse varsin rajallisesta sääntelystä, koska tiukka suojelu koskee vain kahta harvinaista luontotyyppiä. Tiukasti suojellun luontotyyppin hävittämisen ja heikentämiskiellosta on mahdollista hakea lakiehdotuksen 68 §:n mukaista poikkeamista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, ja siihen on kytketty myös 113 §:n mukainen korvausmahdollisuus. Kielteisestä poikkeuspäätöksestä on myös muutoksenhakumahdollisuus ja kieltojen rikkominen on rangaistavaa vain tahallisenä tai törkeänä huolimattomuudesta.

Perustuslakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että ehdotetun hävittämisen ja heikentämiskiellon arvioinnin kannalta merkityksellistä on, että sääntelyllä pyritään turvaamaan erityisen harvinaisia ja erityisen haavoittuvia luontotyyppisiä. Sääntelystä seuraavan omaisuuden suojan rajoituksen oikeasuhtaisuutta parantaa se, että laissa säädettyyn kieltoon on mahdollista saada poikkeus lakiehdotuksen 68 §:ssä määritellyin edellytyksin ja että valtiolla on velvollisuus lain 113 §:n perusteella korvata kiellon aiheuttama merkityksellinen haitta. Perustuslakivaliokunta kiinnittää lisäksi perusoikeuksien rajoittamiseen liittyvän riittäviä oikeussuojakeinoja koskevan vaatimuksen kannalta huomiota siihen, että 68 §:n mukaista poikkeusta ja 128 §:n mukaisia pakkokeinoja koskeviin päätöksiin voidaan hakea muutosta. Ehdotettu sääntely 67 §:ssä ei siten muodostu perustuslain 15 §:n kannalta ongelmalliseksi. Perustuslakivaliokunta katsoo kuitenkin, että ympäristövaliokunnan on syytä tarkastella sääntelyä ennakoitavuuden kannalta kiinnittäen huomiota siihen, millaiset mahdollisuudet kiinteistönomistajilla on tunnistaa tiukasti suojeltujen luontotyyppien esiintymät omistamallaan alueilla, ja korostaen, että erityistä huomiota tulee kiinnittää tiukasti suojeltujen luontotyyppien tehokkaaseen inventointiin ja tietojen tallentamiseen luonsuojelun tietojärjestelmään.

Ympäristövaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten serpentiinikallioita koskevan 67 §:n 1 momentin 1 kohdan täsmentämistä siten kuin yksityiskohtaisista perusteluista lähemmin ilmenee. Valiokunta korostaa samalla, että serpentiinikasvilajiston tunnistaminen on asiantuntijallekin haasteellista, ja siksi viranomaisen tulee informoida maanomistajaa hänen omistamallaan kiinteistöllä mahdollisesti sijaitsevasta tiukasti suojellusta luontotyyppistä ja sen heikentämiskiellosta. Maanomistajalla ei voi olla velvollisuutta tutustua asiaa koskeviin tietorekistereihin, vaan viranomaisen tulee informoida näiden sijainneista asian selvitettyään. Rannikon avoimet dyynit ovat Itämeren rannikolla tai saaristossa sijaitsevia, tuulen kulutus- ja kasaustyön tuloksena hiekasta muodostuneita dyynejä ja niiden painanteisiin syntyneitä kosteikkoja tai kausikosteikkoja, joilla esiintyy hiekkadyneille ominaista eliölajistoa. Tämän luontotyyppin harvakuisten esiintymien tunnistamista ei pidetä haasteellisenä.

Valiokunta korostaa, että serpentiinikallioiden määritelmä on kytketty serpentiinikasvilajiston esiintymiseen, joten hävittämisen ja heikentämiskiello kohdistuu nimenomaisesti maan pinnalla oleviin luontotyyppisiin. Näitä koskeva tieto tarkentuu meneillään olevien kartoitushankkeiden edetessä. Serpentiinikallioiden luontotyyppisuojaus kohdistuu kuitenkin ainoastaan maanpäällisiin kalliopaljastumiin, joten valiokunta ehdottaa pykäläänsikin suojelun rajaamista maan päällisiin osiin. Laajoille alueille kohdistuvissa malmipotentialin selvityksissä tulee siis jatkossa huomioida alueella mahdollisesti esiintyvät tiukasti suojellut luontotyypit, jotta malminetsintä ja kai-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

voshankkeet voidaan suunnitella ja toteuttaa kestäväällä tavalla, maanpäälliset luontotyyppit suoja-ten. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tiukasti suojeltujen luontotyyppien esiintymien yhteispinta-alaksi arvioidaan 1 150 hehtaaria. Serpentiinikallioita, kivikoita ja -soraikoita arvioidaan olevan 150 hehtaaria, josta 40 prosenttia (60 hehtaaria) sijoittuu luonnonsuojelualueille. Rannikon avoimia dyynejä on arviolta 1 000 hehtaaria, ja näistä 40 prosenttia sijoittuu luonnonsuojelualueille. Tiukasti suojellut luontotyyppit ovat lähtökohtaisesti pienialaisia. Serpentiinikallioesiintymien keskikooksi arvioidaan 0,5—1 hehtaaria, ja rannikon avointen dyynien edustavimpien esiintymien suojelurajauspääökset ovat olleet keskimäärän yhdeksän hehtaarin kokoisia. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa saama täsmällisempi pinta-ala-arvio serpentiinikallioille, -kivikoille ja -soraikoille on 400—700 hehtaaria sisältäen noin 350 pistemäistä kohdetta. Arviointi on todettu edelleen haastavaksi, koska serpentiinikallioita ei ole helppo tunnistaa eikä aiemman maastoinventoinnin tavoitteenakaan ollut niiden kattava arviointi.

Perustuslakivaliokunta toteaa, että erityistä huomiota tulee kiinnittää tiukasti suojeltujen luontotyyppien tehokkaaseen inventointiin ja tietojen tallentamiseen luonnonsuojelun tietojärjestelmään. Valiokunta toteaa, että tämä työ on käynnissä ja kohteiden sijainti tarkentuu sen myötä. Pinta-alat ovat verraten pieniä, mutta maanomistajien oikeusturvan edistämiseksi on tärkeää, että inventointien tehostamiseksi työhön varmistetaan myös riittävät resurssit.

Valiokunta toteaa, että 67 §:ään sisältyvä heikentämiskielto on verrattavissa metsälain 10 §:ään ja vesilain 2 luvun 11 §:ään sisältyviin tiettyjen luontotyyppien suojelua koskeviin säännöksiin. Tiukasti suojeltujen luontotyyppien kartoittamista ja paikkatiedon kehittämistä voidaan siis verrata vastaavaan prosessiin metsälain arvokkaiden elinympäristöjen osalta. Merkittävänä erona on kuitenkin se, että luonnonsuojelulain tiukasti suojeltavaksi esitettyjen luontotyyppien pinta-ala on huomattavasti vähäisempi ja kartoitustilanne parempi kuin metsälain 10 §:n tarkoittamien elinympäristöjen tilanne oli metsälain tullessa voimaan 1996. Lisäksi tiukkaan suojeluun esitettävät luontotyyppit ovat merkittävästi metsälain arvokkaita elinympäristöjä harvinaisempia ja uhanalaisempia, jolloin niiden yksittäisenkin esiintymän heikentyminen tai häviäminen vaikuttaa suoraan luontotyyppin suojelutasoon.

Vesilain luontotyyppisuojaelu

Hallituksen esityksessä ehdotetaan vesilain 2 luvun 11 §:n nojalla suojeltuihin luontotyyppisiin lisättäväksi kalkkilammet ja purot. Lähteiden sijaan suojelu laajenisi kattamaan lähteiköt. Vesilakiin tehtävien muutosten tarkoitus on parantaa vesiympäristön monimuotoisuuden turvaamista. Lukumääräisesti kalkkialueilla esiintyviä, enintään 10 hehtaarin kokoisia lampia on enintään muutamia satoja. Luontotyyppin ulottuvuus on itse lampi ja sen lähiympäristö. Luonnontilaisen lähteikön lisääminen vesilain nojalla suojeltuihin luontotyyppisiin selkeyttäisi oikeustilaa siinä suhteessa, että jatkossa ei olisi enää tarvetta arvioida lähettä koskevan sääntelyn soveltamista lähteikköjen yksittäisiin silmäkkeisiin. Ehdotettu lähteikköjen luontotyyppisuojaelu vaikuttaisi todennäköisesti ojituksiin ja mahdollisesti myös vedenottohankkeisiin. Sen sijaan vesilain mukaisen luontotyyppisuojaelun ei lähtökohtaisesti voida katsoa ohjaavan esimerkiksi metsätalouden harjoittamista ja rajoittavan metsänkäsittelytoimia.

Valiokunta korostaa, että vesilain mukaiset kiellot eivät ole luonteeltaan ehdottomia, koska suojelun edellytyksenä on luontotyyppin luonnontilaisuus ja sen vaarantaminen, minkä ohella kiellon-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

ta voidaan hakea poikkeusta. Erona luonnonsuojelulakiin on, ettei vesilakiin sisälly tältä osin korvausmenettelyä eikä rajauspäättöstä ja siihen liittyvää korvausta. Vesilaista aiheutuvaa mahdollista käyttörajoitusta arvioitaessa on myös otettava huomioon vesiluonnon ja sen monimuotoisuuden suojelutarve. Tämän vuoksi vesilain suojeltavien kohteiden on perusteltua olla omaisuuden suoja-arvioinnin hyväksyttävyyden kannalta pienialaisia sekä helposti tunnistettavia ja rajattavia. Edellä mainituin perustein valiokunta on päättänyt ehdottamaan 28. lakiehdotukseen sisältyviä vesilain 2 luvun 11 §:n muutoksia.

Poikkeus luontotyyppin hävittämisen- ja heikentämiskiellosta (68 §)

Lakiehdotuksen 68 §:n 1 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen luontotyyppin suojelusta, jos kyseisen luontotyyppin suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu tai luontotyyppin suojelu estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen.

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan säännöksessä tarkoitetaan suojeltavan luontotyyppin suojelutavoitteen vaarantumisen kokonaisarviota, jossa on otettava huomioon luontotyyppin yksittäisen esiintymän ohella sen suhde koko luontotyyppin suojelun tavoitteisiin. Arvioinnissa tulee tältä osin kiinnittää huomiota myös lain 1 §:n 2 momentissa säädettyyn suotuisan suojelutason tavoitteeseen. Yleisen edun osalta huomiota tulee kiinnittää siihen, onko hanketta tai suunnitelmaa pidettävä yleisen edun kannalta erittäin tärkeänä. Yleisen edun kannalta erittäin tärkeä hanke voi koskea esimerkiksi maanpuolustusta tai kansallista turvallisuutta. Poikkeuksen myöntämisen edellytyksiä täsmennetään lisäksi lieventämishierarkialla siten, ettei hankkeelle tai suunnitelmalle olisi olemassa muuta teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa. Lieventämishierarkian mukaan luonnonarvoille aiheutuvan heikennyksen hyvittäminen tulee olla viimesijainen keino, kun haittaa ei voida välttää eikä ei-vältettävää haittaa lieventää, ja se tulee kysymykseen vain niin sanotun jäännöshaitan osalta.

Yleisen edun edellytystä ehdotetaan voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna täsmennettäväksi siten, että poikkeusta ei voida myöntää, jos hankkeelle tai suunnitelmalle on sekä teknisesti että taloudellisesti toteutettavissa oleva vaihtoehto. Valiokunnalle on perusteltu, että vaatimus yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen estymisestä sisältää periaatteessa jo implisiittisen teknis-taloudellisen vaihtoehdottomuusvaatimuksen, koska muuten suojelu ei sinänsä "estä" hankkeen toteuttamista. Näin ollen täsmennys ei tosiasiaa muuttaisi oikeudellista tilannetta, vaan selkeyttäisi säännöstä ja varmistaisi yhdenvertaisen päätöksenteon.

Eliölajien suojelu

Suomen lajien viidennen uhanalaisuusarvioinnin (2019) tulokset osoittavat, että lajiston uhanalaistuminen on jatkunut ja luonto köyhtyy. Arviointi kattaa yli 22 400 lajia, joista 11,9 prosenttia on luokiteltu uhanalaiseksi. Lajien uhanalaistumisen suurin syy on elinympäristöjen vähentyminen ja laadun heikkeneminen erilaisen ihmistoiminnan vuoksi.

Eliölajien suojelun tehostamiseksi hallituksen esityksessä ehdotetaan, että nykyistä luonnonsuojelulain eliölajien suojelua koskevaa lukua selkiytetään, uhanalaisten lajien suojaa vahvistetaan sekä kauppaa ja vaihdantaa koskevat säännökset erotetaan omaksi luvukseen. Eliölajien suojelua

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

koskevan 8 luvun soveltamisalaa esitetään lisäksi muutettavaksi siten, että luvun säännöksiä ei jatkossa sovelleta kaloihin tai rapuihin, vaan niistä säädetään yksinomaan kalastuslaissa. Valiokunta katsoo, että kalastuslain säännöksillä voidaan turvata kala- ja rapulajien säilyminen riittävällä tavalla, eikä kalalajien monimuotoisuuden turvaaminen luonnonsuojelulaissa ole tarpeen.

Luonnonsuojelulakiehdotuksen 78 §:ssä säädetään uhanalaisten eliölajien suojelusta. Säännösehdoituksen mukaan viranomaisten on otettava uhanalaiset eliölajit huomioon päätöksenteossa noudattaen muussa lainsäädännössä luontoarvojen turvaamisesta erikseen säädettyä. Säännös on luonteeltaan informatiivinen. Uhanalaisuudella ei ole lajienkaan kannalta välittömiä oikeusvaikutuksia, vaan oikeusvaikutus on kytketty lajin määrittämiseen erityisesti suojeltavaksi lajiksi tai luonto- ja lintudirektiivien suoriin vaikutuksiin kyseisten direktiivien kattamiin lajeihin.

Eduskunta on 22.10.2022 hyväksynyt maa- ja metsätalousvaliokunnan kansalaisaloitetta koskevan mietinnön perusteella hyväksyttäväksi esittämän lausuman, jossa edellytetään, että poikkeusluvalla ammuttujen valkoposkikihanhien hyödyntäminen sallitaan ja että hallitus valmistelee esityksen luonnonsuojelulain muuttamisesta siten, että lintudirektiivin 9 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen poikkeuksen perusteella mahdollistetaan poikkeusluvalla tapetun valkoposkikihanhien haltuunotto ja asiallinen hyötykäyttö (EK 42/2022 vp — MmVM 8/2022 vp — KAA 3/2020 vp). Ympäristövaliokunta toteaa, että se on myös yhdistänyt hallituksen esityksen käsittelyyn poikkeusluvalla pyydetyn valkoposkikihanhien hyödyntämiseen liittyvän lakialoitteen LA 19/2021 vp, jossa ehdotetaan, että lintudirektiivin 9 artiklan 1 kohdan mukaisella poikkeusluvalla ammutun valkoposkikihanhien ja merimetson haltuunotto ja hyödyntäminen sallitaan. Voimassa olevaan luonnonsuojelulakiin sisältyy mahdollisuus tällaisen poikkeusluvan myöntämiseen siltä osin kuin sen 49 §:n 4 momentissa viitataan kaikkiin EU:n lintudirektiivin 9 artiklassa mainittuihin poikkeusperusteisiin.

Valiokunta katsoo, että käytettävissä olevan ajan puitteissa ei ole mahdollista toteuttaa suoraan valiokunnan toimin eduskunnan edellä mainitussa lausumassa edellyttämää lainsäädäntömuutosta siten, että se täyttää asianmukaiselle lainvalmistelulle asetetut vaatimukset. Valiokunta edellyttää siten toistaen eduskunnan jo hyväksymän lausuman, että ympäristöministeriö valmistelee välittömästi esityksen luonnonsuojelulain muuttamisesta eduskunnan edellyttämällä tavoin siten, että lintudirektiivin 9 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen poikkeuksen perusteella mahdollistetaan poikkeusluvalla tapetun valkoposkikihanhien haltuunotto ja asiallinen hyötykäyttö (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*).

Korvaussäätely

Lakiehdotuksen 113 §:ään sisältyvää korvaussäätelyä ehdotetaan tarkennettavaksi. Pykälää ehdotetaan myös täydennettäväksi laissa ehdotettavien uusien suojelupäätösten osalta, joita ovat 83 §:n uusina tavattujen eliölajien rajauspäätös, 79 §:n 3 momentin esiintymispaikan määräaikainen rajauspäätös, 75 §:n pesäpuun suojelua koskeva kielto ja 67 §:n tiukasti suojellun luontotyyppien heikentämisestä koskeva kielto. Valiokunta kannattaa muutosehdotuksia. Tärkeä on myös ehdotettu kumulatiivisten haittojen huomioon ottaminen määriteltäessä laissa tarkoitettua merkityksellistä haittaa, joka päätöksistä mahdollisesti koituu kiinteistön omistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle. Luonnonsuojelulain sääntelystä maanomistajille aiheutuvista taloudellisista vaikutuksista keskeisimmät liittyvät käytännössä luontotyyppien ja lajien suojelusta aiheutuviin rajoi-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

tuksiin sekä lunastustarvetta koskeviin tilanteisiin. Hallituksen esityksen mukaan vaikutukset maanomistajien taloudelliseen asemaan ovat pääsääntöisesti melko vähäiset valtion korvausvelvollisuuden vuoksi. Valiokunta pitää tärkeänä, että maanomistajilla on oikeus korvaukseen kaikissa sellaisissa tilanteissa, joissa luonnonsuojelulain säännöksistä aiheutuu käyttörajoitusten kautta korvattavaa haittaa. Toimivilla ja oikeudenmukaisiksi koetuilla korvaussäännöksillä on tärkeä merkitys omaisuudensuojan ja luonnonsuojelun yleisen hyväksyttävyyden kannalta, ja ne edistävät siten lain perimmäisten tavoitteiden toteutumista käytännössä.

Omaisuudensuoja

Perustuslakivaliokunta on ympäristövastuun toteutumisen edistämiseen liittyviä omaisuudensuojan rajoituksia tarkastellessaan kiinnittänyt erityistä huomiota perustuslain omaisuudensuojasäännöksen ja ympäristövastuusäännöksen punnintaan perustuvaan keskinäisyyhteeseen. Yhtäältä valiokunta on todennut, että perustuslain 20 §:n ympäristöperusoikeussäännös ei perusta yksilöittäin todennettavissa olevia velvoitteita eikä se myöskään muodostu erilliseksi perusteeksi kohdistaa maanomistajiin erityisesti ulottuvia sietämisvelvoitteita. Toisaalta saman perusoikeussäännösten osina niillä kummallakin voi olla vaikutusta toistensa tulkintoihin sen kaltaisessa yhteydessä, jossa pyritään ihmisen ja ympäristön välistä tasapainoa edistäviin lainsäädäntöratkaisuihin.

Hallituksen esityksessä ei korvausjärjestelmän osalta ehdoteta lakiin merkittäviä muutoksia suhteessa voimassa olevaan sääntelyyn. Korvauksen edellytyksenä voimassa olevassa laissa olevaa merkityksellisen haitan kynnystä ei ehdoteta muutettavaksi. Sääntely perustuu siten ehdotuksen mukaan edelleen täyden korvauksen periaatteelle. Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että käytännön mukaan omaisuuden käyttörajoituksen korvaaminen on yksi kokonaisarviointiin vaikuttava osatekijä, joka otetaan huomioon valtiosääntöoikeudellisessa arvioinnissa siitä, onko käyttöoikeuden rajoitus omaisuuden perustuslainsuojan kannalta sallittua. Valiokunta on vakiintuneesti katsonut, ettei perustuslain 15 §:n 1 momentin säännöksestä johdu vaatimusta korvata omistajalle mitä tahansa käyttörajoitusta eikä myöskään täyden korvauksen vaatimusta korvauksia myönnettäessä. Perustuslaista ei toisaalta seuraa estettä siinä edellytettyä paremmalle korvaustasolle, ellei korvausten määrä tämän vuoksi nouse niin korkeaksi, että perustuslain 20 §:n 1 momentissa tarkoitettu suojeluvastuu joutuu väistymään suojelusta koituvan taloudellisen rasituksen kasvaessa. Nyt ehdotettu sääntely käyttörajoitusten korvauksista ei siten muodostu ongelmalliseksi perustuslain 15 §:n kannalta.

Lakiehdotuksen 64 §:ään sisältyvää sääntelyä ja siihen liittyvää asetuksenantovaltuutta arvioidessaan perustuslakivaliokunta katsoo, että merkitystä on myös sillä, ettei uhanalaisuuden määrittely sellaisenaan saa aikaan välittömiä oikeusvaikutuksia. Sääntelyn ennakoitavuutta tulisi silti parantaa ja uhanalaisuuden vaikutuksia konkretisoida.

Ympäristövaliokunta pitää tärkeänä, että perustuslakivaliokunta on lakiehdotusta arvioidessaan vahvistanut viitatus pitkäaikaisen käytännön siitä, että myös luonnonsuojelulaissa lähtökohta on edelleen se, että mahdollisista rajoituksista maanomistajalle aiheutuva merkittävä haitta on korvattava. Myös 67 §:ssä ehdotetun hävittämis- ja heikentämiskiellon arvioinnin kannalta merkitystä on samanaikaisesti sillä, että sääntelyllä pyritään turvaamaan erityisen harvinaisia ja erityisen haavoittuvia luontotyyppisiä, ja sillä, että sääntelystä seuraavan omaisuuden suojan rajoituk-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

sen oikeasuhtaisuutta parantaa mahdollisuus saada kiellosta poikkeus lakiehdotuksen 68 §:ssä määritellyin edellytyksin ja että valtiolla on velvollisuus lain 113 §:n perusteella korvata kiellon aiheuttama merkityksellinen haitta. Vastaavasti sääntelyn tulee olla ennakoitavaa ja sääntelyn vaikutuksia on voitava konkretisoida.

Alueiden erityiset tarpeet ja huoltovarmuus

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on noussut esiin, että usein alueilla, joille ehdotetaan luonnonsuojelualueen perustamista, voi olla erityisiä tarpeita turvata esimerkiksi elinkeinotoiminnan, energiantuotannon, kalastuksen ja kalankasvatuksen jatkuminen tai laajentaminen siten, että toimenpiteet eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Esimerkiksi Merenkurkun alueella on tarpeita varmistaa vesiliikenteen turvallisuus ruoppaamalla myös mahdollisesti perustettavalla luonnonsuojelualueella. Valiokunta korostaa, että jos suojelualueen perustamisen yhteydessä ilmenee sellaisia yhteiskunnan kannalta merkittäviä tarpeita, jotka eivät ole edellä esitetysti suojelualueen rauhoitussäännösten kanssa yhteensopivia, tällaiset alueet on käytännössä rajattu perustettavan suojelualueen ulkopuolelle. Lailla perustettavilla suojelualueilla, kuten kansallispuistoissa, on lain säännöksiin mahdollistettu myös elinkeinotoiminta esimerkiksi Pallas-Ylläksen kansallispuistossa ja Kolin kansallispuistossa. Valiokunta toteaa, että esimerkiksi Merenkurkun luonnonsuojelualueita koskevan asetuksen valmistelu on parhaillaan käynnissä, ja siinä yhteydessä on mahdollista käsitellä myös alueen ominaispiirteiden mahdollisesti edellyttämiä kokonaisratkaisuja.

Valiokunta toteaa, että luonnonsuojelulaki liittyy välillisesti huoltovarmuuden turvaamisen tavoitteisiin monin tavoin. Yleisellä tasolla huoltovarmuutta voidaan osaltaan edistää vihreän siirtymän avulla, esimerkiksi kehittämällä lainsäädäntöä ja ohjausta sekä arvioimalla ja luomalla kriteereitä uusille hankkeille. Tavoitteena on vahvistaa vakaata sääntely-ympäristöä sekä luoda kannusteita toteuttaa uudistuksia ja investointeja. Vihreän siirtymän ytimessä on samalla se, että silloin kun esimerkiksi päästöjä vähennetään, ei samalla aiheuteta haittaa toisille ympäristötavoitteille. Turvaamalla monimuotoisuutta voidaan yleisesti edistää ekosysteemien kykyä vastustaa erilaisia häiriötilanteita ja palautua niistä. Esimerkiksi luontopohjaiset ratkaisut tulvien hallinnassa ovat riippuvaisia monimuotoisista valuma-alueista ja tiettyntyyppisillä sopeutumistoimilla voidaan puolestaan rajoittaa monimuotoisuuden heikkenemistä ilmastonmuutoksen edetessä. Lakiehdotuksen tavoitteisiin lisättäväksi ehdotettu ilmastonmuutokseen sopeutumisen edistäminen ja ylipäätään ilmastonmuutoksen huomioon ottaminen osaltaan vahvistavat myös huoltovarmuuden turvaamista. Toisaalta huoltovarmuuden näkökulmasta on merkitystä myös sääntelyn joustavuudella: luonnonsuojelulain säännöksistä on pääsääntöisesti mahdollisuus poiketa tiettyjen kriteerien täytyessä. Vaikka poikkeamisen edellytykset ovat melko tiukat, poikkeaminen on usein mahdollista esimerkiksi tärkeän yleisen edun perusteella, jolloin myös huoltovarmuuteen liittyvät kansalliset kysymykset voidaan ottaa tapauskohtaisesti huomioon.

Valiokunta toteaa lisäksi, että lakiehdotuksen uudessa 62 §:ssä säädettäisiin valtion luonnonsuojelualueen lakkauttamisesta ja rauhoitussäännösten lieventämisen edellytyksistä. Säännöksen mukaan valtion muun luonnonsuojelualueen lakkauttaminen tai rauhoitussäännösten lieventäminen olisi mahdollista, jos alueen rauhoitus estäisi yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen. Ehtona olisi lisäksi, ettei tälle hankkeelle tai suunnitelmalle olisi teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio

Luonnonsuojelulakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset ekologisesta kompensatiosta eli luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittämisestä vapaaehtoisena toimintana. Yksityinen maanomistaja, yritys, kunta tai valtion liikelaitos voi taloudellisena toimintana tuottaa luonnonarvoja, joilla taloudellisesta toiminnasta johtuva heikennys suojelluille luonnonarvoille voitaisiin hyvittää toisessa paikassa kuin missä heikennys tapahtuu. Lakiin perustuva vapaaehtoinen kompensatio ja siihen liittyvä viranomaisvarmennus voivat osaltaan kannustaa toimijoita ekologisen kompensatioiden käyttöön ja vahvistaa myös yritysten toimintaedellytyksiä kansainvälisillä markkinoilla.

Valiokunta toteaa, että vapaaehtoinen ekologinen kompensatio voidaan kuitenkin toteuttaa myös sopimalla eli se ei välttämättä vaadi tuekseen sääntelyä. Valiokunnalle annetuissa lausunnoissa on yhtäältä kritisoitu sitä, ettei ekologinen kompensatio ole pakollista vaan vapaaehtoista, ja toisaalta katsottu vapaaehtoista kompensatiota koskevan sääntelyn olevan kompensatiota koskeviin vähäisiin käytännön kokemuksiin nähden ennenaikaista. Ekologista kompensatiota koskevan sääntelyn riskinä nähdään, että se voi kaventaa liikaa vapaaehtoiisiin toimintamalleihin liittyvää joustavuutta ja supistaa taloudellisten toimijoiden mahdollisuuksia tehdä kannattavaa liiketoimintaa.

Valiokunta katsoo asiantuntijakuulemiseen perustuen, että ekologista kompensatiota koskevalle sääntelylle on laaja hyväksyntä. Sille arvioidaan olevan maankäytön suunnittelussa ja elinkeinoelämässä laajemminkin tarvetta, ja maanomistajien kannalta se tarjoaa uudenlaisia taloudellisia, luonnon monimuotoisuuden kannalta kestäviä mahdollisuuksia. Yhteiset vähimmäiskriteerit ja selkeät säännöt, joita toimijoiden on noudatettava, tulisi laatia yhteistyössä alan toimijoiden kanssa. Selkeät säännöt ovat edellytys sille, että kompensatiotoiminta on luotettavaa ja toiminnassa toteutuu kuluttajansuoja. Tilanne on verrattavissa päästökompensatioihin, jossa valtion toiminnan roolin selkeyttämisen ohella kehitetään markkinalähtöisen toiminnan sääntöjä. Muilla kuin lainsäädäntöön perustuvilla kriteereillä arvioituja ja viranomaisen varmentamattomia kompensatioita ei voida kirjata viranomaisen ylläpitämään ja julkista luotettavuutta nauttivaan rekisteriin, jota voidaan pitää olennaisena järjestelmän läpinäkyvyyden kannalta. Hyvitettävien arvojen pysyvyyttä ei myöskään voida todentaa mitenkään, ellei maanomistaja hae alueen perustamista esimerkiksi luonnonsuojelualueeksi.

Valiokunta korostaa, että ehdotettavalla lainsäädännöllä ei myöskään luoda markkinoita, vaan edellytykset markkinoiden syntymiselle. Viranomaisen ei osallistu markkinatoimintaan millään tavalla, ja säännöksillä jätetään tilaa markkinatoimijoille. Mikäli viranomaisvarmennetuilla hyvityksillä käydään kauppaa, se tapahtuu osapuolten välisessä neuvottelussa. Tällaisen neuvottelun tukemisessa erilaiset välittäjäorganisaatiot ja markkinapaikat ovat tärkeitä, koska ne mahdollistavat kysynnän ja tarjonnan kohtaannon, vähentävät neuvottelukustannuksia ja myös välillisesti viestittävät maanomistajille, millaisista hyvityksistä on kysyntää sekä mahdollisesti hyvitysten hinnasta eli toiminnan kannattavuudesta. Vapaaehtoisen sääntelyn käyttöönottoa tukevassa Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen BOOST-hankkeessa laaditaan parhaillaan syntyvien markkinoiden tueksi sopimusmalleja. Hankkeen tavoitteena on tukea kompensatiojärjestelmän käynnistämistä huomioiden kompensoinnin eri vaiheet luontohaittojen laskennasta toimenpiteiden vaikutusten seurantaan. Osana hanketta rakennetaan käytännön toteutuksessa tarvittavat las-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

kenta- ja raportointiohjelmistot. Lisäksi siinä suunnitellaan ja kokeillaan ulkoistettujen luonto-haittojen laskentaa talouskirjanpitoon pohjautuen pilottihankkeen kautta ja selvitetään kansallisen kompensatiorekisterin perustamista. Pilottikuntien kanssa toteutetaan ekologisen kompensatiion pilottihankkeita, joista saatujen kokemusten pohjalta luodaan yleismalli, joka edistäisi kuntien mahdollisuutta ottaa ekologinen kompensatio osaksi kaupunkien maankäytön suunnittelun rutiineja. Valiokunta ehdottaa lausumaa hyväksyttäväksi siitä, että vapaaehtoisen ekologisen kompensatiion edistämiseksi kerätään ekologisen kompensatiion pilottihankkeiden kautta parhaita käytäntöjä järjestelmän vapaaehtoisen käyttöönoton ja luotettavuuden kehittämiseksi (*Valiokunnan lausumaehdotus 3*).

Hallituksen esitykseen sisältyvän arvion mukaan kaikkien lakiehdotukseen liittyvien uusien tehtävien hoitaminen edellyttää 22,5 henkilötyövuoden lisäresurssitarvetta luonnonsuojelun viranomaisissa, mikä vuositasolla tarkoittaisi 1,575 miljoonan euron lisäystä luonnonsuojeluun kohdennettavaan talousarviorahoitukseen. Ympäristöministeriö valmistautuu toteuttamaan laajan, erityisesti ekologiseen kompensatioon liittyvän koulutuksen ennen lain voimaantuloa. Koulutus suunnataan viranomaisten lisäksi ympäristökonsulteille, yrityksille ja maanomistajaorganisaatioille.

Metsästysmuistojen maahantuonti

Lakiehdotuksen 90 §:n 4 momentin mukaan metsästysmuistojen eli trofeiden maahantuontia ehdotetaan rajoitettavaksi nykyisestä siten, että kansainvälisen kaupan vuoksi maailmanlaajuisesti uhanalaisten, CITES-asetuksen liitteessä A mainittujen eläinlajien ja CITES-asetuksen liitteessä B mainituista lajeista afrikannorsun, argaalin, isosarvikuonon, jääkarhun, leijonan ja virtahevon yksilöitä tai niiden osia ei saa tuoda maahan metsästysmuistona.

Ehdotettu säännös on uusi ja rajoittaisi metsästysmuistojen maahantuontia CITES-sopimusta ja EU:n yhteistä CITES-sääntelyä enemmän. Koska kielto olisi rajattu edellä esitetyllä tavalla, voisi kuitenkin jatkossakin valtaosaa CITES-sääntelyn piiriin kuuluvista trofeemetsästyksen kohteena olevista lajeista tuoda maahan metsästysmuistoina. Kiellon tarkoituksena on varmistaa, ettei maailmanlaajuisesti uhanalaisten lajien yksilöiden metsästyksellä ja niistä peräisin olevien metsästysmuistojen tuonnilla Suomeen edistetä näiden lajien häviämistä luonnosta. Tarkoituksena on myös edistää kansainvälistä työtä uhanalaisten lajien laittoman kaupan torjumiseksi.

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että luonnonsuojelulainsäädäntö pohjautuu paljolti myös Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin ja EU-oikeuteen, joista on tehty selkoa lakiehdotuksen perusteluissa. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti todennut, ettei sen valtiosääntöisiin tehtäviin lähtökohtaisesti kuulu kansallisen täytäntöönpanosääntelyn arviointi EU:n aineellisen lainsäädännön kannalta. Toisaalta valiokunnan mukaan on sinänsä selvää, että Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädäntö on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin oikeuskäytännössä määriteltyjen edellytysten mukaisesti, eikä suomalaisessa lainsäädännössä ole syytä pyrkiä EU-oikeuden kanssa ristiriidassa oleviin ratkaisuihin. Täten ympäristövaliokunnan on vielä syytä tarkastella sääntelyä tältä kannalta.

Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta ehdotuksen muuttamista siten, että sen soveltamisala rajataan selkeämmin koskemaan vain maahantuontia EU:n ulkopuolelta.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Muutoksenhaku

Luonnonsuojelulakiehdotuksen 136 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi muutoksenhausta. Pykälä laajentaisi osin voimassa olevan lain 61 §:ää muutoksenhakuoikeuden kohteena olevien päätösten osalta, mutta muutoksenhakuun oikeutettujen piiri säilyisi ennallaan. Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi voimassa olevan lain 62 §:ää vastaavat säännökset, jotka koskevat valitusta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Perustuslakivaliokunta toteaa, että lain mukaiseen päätökseen saa pykäläehdotuksen mukaan hakea muutosta valittamalla noudattaen, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä. Valitusoikeus on pykälän 4 momentin pääsäännön mukaan niillä, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea. Valitusoikeuden ehdotetaan siten olevan osin laajempi kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa. Ehdotetussa sääntelyssä jää kuitenkin epäselväksi, miksei valitusoikeutta ole myös niillä, joiden velvollisuutta asia saattaa koskea. Ottaen huomioon sääntelyn perusoikeusliittynyt ja selkeyden muutoksenhakusäännöstä voisi olla perusteltua täydentää.

Ympäristövaliokunta ehdottaa pykälän täsmentämistä siten, että sen 4 momentin 1. virkkeeseen lisätään sana ”velvollisuutta”.

Rangaistussäännökset

Luonnonsuojelulain uudistuksessa ei ollut tavoitteena muuttaa seuraamusjärjestelmää, eikä tarvetta tällaiseen nostettu myöskään esiin missään valmistelun vaiheessa. Näin ollen muutoksen edellyttämää yhteiskunnallista keskustelua hallinnollisen sanktioinnin soveltuvuudesta luonnonsuojelulain vastaiseen toimintaan, seuraamustason riittävydestä ja suhteesta menettämisseuraamuksiin ei ole käyty. Tältä osin kyse olisi varsin isosta, jopa periaatteellisesta muutoksesta luonnonsuojelulain seuraamusjärjestelmään, joka vaatisi laajamittaisempaa arviointia.

Rangaistussäännöksiä koskevien ehdotusten taustalla on tarve perustuslain edellyttämällä tavalla säätää nykyistä huomattavasti tarkemmin ja yksilöidymmin luonnonsuojelulain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vastaisten tekojen, laiminlyöntien tai muiden toimien rangaistavuudesta. Ehdotuksen tarkoituksena ei ole ollut varsinaisesti muuttaa nykyistä oikeustilaa, vaan saattaa rangaistuksia koskeva sääntely vastaamaan sille asetettuja tarkkuus- ja täsmällisyysvaatimuksia.

Syyksiluettavuus

Lakivaliokunta toteaa luonnonsuojelulakiehdotuksen 133 §:n osalta, että syyksiluettavuutta koskevat ratkaisut ja säännösten keskinäinen loogisuus herättävät tietyiltä osin kysymyksiä. Kaikilta osin ei ole selvää, miksi valittu syyksiluettavuuden aste olisi perusteltu kunkin teon kohdalla ja millaisiksi käytännön soveltamistilanteet muodostuisivat syyksiluettavuutta koskevien erojen johdosta. Käytännössä kyse on pitkälti tahallisuuden ja huolimattomuuden välisestä rajanvedosta rangaistavaksi säädettyjen tekojen syyksiluettavuuden osalta. Esimerkkinä tästä on asiantuntijalausunnoissa esitetty, miksi esimerkiksi ehdotetun 133 §:n mukaan rauhoitetun eläinlajin tappaminen on rangaistavaa vasta tahallisuutena, mutta 75 §:ssä tarkoitettua suuren petolinnun pesäpuun

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

hävittäminen tai vahingoittaminen, rauhoitetun linnun pesän tai munien haltuun ottaminen ja rauhoitetun eläinlajin yksilön vaihdanta ja kaupallinen hyödyntäminen olisi rangaistavaa jo huolimattomuudesta tehtynä.

Tarkoituksena ei ole ollut muuttaa nykyistä oikeustilaa, vaan saattaa rangaistuksia koskeva sääntely vastaamaan sille asetettuja tarkkuus- ja täsmällisyysvaatimuksia. Sama koskee syyksiluettavuuden asteen määrittelyä. Ehdotetun 133 §:n 1 momentissa on siten noudatettu voimassa olevan lain lähtökohtaa siitä, että myös huolimattomuudesta tehty teko on rangaistavaa. Pykälän 2 momentissa puolestaan säädetäisiin niiden tekojen rangaistavuudesta, joiden osalta rangaistavuus edellyttäisi korkeampaa tahallisuusastetta kuin huolimattomuutta.

Lakiin ehdotettu tarkennus eläinlajin yksilöiden tappamiselta edellytetyltä syyksiluettavuudelta (133 §:n 2 momentti) korjaisi voimassa olevassa laissa olevan ristiriidan eli sen, että voimassa olevan luonnonsuojelulain 39 §:n 1 momentin 1 kohdassa on kielletty ehdotetun lain mukaisesti rauhoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden tahallinen tappaminen tai pyydystäminen, mutta voimassa olevassa rangaistussäännöksessä (58 §) edellytetään tahallisuutta tai huolimattomuutta. Koska ehdotetussa 72 §:ssä on kielletty tahallinen tappaminen, syyksiluettavuuden asteen on oltava vastaava. Rangaistussäännös ei voi olla syyksiluettavuuden kannalta ankarampi kuin sen perusteena oleva aineellinen kieltö.

Valiokunta katsoo, että sääntelyn johdonmukaisuuden varmistaminen edellyttää huolellista lainvalmistelua ja oikeuskäytännön tuntemusta, jota ei ole mahdollista asianmukaisesti lyhyellä aikavälillä suorittaa. Valiokunta katsoo, että ympäristöministeriön tulee selvittää jatkossa lakivaliokunnan edellyttämällä tavalla luonnonsuojelulain rikkomiseen liittyvien rangaistussäännösten osalta syyksiluettavuutta koskevien säännösten johdonmukaisuus ja esittää tarvittavat korjaus ehdotukset (*Valiokunnan lausumaehdotus 4*).

Menettämisseuraamukset

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 134 §:n 1 momentin mukaan se, joka on syyllistynyt 132 tai 133 §:ssä tarkoitettuun tekoon, on tuomittava menettämään rikoksen kohteen valtiolle. Lisäksi on tuomittava 72 tai 76 §:n säännöksiä rikkonut menettämään valtiolle se arvo, joka rauhoitettulla eläimellä tai kasvilla on lajinsa edustajana.

Ehdotetussa 134 §:ssä on tarkoitus hieman rajoittaa voimassa olevaan lakiin verrattuna mahdollisuutta tuomita menetetyksi arvo, joka rauhoitettulla eläimellä tai kasvilla on lajinsa edustajana. Jatkossa tällainen menettämisseuraamus voitaisiin ehdotuksen mukaan kohdistaa siihen, joka on rikkonut 72 ja 76 §:n rauhoitussäännöksiä, mikä tarkoittaa eläimen tai kasvin alun perin luonnosta erottanutta henkilöä. Ehdotus sulkisi kyseisen menettämisseuraamuksen soveltamisalan ulkopuolelle esimerkiksi luonnosta laillisesti ennen rauhoittamista erotetut kokoelmat ja rauhoitettujen lajien maahantuonnin. Menettämisseuraamusta kuvaillaan säännöskohtaisissa perusteluissa vahingonkorvausluonteiseksi.

Lakivaliokunta katsoo, että ehdotetun sääntelyn ei tule heikentää rikosoikeuden ennalta ehkäisevää vaikutusta rauhoitettujen ja uhanalaisten lajien yksilöillä käytävään kauppaan. Lakivaliokunta esittää, että ympäristövaliokunta arvioi 134 §:n menettämisseuraamuksia koskevan sääntelyn

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

asianmukaisuuden erityisesti siltä osin kuin sillä rajoitetaan menettämisseuraamuksen käyttöä nykyisestä.

Hallintovaliokunta esittää, että ehdotetun lain 134 §:ää muutetaan siten, että myös ehdotetun lain 89 (eliöiden hallussapito, vaihdanta ja kaupallinen hyödyntäminen) ja 90 §:n (eliölajien maahan- tuonti ja maastavienti) perusteella rangaistavaksi säädettävään menettelyyn syyllistyneet henki- löit voidaan saattaa vastuullisiksi teon kohteena olleiden eläin- ja kasvilajien luonnonsuojelulli- sen arvon korvaamisesta.

Voimassa oleva sääntely on johtanut tilanteisiin, joissa menettämisseuraamusta on vaadittu si- nännsä laillisesti kotimaassa haltuun saaduista yksilöistä. Hallituksen esityksen mukainen yksilön arvoa lajinsa edustajana koskeva menettämisseuraamus ei jatkossa koskisi laillisesti haltuun saa- dun yksilön vaihdannan, hallussapidon tai maastaviennin kiellon rikkomista. Tällaiseen rikok- seen syyllistynyt voitaisiin kuitenkin edelleen tuomita menettämään valtiolle rikoksen kohde eli rauhoitettu eläin tai kasvi ehdotetun 134 §:n ensimmäisen virkkeen nojalla.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Luonnonsuojelulaki

1 luku. Yleiset säännökset

2 §. Lain soveltamisala. Valiokunta on tehnyt pykälään teknisiä korjauksia, koska 64 ja 65 §:n poiston johdosta niitä seuraavien pykälien numerot muuttuvat kahta pienemmiksi.

3 §. Määritelmät. Edellä viitattu tekninen muutos.

7 §. Varovaisuusperiaate. Valiokunta on muuttanut varovaisuusperiaatetta koskevaa säännös- tä selkeämmäksi, sillä hallituksen esityksen muotoilussa jäi epäselväksi, mihin siinä tarkoitetuil- la toimenpiteillä viitataan. Muutokset selventävät samalla säännöksen merkitystä yleisenä peri- aatteena, johon on tarpeen kiinnittää huomiota, mutta joka ei ole aineellisoikeudellinen säännös.

3 luku. Luonnonsuojelusuunnittelu

13 §. Kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia ja toimintaohjelma. Valiokunta on tehnyt 6 momenttiin teknisen korjauksen muuttamalla viittaukset ilmastolain 9—11 §:ssä tarkoi- tettuun suunnitelmiin.

15 §. Luonnonsuojeluohjelmat. Valiokunta ehdottaa tarpeellisen asetuksenantovaltuuden sää- tämistä pykälän uudessa 5 momentissa.

17 §. Osallistuminen ja vuorovaikutus. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin täsmentä- mistä perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten lisäämällä siihen velvoitteen varata yleisölle tilaisuus tutustua suunnitelma- ja ohjelmaluonnoksiin sekä esittää niistä mielipiteensä. Vastaava

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

yleisön kuulemisvelvoite on esimerkiksi ilmastolain 13 §:ssä ilmastolain mukaisista suunnitelmista.

5 luku. Euroopan unionin Natura 2000 -verkosto

40 §. Erinäisiä tapauksia. Edellä viitattu tekninen muutos.

6 luku. Luonnonsuojelualueet

43 §. Luonnonsuojelualueet ja niiden perustamisedellytykset. Edellä viitattu tekninen muutos

50 §. Poikkeukset kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännöksistä. Valiokunta on tarkentanut pykälän koskevan tilanteen niin vaatiessa maanpuolustuksen ja Rajavartiolaitoksen tehtävien hoitamisen mahdollistamista.

52 §. Valtion muun luonnonsuojelualan rauhoitusmääräykset. Valiokunta pitää tarpeellisenä muuttaa pykälän 6 momentin sisältämää perustamissäännöksistä poikkeamista koskevaa valtuutta siten, että siinä sallitaan nimenomaisesti Rajavartiolaitoksen harjoitus- ja koulutustoiminta valtion muilla luonnonsuojelualueilla.

55 §. Eräiden oikeuksien turvaaminen. Edellä viitattu tekninen muutos.

56 §. Liikkumisen rajoittaminen. Valiokunta katsoo, että pykälää tulee muuttaa, jotta se vastaa hallituksen esityksen perusteluissa esitettyjä tavoitteita. Ehdotetussa pykälässä säädetään liikkumisrajoituksista valtion luonnonsuojelualueilla. Valiokunta ehdottaa siten, että pykälään lisätään täsmennys, jonka mukaan silloin, kun tietty toiminta kuten poronhoito tai tietyn viranomais-tehtävän hoitaminen on luonnonpuistossa sallittua, on selvää, että myös tähän toimintaan liittyvä liikkuminen on siihen oikeutetuille sallittua säännöksen kiellosta riippumatta. Sama koskee paikallisille asukkailla eräissä luonnonpuistoissa annettuja, luonnon käyttöön liittyviä oikeuksia.

61 §. Yksityisen luonnonsuojelualan lakkauttaminen ja rauhoitusmääräysten lieventäminen. Edellä kuvattu tekninen muutos.

7 luku. Luontotyyppien suojelu

64 §. Uhanalaiset luontotyypit. Valiokunta ehdottaa pykälän poistamista.

65 §. Uhanalaisen luontotyyppin huomioon ottaminen. Valiokunta ehdottaa pykälän poistamista. Pykälän poiston johdosta niitä seuraavien pykälien numerot muuttuvat kahta pienemmiksi.

67 (uusi 65 §). Tiukasti suojellun luontotyyppin heikentämiskielto. Valiokunta ehdottaa pykälän tarkentamista siten, että siitä paremmin ilmenee sen tarkoitus kytkeä serpentiinikallioiden määritelmä nimenomaisesti serpentiinikasvilajiston esiintymiseen. Tämä tarkoittaa, että hävittämis- ja heikentämiskielto kohdistuu nimenomaisesti maan pinnalla oleviin luontotyypeihin eikä

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

kallioihin itsessään. Pykälästä on siten tarpeen poistaa viittaus emäksisiin kivilajeihin ja tarkentaa luontotyyppi koskemaan serpentiinikallioiden ja muiden kohdassa lueteltujen esiintymien maanpäällisiä osia, joilla esiintyy serpentiinikasvilajistoa. Maanomistajaa on informoitava hänen omistamallaan alueella olevasta esiintymästä.

68 (uusi 66 §). Poikkeus luontotyyppin hävittämis- ja heikentämiskiellosta. Tekninen muutos.

69 (uusi 67 §). Uhanalaisten luontotyyppien hoito. Tekninen muutos.

8 luku. Eliölajien suojelu

70, 73, 74, 79, 82, 84, 85, 86 ja 87 §. Sisäisissä viittauksissa numerointi muutettu kahta pienemmäksi.

78 (uusi 76 §). Uhanalaisten eliölajien huomioon ottaminen. Valiokunta ehdottaa pykälän täsmentämistä ilmentämään selkeämmin sen informaatioluonteisuutta lisäämällä siihen viittauksen asianomaisen lain mukaiseen lupaharkintaan tai kaavoitusta koskevaan päätöksentekoon.

9 luku. Eliölajien yksilöiden hallussapito, vaihdanta, maahantuonti ja maastavienti

90 (uusi 88 §). Eliölajien maahantuonti ja maastavienti. Valiokunta ehdottaa kuten yleisperusteluissa on jo todettu pykälän täsmentämistä koskemaan vain EU:n ulkopuolisesta maasta tuotavia tiettyjä metsästysmuistoja. Pykälässä myös tekninen korjaus.

88, 91 ja 92 §. Pykälien numerointi muutettu.

10 luku. Maiseman suojelu ja hoito sekä luonnonmuistomerkit

Luvun pykälien numerointi muutettu.

11 luku. Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio

100—109 §. Pykälien numerointi on muuutettu.

100, 102, 105, 106, 107 §. Sisäisissä viittauksissa pykälien numerot korjattu.

105 §. Luonnonarvojen tuottaminen. Valiokunta on korjannut pykälän 7 momentissa hyvittämissuunnitelman nimen hyvityssuunnitelmaksi. Pykälän mukaan ELY-keskus antaa maanomistajan hakemuksesta lausunnon hyvityssuunnitelmasta kunnalle. Valiokunta on lisännyt lisäksi velvollisuuden toimittaa lausunto tiedoksi myös maakunnan liittoon, jossa suunnitelmassa tarkoitettu alue sijaitsee.

12 luku. Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset

Luvun pykälien numerointi muutettu.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

111, 113, 114, 115, 117, 118 §. Sisäisissä viittauksissa pykälien numerot korjattu.

113 §. Valtion korvausvelvollisuus. Valiokunta on korjannut 1 momentin 1) kohdassa olevan kirjoitusvirheen.

13 luku. Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

Luvun pykälien numerointi muutettu.

119, 120, 123 §. Sisäisissä viittauksissa pykälien numerot korjattu.

14 luku. Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

Luvun pykälien numerointi muutettu.

126, 127, 129, 130, 131, 133, 134 §. Sisäisissä viittauksissa pykälien numerot korjattu.

124 (uusi 122 §). Valvonnan järjestäminen. Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota valvonnan järjestämisestä koskevan 124 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimista valvonnan turvaamiseksi. Säännöksen sanamuodon ja sen perustelujen valossa jää epäselväksi, mistä seikoista valtuuden nojalla olisi tarkoitus säätää. Perusteluista käy kuitenkin ilmi, ettei 124 §:stä ole tarkoitus seurata yksityiskohtaisia toimintavelvoitteita viranomaisille. Valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on perustuslain 119 §:n mukaan säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Yleisillä perusteilla tarkoitetaan muun muassa pääasiallisia tehtäviä ja toimivaltuuksia. Valtion alue- ja paikallishallinnon perusteista säädetään niin ikään lailla. Ympäristövaliokunta ehdottaa asetuksenantovaltuuden poistamista, koska perustuslakivaliokunta katsoo, ettei valtuus vaikuta kuvatuin perustein asianmukaiselta.

133 (uusi 131 §). Luonnonsuojelurikkomus. Valiokunta on muuttanut 1 momentin 3) kohtaa siten, että se kattaa myös luonnonpuistojen liikkumisrajoituksen rikkomisen, kuten on ollut tarkoitus.

Pykälän 3) kohdan edellytys ”vähäistä vakavammin rikkoo” on käytännössä päällekkäinen 131 §:n sisältämän ilmoituskynnyksen kanssa, joten sitä ei ole tarpeen sisällyttää tähän kohtaan. Lisäksi 3 kohdan muotoilu on avoin siten, että siitä ei käy ilmi, missä kyseisessä kohdassa tarkoitettuista valtion luonnonsuojelualueen rauhoitussäännöksistä tai yksityisen luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksistä säädetään. Valiokunta muuttaa kohtaa täsmentämällä, että luonnonsuojelualueiden rauhoitusmääräykset asetetaan kunkin valtion luonnonsuojelualueen osalta perustamissääöksessä eli joko laissa tai valtioneuvoston taikka ympäristöministeriön asetuksessa ja yksityisen luonnonsuojelualueen rauhoitussäännökset asetetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksessä. Ehdotettavalla lailla jätetään voimaan sekä vuoden 1923 luonnonsuojelulain että vuoden 1996 luonnonsuojelulain nojalla perustetut luonnonsuojelualueet.

Valiokunta korjaa 1 momentin 4 kohdassa olevan virheellisen viittauksen 83 §:n 1 momenttiin viittaukseksi 2 momenttiin. Lisäksi valiokunta täsmentää viittauksen 106 §:n 2 momenttiin vii-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

taukseksi siinä tarkoitettussa päätöksessä määrättyyn, sillä momentti itsessään ei sisällä kieltoa tai velvollisuutta, joka voitaisiin rikkoa, jolloin jäisi epäselväksi, mikä menettely on tältä osin kriminalisoitu.

Pykälän 1 momentin 14 ja 15 kohdissa viitataan CITES-asetukseen viittaamatta EU-asetuksen niihin artikloihin, joiden kriminalisoinnista on kyse. Valiokunta on täsmentänyt momentin 14 kohdassa viittaukset CITES-asetuksen 4, 5 ja 9 artiklaan ja momentin 15 kohdassa asetuksen 4 artiklaan.

Valiokunta on täsmentänyt viittausketjua siten, että 1 momentin 16 kohdan mukaan rangaistavaa on rikkoa maisemanhoitoaluetta koskevia määräyksiä 95 §:n 2 momentissa säädetyn vastaisesti.

134 §. Menettämisseuraamus. Lakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että voimassa olevan luonnonsuojelulain menettämisseuraamusta koskevassa 59 §:ssä viitataan lisäksi rikoslain 10 luvun säännösten soveltumiseen. Voimassa olevan viittaussäännöksen osalta nyt käsiteltävän hallituksen esityksen ei ole ollut tarkoitus muuttaa oikeustilaa tältä osin. Lähtökohtaisesti rikoslain 10 luvun säännöksiä sovelletaan riippumatta siitä, viitataanko siihen aineellisessa lainsäädännössä vai ei, ellei tarkoitus ole nimenomaisesti sulkea sen sovellettavuutta pois. Ympäristövaliokunta ehdottaa selkeyssyistä pykälän tarkistamista sisällyttämällä siihen voimassa olevan luonnonsuojelulain 59 §:ää vastaavan viittauksen rikoslain 10 luvun säännösten soveltumiseen.

15 luku. Muutoksenhaku

Luvun pykälien numerot on muutettu.

136 (uusi 134 §). Muutoksenhaku. Pykälän mukaan luonnonsuojelulain mukaiseen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla noudattaen, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettussa laissa säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä. Valitusoikeus on pykälän 4 momentin pääsäännön mukaan niillä, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea. Valitusoikeuden ehdotetaan siten olevan osin laajempi kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettussa laissa. Perustuslakivaliokunta katsoo, että sääntelyssä jää kuitenkin epäselväksi, miksei valitusoikeutta ole myös niillä, joiden velvollisuutta asia saattaa koskea. Ottaen huomioon sääntelyn perusoikeusliittynyt ja selkeyden muutoksenhakusäännöstä voisi olla perusteltua täydentää. Viitaten perustuslakivaliokunnan kantaan ympäristövaliokunta ehdottaa pykälän muuttamista lisäämällä 4 momentin 1. virkkeeseen sanan ”velvollisuutta”.

16 luku. Voimaantulosäännökset

Luvun pykälien numerot on muutettu.

138, 140, 142, 143, 144, 146 §. Sisäisissä viittauksissa pykälien numerot korjattu.

139 §. Kumotun lain nojalla perustetut valtion luonnonsuojelualueet. Kumottavan lain nojalla on annettu useita voimassa olevia valtioneuvoston ja ympäristöministeriön asetuksia. Pykälän 1 momentissa luetellut asetukset jäävät edelleen voimaan, kunnes ne kumotaan tai niiden tilalle annetaan uudet asetukset tämän lain nojalla. Pykälän 1 momentin luettelo voimaan jätettä-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

vistä asetuksista sisältää kuitenkin myös muita kuin valtion luonnonsuojelualueita koskevia asetuksia vastoin otsikkoa, kuten luettelon kohdat 2, 4, 10, 11 ja 21. Valiokunta on selvyiden vuoksi siirtänyt mainitut kohdat uuteen 145 §:ään, jonka otsikko on ”Eräitä asetuksia koskeva siirtymäsäännös”.

145 § (Uusi). Eräitä asetuksia koskeva siirtymäsäännös. Valiokunta on siirtänyt selvyiden vuoksi uuteen pykälään voimaan jäävät asetukset 139 §:stä lukuun ottamatta kohtaa 6, joka on uusi.

5. Laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevan lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

3 §. Yhteensovitettavat lupamenettelyt. Valiokunta on korjannut pykälänumerot.

7. Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

28 §. Maakuntakaavan sisältövaatimukset. Valiokunta on korjannut pykälänumerot.

12. Laki metsälain 2 ja 7 a §:n muuttamisesta

2 §. Soveltamisala. Valiokunta on korjannut pykälänumerot.

13. Laki metsätuhojen torjunnasta annetun lain 21 §:n muuttamisesta

21 §. Valtion vahingonkorvausvastuu. Valiokunta on korjannut pykälänumerot.

14. Laki kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain 2 ja 25 §:n muuttamisesta

2 §. Soveltamisala ja rahoituksen kohdentamista koskevat rajoitukset. Valiokunta on korjannut pykälänumerot.

25 §. Metsäkeskuksen selvittämisvelvollisuus. Valiokunta on korjannut pykälänumerot.

16. Laki Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

9 §. Haltuunotto. Valiokunta on korjannut pykälänumerot.

21. Laki maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain 25 §:n muuttamisesta

25 §. Täydentäviä ehtoja koskevat erityiset säännökset. Valiokunta ehdottaa koko lakiehdotuksen hylättäväksi, koska laki kumoutuu vuoden 2023 alusta (HE 165/2022 vp — EV 164/2022 vp).

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

22. Laki Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain 2 §:n muuttamisesta

2 §. Määritelmät. Valiokunta ehdottaa koko lakiehdotuksen hylättäväksi, koska laki kumoutuu vuoden 2023 alusta (HE 165/2022 vp — EV 164/2022 vp).

28. Laki vesilain muuttamisesta

2 luku. Yleiset oikeudet, velvollisuudet ja rajoitukset

11 §. Eräiden vesiluontotyyppien suojelu. Valiokunta ehdottaa hallituksen esityksessä ehdotettujen muutosten hylkäämistä tarpeettomana. Näin ollen pykälä jää voimaan kuten voimassa olevassa lainsäädännössä.

32. Laki uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain muuttamisesta

5 §. Yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuden piirissä olevat lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt. Valiokunta on korjannut pykälänumerot.

6 §. Sähköiseen asiointiin ja neuvontaan sisältyvät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt. Valiokunta on korjannut pykälänumerot.

9 §. Määräaikoihin sisältyvät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt.

Valiokunta on korjannut pykälänumerot.

13 §. Määräajan pidentäminen ja määräajan laskemisen keskeyttäminen. Valiokunta on korjannut pykälänumerot.

34. Laki yksityistielain muuttamisesta

19 §. Tien rakentaminen. Valiokunta on korjannut pykälänumerot.

LA 19/2021 vp

Valiokunta ehdottaa lausuman hyväksymistä lakialoitteessa tarkoitetun lainmuutoksen tekemiseksi. Siksi valiokunta ehdottaa, että lakialoite hylätään.

TPA 69/2020 vp

Valiokunta on yhdistänyt aloitteen käsittelyn hallituksen esityksen käsittelyyn, vaikka se koskee hyvin yleisellä tasolla esitykseen liittyviä tavoitteita ehdottaen valkoposkihanhen laajemman metsästyksen sallimista. Koska tämän hallituksen esityksen yhteydessä ei ehdoteta metsästyksen laajentamista, valiokunta ehdottaa, että toimenpidealoite hylätään.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

TPA 19/2021 vp

Valiokunta puoltaa 1. lakiehdotuksen hyväksymistä aloitteessa tarkoitettulta osin lähes muuttamattomana. Siksi valiokunta ehdottaa, että toimenpidealoite hylätään.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ympäristövaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 76/2022 vp sisältyvät 2.—4., 6., 8.—11., 15., 17.—20., 23.—27., 29.—31., 33., 35.—41. ja 43.—55. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 76/2022 vp sisältyvät 1., 5., 7., 12.—14., 16., 28., 32., 34. ja 42. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hylkää hallituksen esitykseen HE 76/2022 vp sisältyvät 21. ja 22. lakiehdotuksen.

Eduskunta hylkää lakialoitteeseen LA 19/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Eduskunta hylkää toimenpidealoitteet TPA 69/2020 vp ja TPA 19/2021 vp.

Eduskunta hyväksyy neljä lausumaa. (Valiokunnan lausumaehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Luonnonsuojelulaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tavoite

Tämän lain tavoitteena on:

- 1) luonnon monimuotoisuuden turvaaminen;
- 2) luonnonkauneuden ja maisema-arvojen vaaliminen;
- 3) ilmastonmuutokseen sopeutumisen edistäminen;
- 4) luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestävä käytön tukeminen;
- 5) kansalaisten luonnontuntemuksen ja ympäristötietoisuuden lisääminen;
- 6) luonnontutkimuksen edistäminen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi luonnonsuojelussa on tähdättävä maamme luontotyyppien ja luonnonvaraisten eliölajien suotuisan suojelutason saavuttamiseen ja säilyttämiseen.

2 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan luonnon ja maiseman suojeluun ja hoitoon.

Metsien hoitamiseen ja käyttämiseen niiltä osin kuin niistä säädetään metsälaissa (1093/1996) sovelletaan kuitenkin vain 4, 16, ~~72~~70, ~~75~~73, ~~76~~74, ~~78–81~~ 76–79, ~~83–85~~81–83, ~~87~~85, ~~106~~104, ~~126~~124, ~~127~~125 ja ~~129~~127 §:ää sekä 5—7 ja 10 lukua.

Jos hanke edellyttää ~~68~~66 tai ~~85~~83 §:ssä tarkoitettua poikkeamista sekä ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista ympäristölupaa, vesilain (587/2011) mukaista lupaa tai maa-aineslain (555/1981) mukaista aineiden ottamislupaa, noudatetaan asian käsittelyssä, mitä eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetussa laissa säädetään (764/2019) lupahakemuksen käsittelyn yhteensovittamisesta.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *luonnon monimuotoisuudella* manner-, meri- tai muuhun vesiperäiseen ekosysteemiin tai ekologiseen kokonaisuuteen kuuluvien elävien eliöiden vaihtelevuutta sekä lajien sisäistä ja lajien välistä sekä ekosysteemien monimuotoisuutta;

2) *luontotyypeillä* rajattavissa olevia maa- tai vesialueita, joilla vallitsevat samankaltaiset ympäristöolot sekä luonteenomainen kasvi- ja eläinlajisto;

3) *luontotyypin suotuisalla suojelutasolla* sitä, että luontotyypin luontainen levinneisyys ja esiintymisalueet säilyvät tai laajenevat, luontotyypin pitkän aikavälisen säilymisen edellyttämä rakenne ja toiminta säilyvät ja luontotyyppille luonteenomaisten eliölajien suojelutaso on suotuisa;

4) *eliölajin suotuisalla suojelutasolla* sitä, että laji pystyy pitkällä aikavälillä säilymään elinvoimaisena luontaisissa elinympäristöissään;

5) *ekologisella kompensaatiolla* eliölajeille ja luontotyypeille aiheutettavien heikennysten hyvittämistä parantamalla eliölajien ja luontotyyppien tilaa heikennysalueen ulkopuolella, kun heikennyksiä on ensisijaisesti vältetty, toissijaisesti minimoitu ja, jos mahdollista, heikennettyjen eliölajien ja luontotyyppien tilaa on ennallistettu heikennysalueella;

6) *luonnon monimuotoisuuden kestäväällä käytöllä* biologisen monimuotoisuuden osien sellaista käyttöä, että käytön laatu tai määrä ei pitkällä aikavälillä johda biologisen monimuotoisuuden vähenemiseen, ja joka siten tukee mahdollisuuksia tyydyttää nykyisten ja tulevien sukupolvien tarpeet ja toiveet;

7) *luontovahingolla* luontotyyppien ja eliölajien suotuisan suojelutason saavuttamisen tai säilyttämisen kannalta merkittävää, mitattavissa olevaa suoraa tai välillistä haitallista vaikutusta, jonka aiheuttamiseen ei ole myönnetty poikkeusta 39 §:n 2 momentin tai ~~85~~83 §:n nojalla, ja joka aiheutuu:

a) 5 luvussa tarkoitettujen Natura 2000 -verkostoon sisältyvien alueiden niille luonnonarvoille, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty verkostoon;

b) luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun neuvoston direktiivin 2009/147/EY (*lintudirektiivi*) 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuille ja direktiivin liitteessä I luetelluille lajeille sekä luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY (*luontodirektiivi*) liitteessä II luetelluille lajeille;

c) b alakohdassa tarkoitettujen eliölajien sellaisille esiintymispaikoille, joiden hävittäminen tai heikentäminen on kielletty ~~81~~79 §:ssä säädetyllä tavalla;

d) ~~80~~78 §:ssä tarkoitetuille lajeille tai siinä tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvan yksilön lisääntymis- tai levähdyspaikoille.

4 §

Kansainväliset sopimukset

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, Suomea velvoittavissa kansainvälisissä sopimuksissa määrätään luonnon ja luonnonvaraisten eliölajien suojelusta.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

5 §

Euroopan unionin direktiivit

Tällä lailla pannaan täytäntöön luontodirektiivi ja lintudirektiivi muilta osin kuin metsästyslain (615/1993) 5 §:ssä tarkoitettujen eläinlajien osalta, sekä ympäristövastuusta ympäristövahinkojen ehkäisemisen ja korjaamisen osalta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/35/EY (*ympäristövastuudirektiivi*), jollei sen täytäntöönpanosta muussa laissa muuta säädetä.

6 §

Saamelaiskulttuurin suoja

Tämän lain toimeenpanosta vastaavien viranomaisten tulee huolehtia siitä, että lain toimeenpanosta ei aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa vähäistä suurempaa heikennystä saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiin ja että saamelaiskulttuurin harjoittamisella edellytykset voidaan turvata ja niiden kehittymistä mahdollisuuksien mukaan edistää.

Tämän lain nojalla annettavasta päätöksestä ei saa aiheutua yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa vähäistä suurempaa heikennystä edellytyksiin harjoittaa saamelaiskäräjäistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitettulla saamelaisten kotiseutualueella perinteisiä saamelaislinkeinoja tai muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria taikka vähäistä suurempaa heikennystä kolttien elinolosuhteisiin tai mahdollisuuksiin harjoittaa kolttalaissa (253/1995) tarkoitettuja luontaiselinkeinoja koltta-alueella.

7 §

Varovaisuusperiaate

~~Toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden merkittävän vähenemisen tai häviämisen uhan torjumiseksi ei tämän lain soveltamisessa ja sen mukaisessa päätöksenteossa saa lykätä tieteellisen tiedon puutteen tai sen epävarmuuden perusteella.~~ Tämän lain tai sen nojalla annetun asetuksen mukaisessa päätöksenteossa kiinnitetään huomiota luonnon monimuotoisuuden merkittävän vähenemisen tai häviämisen uhkaan, vaikka siitä ei olisi olemassa varmistettua tieteellistä tietoa.

8 §

Ympäristötietoisuuden edistäminen

Luvussa 2 tarkoitettujen viranomaisten on edistettävä toiminnassaan ympäristökasvatusta sekä kansalaisten, yksityisten ja julkisten toimijoiden ympäristötietoisuutta luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

2 luku

Luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat

9 §

Luonnonsuojelun valtion viranomaiset

Ympäristöministeriö vastaa luonnon- ja maisemansuojelun yleisestä ohjauksesta, seurannasta ja kehittämisestä. Ympäristöministeriö on luonnonvaraisten kasvien ja eläinten suojelemisesta niiden kauppaa sääntelemällä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 338/97 (*CITES-asetus*) tarkoitettu hallintoviranomainen.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua ja kestävää käyttöä sekä maiseman suojelua alueellaan, vastaa tässä laissa sille säädetyistä viranomais-tehtävistä, valvoo luonnonsuojelulain säännösten noudattamista ja käyttää luonnonsuojelun yleisen edun puhevaltaa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimii lisäksi 4 luvun mukaisena tukiviranomaisena ja ohjaa, valvoo ja edistää tuen toimeenpanoa sekä tukee mahdollisuuksien mukaan kunnan toimintaa toimialaansa kuuluvissa asioissa.

Metsähallitus vastaa valtion luonnonsuojelualueverkoston hallintaan, käyttöön ja hoitoon liittyvistä tehtävistä sekä muista sille tässä laissa osoitetuista viranomaistehtävistä.

Rajavartiolaitos osallistuu tämän lain noudattamisen valvontaan luonnonsuojelualueilla.

Tulli valvoo tämän lain ja CITES-asetuksen noudattamista maahantuonnissa, maastaviennissä, jälleenviennissä ja kauttakuljetuksessa.

10 §

Luonnonsuojelun asiantuntijaviranomaiset

Suomen ympäristökeskus tuottaa luonnon monimuotoisuutta koskevaa tietoa ja toteuttaa seurantaan liittyviä tehtäviä. Suomen ympäristökeskus on CITES-asetuksessa tarkoitettu lupien ja todistusten myöntämiseen toimivaltainen viranomainen.

Luonnontieteellinen keskusmuseo vastaa osaltaan eliölajien suojeluun, seurantaan ja tiedonhallintaan liittyvistä tehtävistä sekä toimii CITES-asetuksessa tarkoitettuna tieteellisenä viranomaisena.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä asiantuntijaviranomaisten tehtävistä.

11 §

Kunta

Kunta edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua sekä maisemansuojelua alueellaan.

12 §

Suomen luontopaneeli

Valtioneuvosto asettaa neljän vuoden määräajaksi kerrallaan Suomen luontopaneelin, joka on riippumaton tieteellinen asiantuntijaelin. Luontopaneelissa tulee olla edustus eri tieteenaloilta.

Luontopaneelin tehtävänä on tuottaa, koostaa ja eritellä tieteellistä tietoa luonnon monimuotoisuutta koskevien politiikkatoimien suunnittelua, toimeenpanoa, seurantaa ja päätöksentekoa varten. Näitä tehtäviä varten luontopaneeli voi antaa myös lausuntoja luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavista suunnitelmista ja muista asiakirjoista. Luontopaneeli voi tuottaa myös muita selvityksiä ja materiaaleja, joista se viestii tarpeen mukaan yleisölle ja päätöksentekijöille. Suomen luontopaneelin jäsenelle voidaan maksaa tehtävän hoitamisesta kohtuullinen palkkio.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä luontopaneelin tehtävistä, kokoonpanosta ja muista luontopaneelin toimintaa koskevista menettelyistä sekä jäsenten valinnasta, toimikaudesta ja palkkioista.

3 luku

Luonnonsuojelusuunnittelu

13 §

Kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia ja toimintaohjelma

Ympäristöministeriö laatii kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian ja strategian toimeenpanevan toimintaohjelman yhteistyössä muiden ministeriöiden ja keskeisten tahojen kanssa. Luonnon monimuotoisuusstrategiassa asetetaan valtakunnalliset toiminnalliset, määrälliset ja ajalliset tavoitteet luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämiseksi ja tilan parantamiseksi.

Luonnon monimuotoisuuden toimintaohjelmassa on yksilöitävä luonnon monimuotoisuusstrategian toteuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet ja nimettävä vastuutahot niiden toteuttamiselle sekä toimenpiteiden vaikuttavuuden seurannalle. Ympäristöministeriö vastaa luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman seurannasta ja raportoi strategian toteutumisesta valtioneuvostolle.

Kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian hyväksyy valtioneuvosto.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman laatimisesta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi laatia alueelleen 1 momentissa tarkoitettua luonnon monimuotoisuusstrategiaa ja toimintaohjelmaa koskevan luonnon monimuotoisuuden toimeenpanosuunnitelman. Toimeenpanosuunnitelman laatimisessa tulee varmistaa riittävä vuorovaikutus alueen keskeisten toimijoiden kanssa.

Strategian ja toimintaohjelman sekä alueellisen toimeenpanosuunnitelman valmistelun ja seurannan tulee perustua parhaaseen käytettävissä olevaan tieteelliseen tietoon. Valmistelussa on otettava huomioon ilmastolain (423/2022) 9—12 §:ssä tarkoitettut suunnitelmat.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

14 §

Vapaaehtoisen luonnonsuojelun toimenpideohjelmat

Luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi vapaaehtoisin keinoin voidaan laatia elinympäristöjen, luontotyyppien ja eliölajien suojelua ja niiden tilan parantamista koskevia toimenpideohjelmia. Toimenpideohjelman laatii toimivaltainen ministeriö.

Toimenpideohjelmissa on määriteltävä usean vuoden määrälliset ja laadulliset tavoitteet luonnon monimuotoisuutta edistävälle toimenpiteille, ministeriöiden ja valtion viranomaisten vastuut sekä toteutumisen ja vaikuttavuuden seuranta.

Toimenpideohjelma laaditaan valtakunnallisesti merkittävien luonnonarvojen edistämiseksi ja turvaamiseksi, mutta ohjelma voidaan laatia myös alueelliseksi.

Vapaaehtoisen luonnonsuojelun toimenpideohjelman hyväksyy valtioneuvosto.

15 §

Luonnonsuojeluohjelmat

Valtakunnallisesti merkittävien luonnonarvojen turvaamiseksi voidaan laatia luonnonsuojeluohjelmia, joilla alueita varataan luonnonsuojelutarkoituksiin.

Luonnonsuojeluohjelmasta on käytävä ilmi, millaisten toimenpiteiden on katsottava vaarantavan ohjelman tarkoituksen.

Luonnonsuojeluohjelman laatii ympäristöministeriö. Luonnonsuojeluohjelmaa laadittaessa on niille, joiden etua tai oikeutta asia koskee, varattava tilaisuus tulla kuulluiksi. Asianosaisten kuulemisesta ohjelmaa laadittaessa säädetään hallintolain (434/2003) 34 §:ssä.

Luonnonsuojeluohjelman hyväksyy valtioneuvosto.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä luonnonsuojeluohjelman laatimisesta ja sen sisällöstä. (Uusi 5 mom.)

16 §

Luonnonsuojeluohjelman oikeusvaikutukset

Valtioneuvoston hyväksymään luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvalla alueella ei saa suorittaa sellaista toimenpidettä, joka vaarantaa alueen suojelun tarkoituksen. Toimenpiderajoitus on voimassa mahdollisesta valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin päättä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 1 momentissa säädetystä rajoituksesta, jos suojelun tarkoitus ei mainittavasti vaarannu.

Valtion viranomaisen ja laitoksen on suunnitellessaan toimenpiteitään ja päättäessään niiden toteuttamisesta huolehdittava siitä, ettei toimenpiteillä vaikeuteta luonnonsuojeluohjelman toteuttamista.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

17 §

Osallistuminen ja vuorovaikutus

Luonnonsuojelusuunnittelussa on otettava huomioon taloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja sivistykselliset näkökohdat sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet. Suunnitelmia ja ohjelmia valmisteltaessa on varmistettava riittävä julkinen viestintä sekä yhteistyö ja vuorovaikutus eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa. **Tämän lisäksi yleisölle on varattava tilaisuus tutustua suunnitelma- ja ohjelmaluonnoksiin sekä esittää niistä mielipiteensä.**

Luonnonsuojeluohjelman laatimisen käynnistyessä ympäristöministeriön on tiedotettava asiasta sillä tavoin, että luodaan edellytykset asiasta käytävälle julkiselle keskustelulle.

18 §

Luonnonsuojelun seuranta

Ympäristöministeriön on yhteistyössä muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa järjestettävä luontotyyppien ja luonnonvaraisten eliölajien levinneisyyden, esiintymisen ja runsauden seuranta sekä arvioitava eliölajien ja luontotyyppien suojelutaso ja sen muutokset. Tällöin on erityisesti otettava huomioon uhanalaiset eliölajit ja luontotyyppit ja niiden uhanalaistumiskehityksen seuranta, luontodirektiivissä tarkoitetut Euroopan unionin tärkeinä pitämät luontotyyppit ja eliölajit sekä lintudirektiivissä tarkoitetut luonnonvaraisina elävät lintulajit.

Jos seurannan perusteella on arvioitavissa, että eliölajin tai luontotyyppin suojelutaso ei ole suotuisa, ympäristöministeriön on yhteistyössä muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa ryhdyttävä toimenpiteisiin suotuisan suojelutason saavuttamiseksi.

Metsähallitus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaavat luonnonsuojelualueiden ja luonnonmuistomerkkien määrää ja pinta-alaa sekä niiden ekologista tilaa koskevasta seurannasta.

Suomen ympäristökeskus vastaa lintudirektiivin 12 artiklassa ja luontodirektiivin 17 artiklassa tarkoitettuja kertomuksia varten tarvittavien tietojen kokoamisesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä seurannan järjestämisestä ja siihen liittyvistä viranomaisten tehtävistä.

4 luku

Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

19 §

Tukemisen muodot

Luonnon monimuotoisuuden suojelua ja hoitoa voidaan tukea rahallisesti (*avustus*), ja tavaroina tai palveluina (*tuki*).

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

20 §

Avustus luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon edistämiseen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää valtion talousarvion rajoissa avustusta hankkeisiin ja toimenpiteisiin luonnon monimuotoisuuden ja luonnon- ja kulttuurimaiseman suojelun ja hoidon edistämiseksi. Avustusta voidaan myöntää myös tutkimukseen ja kehitystyöhön.

Avustuksen maksamisesta, maksatuksen keskeytyksestä ja takaisinperinnästä säädetään valtionavustuslaissa (688/2001). Sen 12, 19, 21 ja 22 §:ssä tarkoitettut tehtävät hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus. Kehittämis- ja hallintokeskus hoitaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lisäksi myös valtionavustuslain 15 §:ssä tarkoitettuja valvontatehtäviä.

Avustusta voidaan myöntää luonnollisille henkilöille, yrityksille, julkisille yhteisöille ja muille yhteisöille valtion kirjanpitoyksiköitä lukuun ottamatta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtionavustuksen valtion talousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä.

21 §

Tuki

Tässä laissa tarkoitettujen eliölajien elinympäristöjen sekä luontotyyppien ja luonnon- tai kulttuurimaiseman ennallistamista, kunnostusta ja hoitoa edistäviin toimenpiteisiin voidaan myöntää harkinnanvaraista tukea valtion talousarviossa vahvistetun enimmäismäärän rajoissa. Tuki koostuu tavaroista ja palveluista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää tukea hakemuksesta tai maanomistajan kirjallisella suostumuksella. Jos tuki edistää tuen saajan taloudellista toimintaa, se voidaan myöntää ainoastaan hakemuksen perusteella.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen sisällöstä.

22 §

Euroopan unionin valtion tukea koskevan lainsäädännön soveltaminen

Siltä osin kuin tässä luvussa tarkoitettu tuki kohdistuu yrityksen tai muun yhteisön taloudelliseen toimintaan, myönnettävästä tuesta säädetään lisäksi valtioneuvoston asetuksella Euroopan unionin säädöksissä.

Tarkempia säännöksiä luonnon monimuotoisuuden suojeluun ja hoitoon tarkoitettun tuen myöntämisestä, myöntämisen edellytyksistä, käytöstä ja tuen saajan velvollisuuksista sekä tukiehtoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella sen mukaan kuin tiettyjen maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 702/2014, tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 651/2014 ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 1407/2013 säädetään.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

23 §

Tuen järjestäminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus järjestää tuen hankinnan ja sen luovuttamisen tuen saajalle. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtäviin kuuluu tukemisen suunnittelu, tuen hankinnan valmistelu, hankintapäätöksen ja -sopimuksen tekeminen, tavaroiden tai palveluiden maksaminen sekä hankinnan ja tuen luovuttamisen järjestäminen tukipäätökseen perustu-
tuen sekä muut tukemisen edellyttämät järjestämistehtävät.

Tavaroiden ja palvelujen hankinnasta säädetään julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016).

24 §

Tuen saaja

Tukea voidaan myöntää luonnollisille henkilöille, yrityksille, muille yhteisöille ja julkisyhteisöille lukuun ottamatta valtion kirjanpitoyksiköitä.

25 §

Tuen hakeminen ja suostumuksen antaminen

Tukea on haettava kirjallisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta tai maanomistajan on annettava siihen kirjallinen suostumuksensa ennen tuettavan toimen aloittamista. Tukea ei saa myöntää ennen kuin toimeen aikaisemmin myönnetyn tuen vaikutusaika on päättynyt.

Tukihakemuksen on sisällettävä tiedot:

- 1) hakijasta;
- 2) hankkeesta tai toimenpiteestä, johon tukea haetaan;
- 3) hankkeen arvioiduista tukikelpoisista kustannuksista ja niiden laskentaperusteista;
- 4) hankkeeseen tai toimenpiteeseen saadun muun julkisen rahoituksen muodosta ja määrästä;
- 5) hankkeesta tai toimenpiteestä tässä laissa tarkoitetuille eliölajeille, luontotyypeille taikka luonnon- tai kulttuurimaisemille koituvista hyödyistä.

Jos tukea myönnetään maanomistajan kirjallisen suostumuksen nojalla, on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen varmistettava, että sillä on 2 momentissa tarkoitettut tiedot.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tukihakemuksen sisällöstä.

26 §

Tuen myöntämisen edellytykset

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että tuki kokonaisuutena arvioiden edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua koskevien tavoitteiden saavuttamista eikä toimenpiteeseen ole myönnetty muuta julkista rahoitusta.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Tuki voi kattaa kustannukset osaksi tai kokonaan. Myönnettävän tuen laskentaperusteena on tavarasta tai palvelusta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle aiheutuva arvonlisäverollinen kustannus.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen edellytyksistä ja tuen määrästä sekä tuen määrääytymisen perusteista.

27 §

Tukihakemuksen tai suostumuksen peruuttaminen

Tuen hakija saa peruuttaa hakemuksensa tai maanomistaja tuen myöntämiseen annetun suostumuksensa kokonaan tai osittain tukipäätöksen tiedoksi saamiseen saakka. Hakijan tai maanomistajan on viivytyksettä ilmoitettava peruuttamisesta kirjallisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Hakemuksen tai suostumuksen saa kuitenkin peruuttaa tukipäätöksen tiedoksi saamisen jälkeen, jos kyse on ylivoimaisesta esteestä tai poikkeuksellisesta tuettavan toimenpiteen estävästä luonnonolosuhteesta. Peruutus on tehtävä välittömästi, kun ylivoimainen este tai poikkeuksellinen luonnonolosuhde on tullut tuen saajan tietoon.

28 §

Päätös ja sopimus tuesta

Myönteisen tukipäätöksen on sisällettävä arvio tuen rahallisesta arvosta ja tuen rahallinen enimmäismäärä, tuen ehdot, tuen myöntämisen perusteet sekä tuen keskeyttämisen ja takaisinperinnän ja tuen käytön valvonnan perusteet.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on ilmoitettava tuen saajalle tuen toteutunut rahallinen arvo toimenpiteiden valmistuttua.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi tehdä tuensaajan kanssa sopimuksen toimen toteuttamisen ja tuen luovuttamisen yksityiskohdista. Sopimuksen on tarvittaessa sisällettävä määräykset sopijapuolten tehtävistä ja vastuista tukitoimien toteuttamisessa ja muista tukemisen käytännön toteuttamisen yksityiskohdista.

Jos tuki myönnetään maanomistajan suostumuksen perusteella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ei saa antaa myönteistä päätöstä ennen kuin se on tehnyt sopimuksen maanomistajan kanssa toimen toteuttamisen ja tuen luovuttamisen yksityiskohdista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tukipäätöksen ja sopimuksen sisällöstä.

29 §

Tuen keskeyttäminen ja takaisinperintä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on keskeytettävä tukeminen, jos on ilmeistä, että:

1) tuen saaja on jättänyt ilmoittamatta tai antanut väärän tai harhaanjohtavan tiedon ja tämä on olennaisesti vaikuttanut tuen saantiin, määrään tai ehtoihin;

2) tuen saaja käyttää tukea olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin mihin tuki on myönnetty;

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

3) tuen saaja muutoin olennaisesti rikkoo tuen ehtoja.

Tukeminen on keskeytettävä myös, jos tukeen sovellettavissa Euroopan unionin valtiontukisäännöissä tätä edellytetään.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on määrättävä jo luovutettu tuki tai sen arvo kokonaan tai osittain perittäväksi takaisin 1 ja 2 momentissa tarkoitetuilla perusteilla. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi kuitenkin olla perimättä tuen tai sen osan takaisin, jos tuen saaja on oikaissut 1 momentissa tarkoitettua menettelynsä ja tuen tavoitteiden saavuttaminen ei ole vaarantunut.

30 §

Takaisinperittävälle tuelle määrättävä korko ja viivästyskorko

Takaisin perittävän tuen rahamäärälle on maksettava tuen myöntämispäivästä korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä. Jos takaisin perittävää määrää ei makseta viimeistään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen asettamana eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa mainitun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua korkokannan mukaan.

31 §

Kirjanpito

Tuetusta tai avustetusta hankkeesta on pidettävä kirjanpitolain (1336/1997) mukaista kirjanpitoa erillisellä kustannuspaikalla tai muulla tavalla siten, että tuen tai avustuksen käytön valvonta on vaikeudetta mahdollista. Kaikki hankkeen toteuttamiseen liittyvät tositteet on säilytettävä kirjanpitolain mukaisesti. Tuen osalta kirjanpitovelvollinen on tuen hankinnasta vastaava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja avustuksen osalta avustuksen saaja.

32 §

Hakuaika ja tiedottaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi asettaa tuen tai avustuksen hakemiselle hakuajan. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on tiedotettava mahdollisuudesta hakea tukea tai avustusta, hakemisessa noudatettavasta menettelystä sekä tuen tai avustuksen myöntämisen edellytyksistä ja ehdoista.

5 luku

Euroopan unionin Natura 2000 -verkosto

33 §

Natura 2000 -verkosto

Euroopan unionin Natura 2000 -verkosto Suomessa koostuu:

- 1) lintudirektiivin perusteella Euroopan komissiolle ilmoitetuista erityisistä suojelualueista;
- 2) erityisten suojelutoimien alueista, joista on säädetty ympäristöministeriön asetuksella sen jälkeen, kun Euroopan komissio tai Euroopan unionin neuvosto on luontodirektiivin perusteella hyväksynyt kyseiset alueet Euroopan unionin tärkeinä pitämiksi alueiksi.

Mitä 15 §:ssä säädetään luonnonsuojeluohjelman laatimisesta ja hyväksymisestä, on noudatettava laadittaessa ehdotusta Natura 2000 -verkostoon sisällytettävistä alueista.

Natura 2000 -verkostoon sisältyvää aluetta koskevien luonnontieteellisten tietojen muuttamisesta päättää valtioneuvoston yleisistunto.

Suomen Natura 2000 -verkostoon sisältyvien alueiden luettelo ja kartat julkaistaan ympäristöministeriön asetuksella. Alueita koskeva luettelo sisältää alueen tunnusnumeron, nimen, keskipisteen koordinaatit, alueen suojelun perusteen ja tiedon siitä, esiintyykö alueella luontodirektiivin liitteessä I tarkoitettu ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi tai liitteessä II tarkoitettu ensisijaisesti suojeltava eliölaji.

34 §

Heikentämiskielto

Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää.

35 §

Hankkeiden ja suunnitelmien arviointi

Jos hanke tai suunnitelma joko yksinään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset sen kannalta, miten ne vaikuttavat alueen suojelutavoitteisiin. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on valvottava, että 1 momentissa tarkoitettu arviointi tehdään. Viranomaisen on pyydettävä arvioinnista lausunto elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja siltä, jonka hallinnassa Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue on. Jos elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus itse on hankkeen suunnittelija tai toteuttaja, ym-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

päristöministeriö päättää, mikä toinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antaa lausunnon. Ympäristöministeriön päätökseen ei saa erikseen valittamalla hakea muutosta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu lausunto on annettava viivytyksettä ja viimeistään kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun lausuntopyyntö on saapunut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen tai kun keskus on saanut tiedoksi ympäristöministeriön 2 momentissa tarkoitettun päätöksen.

Jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 3 luvussa tarkoitettua arviointimenettelyä tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettu arviointi tehdään tapauskohtaisesti arviointimenettelyn yhteydessä. Mainitussa laissa tarkoitettun yhteysviranomaisen on sisällytettävä tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja luonnonsuojelualueen haltijan lausunnot mainitun lain 23 §:ssä tarkoitettuun perusteltuun päätelmään.

36 §

Viranomaisen keskeyttämis- ja ilmoitusvelvollisuus

Viranomaisen, jolle laissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden perusteella on tehty ilmoitus 35 §:n 1 momentissa tarkoitettusta hankkeesta tai suunnitelmasta, on ryhdyttävä toimivallassaan oleviin toimenpiteisiin hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen keskeyttämiseksi, kunnes mainitussa momentissa tarkoitettu arviointi on suoritettu. Viranomaisen on myös välittömästi ilmoitettava asiasta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

37 §

Toimenpiteestä vastaavan ilmoitusvelvollisuus

Jos toimenpide saattaa merkittävästi heikentää Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja, toimenpiteestä vastaavan on ilmoitettava siitä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Ilmoitusta ei tarvitse tehdä, jos toimenpide edellyttää viranomaisen lupaa tai 36 §:ssä tarkoitettua ilmoitusta.

Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti vähintään 30 vuorokautta ennen toimenpiteeseen ryhtymistä. Se katsotaan toimitetuksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, kun se on saapunut sille. Ilmoituksen tulee sisältää tiedot toimenpiteestä, sen toteuttamistavasta ja vaikutuksista alueen suojelutavoitteisiin. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä.

38 §

Toimenpiteen kieltäminen tai rajoittaminen

Jos elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 36 tai 37 §:n nojalla ilmoitettu toimenpide voisi merkittävästi heikentää Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on 30 vuorokauden kuluessa ilmoituksen saapumisesta kiellettävä toimenpiteeseen ryhtyminen tai rajoitettava sitä. Ennen päätöksen tekemistä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on pyrittävä neuvottelemaan toi-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

menpiteen toteuttamisen vaihtoehtoista toimenpiteestä vastaavan kanssa 34 §:ssä kielletyn seurauksen estämiseksi.

39 §

Luvan myöntäminen sekä suunnitelman hyväksyminen ja vahvistaminen

Viranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 35 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon.

Sen estämättä mitä 1 momentissa säädetään, saadaan lupa muutoin lainsäädännössä säädetty edellytykset täyttävälle hankkeelle kuitenkin myöntää tai suunnitelma hyväksyä tai vahvistaa, jos hankkeelle tai suunnitelmalle ei ole vaihtoehtoja ratkaisua ja valtioneuvosto yleisistunnossa päättää, että hanke tai suunnitelma on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä.

Jos alueella on luontodirektiivin liitteessä I mainittu ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi tai liitteessä II tarkoitettu ensisijaisesti suojeltava eliölaji, on luvan myöntämisen tai suunnitelman hyväksymisen tai vahvistamisen edellytyksenä, että ihmisten terveyteen, yleiseen turvallisuuteen tai ympäristölle muualla koituihin ensisijaisen tärkeisiin suotuisiin vaikutuksiin liittyvä syy taikka muu erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottava syy vaatii luvan myöntämistä taikka suunnitelman hyväksymistä tai vahvistamista. Viimeksi mainitussa tapauksessa asiasta on hankittava komission lausunto.

Valtioneuvoston on 2 tai 3 momentin nojalla tekemässään hankkeen tai suunnitelman toteuttamista koskevassa päätöksessä määrättävä Natura 2000 -verkoston yhtenäisyydelle tai luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten korvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Toimenpiteiden kustannuksista vastaa hankkeen tai suunnitelman toteuttaja. Valtioneuvosto voi kohtuullistaa kustannusvastuuta ottaen huomioon hankkeen tai suunnitelman perusteena oleva yleisen edun kannalta pakottava syy.

40 §

Erinäisiä tapauksia

Mitä 35 ja 39 §:ssä säädetään, koskee myös aluetta, josta Euroopan komissio on ilmoittanut käynnistävänsä neuvottelun alueen sisällyttämiseksi Natura 2000 -verkostoon.

Jos Euroopan komissio ei hyväksy valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottamaa aluetta tai jos Euroopan unionin neuvosto ei päättää sisällyttää neuvottelun kohteena ollutta aluetta Natura 2000 -verkostoon, lakkaa 35 ja 39 §:n soveltaminen. Tällöin on noudatettava, mitä ~~126~~124 §:n 2 momentissa säädetään.

41 §

Natura 2000 -verkoston toteuttaminen

Natura 2000 -verkostoon sisällytetyillä alueilla on toteutettava suojelutavoitteita vastaava suojelu mahdollisimman nopeasti ja viimeistään kuuden vuoden kuluttua siitä, kun Euroopan komissio tai Euroopan unionin neuvosto on hyväksynyt alueen Euroopan unionin tärkeänä pitämäksi alueeksi. Edellä 33 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuilla erityisillä suojelualueilla suojelu on kuitenkin toteutettava viipymättä sen jälkeen, kun alueesta on tehty ilmoitus Euroopan komissiolle.

Alueiden suojelutavoitteiden perusteet sisältyvät Natura 2000 -tietokannan aluekohtaisiin tietolomakkeisiin. Viranomaisten on toteutettava Natura 2000 -verkoston alueiden suojelun perusteena olevien luontotyyppien ja eliölajien ekologisista vaatimuksista vastaavia, niiden säilyttämiseen, lisäämiseen tai parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä luonnonsuojelualueita perustettaessa ja muista tämän lain mukaisista toimenpiteistä päätettäessä. Vastaavia toimenpiteitä on toteutettava myös laadittaessa erämaailain (62/1991) mukaisten erämaa-alueiden ja ulkoilulain (606/1973) nojalla perustettujen valtion retkeilyalueiden hoito- ja käyttösuunnitelmia sekä Natura 2000 -alueita koskevia elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja Metsähallituksen hoito- ja käyttösuunnitelmia samoin kuin Natura 2000 -alueiden tilaa koskevia arvioita. Suojelutavoitteet on otettava huomioon myös maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaisia kaavoja laadittaessa kaavan tehtävän ja tarkoituksen edellyttämällä tavalla sekä tehtäessä ympäristönhoitoa koskevia tukipäätöksiä.

42 §

Suojelun lakkauttaminen ja verkoston heikentymisen korvaaminen

Natura 2000 -verkostoon sisällytetyn alueen tähän lukuun perustuva suojelu saadaan lakkauttaa kokonaan tai osittain tai sen rauhoitussäännöksiä tai -määräyksiä lieventää vain 35 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 39 §:n 2 ja 3 momentissa mainituin edellytyksin.

Jos Natura 2000 -verkostoon sisällytetyn alueen suojelu lakkautetaan kokonaan tai osittain, sen rauhoitussäännöksiä tai -määräyksiä lievennetään tai viranomainen 39 §:n 2 tai 3 momentin nojalla on myöntänyt luvan taikka hyväksynyt tai vahvistanut suunnitelman ja se johtaa Natura 2000 -verkoston yhtenäisyyden tai luonnonarvojen heikentymiseen, ympäristöministeriön on välittömästi ryhdyttävä valtioneuvoston 39 §:n 4 momentin nojalla määrittämiin toimenpiteisiin.

6 luku

Luonnonsuojelualueet

43 §

Luonnonsuojelualueet ja niiden perustamisedellytykset

Luonnonsuojelualueita ovat:

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

- 1) kansallispuistot;
- 2) luonnonpuistot;
- 3) valtion muut luonnonsuojelualueet;
- 4) yksityiset luonnonsuojelualueet.

Luonnonsuojelualan perustamisen yleisenä edellytyksenä on, että:

- 1) alueella elää tai on uhanalainen, harvinainen tai harvinaistuva eliölaji, eliöyhteisö, luontotyyppi tai ekosysteemi;
- 2) alueella on ~~80~~78 §:ssä tarkoitetun tiukkaa suojelua edellyttävän eläinlajin yksilön lisääntymis- tai levähdyspaikkoja;
- 3) alueella on erikoinen tai harvinainen luonnonmuodostuma;
- 4) alueella on erityistä maisemallista arvoa;
- 5) luontotyyppin tai eliölajin suotuisan suojelutason säilyttäminen tai saavuttaminen sitä vaatii;
- 6) alueella on erityistä merkitystä luontotyyppien tai eliölajien mahdollisuuksille sopeutua ilmastomuutoksen vaikutuksiin;
- 7) alue on muutoin kuin 1–6 kohdassa tarkoitetuilla tavalla niin edustava, tyypillinen tai arvokas, että sen suojelu voidaan katsoa luonnon monimuotoisuuden tai kauneuden säilyttämisen kannalta tarpeelliseksi.

44 §

Kansallispuisto

Kansallispuiston perustamisesta ja tarkoituksesta säädetään lailla. Kansallispuisto voidaan perustaa vain valtion omistamalle alueelle.

Kansallispuiston pinta-alan on oltava vähintään 1 000 hehtaaria. Alueella on oltava merkitystä yleisenä luonnonnähtävyytenä tai luonnontuntemuksen lisäämisen tai yleisen luonnonharrastuksen kannalta.

45 §

Luonnonpuisto

Luonnonpuiston perustamisesta ja tarkoituksesta säädetään lailla, jos alue on vähintään 1 000 hehtaarin suuruinen, muussa tapauksessa valtioneuvoston asetuksella. Luonnonpuisto voidaan perustaa vain valtion omistamalle alueelle.

Luonnonpuistolla on oltava merkitystä luonnonmukaisen kehityksen turvaamiselle, tieteelliselle tutkimukselle tai opetukselle.

46 §

Valtion muu luonnonsuojelualue

Valtion muun luonnonsuojelualan perustamisesta ja alueen tarkoituksesta säädetään valtioneuvoston asetuksella tai, jos muuksi luonnonsuojelualueeksi perustettava alue on enintään 100 hehtaaria, ympäristöministeriön asetuksella (*perustamisasetus*).

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Valtion muun luonnonsuojelualan perustamisesta Suomen talousvyöhykkeelle säädetään valtioneuvoston asetuksella. Tällöin otetaan huomioon Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen (SopS 49—50/1996) V ja XII osassa määrätty rajoitus rantavaltion toimivalle. Suomen talousvyöhykkeelle perustettavaan valtion muuhun luonnonsuojelualueeseen ei sovelleta, mitä 57—60 §:ssä säädetään.

47 §

Yksityinen luonnonsuojelualue

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi maanomistajan hakemuksesta tai suostumuksella päätöksellään perustaa yksityisen luonnonsuojelualueen 43 §:n 2 momentissa tarkoitetut perustamisedellytykset täyttävälle alueelle. Harkittaessa alueen perustamista on otettava huomioon myös muut yleiseen etuun liittyvät näkökohdat. Yksityistä luonnonsuojelu-aluetta ei saa perustaa, elleivät maanomistaja ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ole sopineet alueen rauhoitusmääräyksistä ja aluetta koskevista korvauksista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi ilman maanomistajan hakemusta tai suostumusta päätöksellään perustaa luonnonsuojelualueeksi sellaisen yksityisen alueen, joka sisältyy valtioneuvoston hyväksymään luonnonsuojeluohjelmaan tai jonka suojelu on valtioneuvoston Natura 2000 -verkoston toteuttamista koskevan periaatepäätöksen mukaan toteutettava tässä laissa säädetysti.

Luonnonsuojelualueen merkitsemisestä säädetään 59 §:ssä. Tieto luonnonsuojelualueen perustamisesta on myös tallennettava kiinteistötietojärjestelmään.

48 §

Yksityisen omistaman alueen määräaikainen rauhoittaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja yksityinen maanomistaja voivat luonnon- tai maisemansuojelun edistämiseksi tehdä sopimuksen 43 §:n 2 momentissa tarkoitetut perustamisedellytykset täyttävän alueen määräaikaisesta rauhoittamisesta joko kokonaan tai tiettyjen toimenpiteiden osalta. Sopimus saadaan tehdä enintään 20 vuodeksi kerrallaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu sopimus on voimassa, vaikka alue siirtyy uudelle omistajalle. Tieto sopimuksesta on tallennettava kiinteistötietojärjestelmään.

49 §

Kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännökset

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa on luontoa muuttava toiminta kielletty. Näillä alueilla ei saa:

- 1) rakentaa rakennuksia, rakennelmia eikä teitä;
- 2) ottaa maa-aineksia tai kaivoskivennäisiä eikä vahingoittaa maa- tai kallioperää;
- 3) ojittaa;
- 4) ottaa taikka vahingoittaa sieniä, puita, pensaita tai muita kasveja tai niiden osia;

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

5) pyydystää, tappaa tai hätyyttää luonnonvaraisia selkärangkaisia eläimiä tai hävittää niiden pesiä eikä pyydystää tai kerätä selkärangattomia eläimiä; eikä

6) ryhtyä muihin kuin 1—5 kohdassa tarkoitettuihin toimiin, jotka vaikuttavat epäedullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan, eliölajien säilymiseen taikka alueen perustamistarkoitukseen.

Oikeudesta kieltää tai rajoittaa liikkumista, leiriytymistä, maihinnousua sekä kulkuneuvon pitämistä luonnonsuojelualueella säädetään 56 §:ssä.

50 §

Poikkeukset kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännöksistä

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa ovat 49 §:n estämättä sallittuja sellaiset toimenpiteet, joita luonnonsuojelualueen asianmukainen hoito tai käyttö edellyttää ja jotka eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Näillä alueilla saa:

1) rakentaa, entistää ja kunnostaa alueen hoitoa, valvontaa, tutkimusta, yleisön opastamista ja kävijäturvallisuutta sekä retkeilyä ja alueeseen tutustumista varten tarpeellisia rakennuksia, rakennelmia ja polkuja;

2) hoitaa ja kunnostaa luonnon- ja kulttuuriympäristöjä, perinneluontotyyppejä ja rakennusperintöä sekä palauttaa ennallistamalla heikentyneiden elinympäristöjen luontainen kehitys;

3) rakentaa sellaisen tien, joka on tarpeen alueen opastustoiminnan kannalta;

4) poimia marjoja ja hyötysieniä;

5) kalastaa kalastuslain (379/2015) 7 §:ssä säädettyjen yleiskalastusoikeuksien mukaisesti;

6) harjoittaa poronhoitoa poronhoitolain (848/1990) mukaisesti;

7) käyttää ja kunnostaa alueella olevia teitä, yhdyskuntateknisiä rakenteita sekä näihin liittyviä laitteita;

8) kunnostaa merenkulun turvalaitteita ja vesistön kulkuväyliä sekä tehdä vähäisiä turvalaitteiden edellyttämiä raivauksia;

9) kartoittaa ja tehdä maanmittaustöitä;

10) ajaa hirveä ja valkohäntäaurista noudattaen, mitä metsästyslaissa säädetään;

11) lopettaa haavoittunut eläin sekä ottaa haltuun alueelle kuollut riistaeläin alueen ulkopuolella tapahtuvaan metsästyksen liittyvässä tilanteessa noudattaen, mitä metsästyslaissa säädetään.

Haavoittuneen eläimen jäljittamisestä luonnonsuojelualueella, tarpeesta tällaisen eläimen lopettamiseen sekä alueelle kuolleen riistaeläimen haltuunotosta tulee ilmoittaa viipymättä Metsähallitukselle.

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa saadaan torjua tai poistaa sellaisia kasvilajeja, jotka ovat vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetussa laissa (1709/2015) tarkoitettuja haitallisia vieraslajeja. Sallittua on myös minkin ja supikoiran pyydystäminen ja tappaminen metsästyslain 7 luvussa säädetyn mukaisesti.

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa saadaan tilanteen niin vaatiessa ryhtyä **maanpuolustukseen, Rajavartiolaitoksen tehtävien**, pelastustoiminnan, ~~rajavaivonnan~~, ihmisiin tai eläimiin tarttuvien tautien ja kasvintuhoojien torjunnan tai eläinsuojelun edellyttämiin välttämättömiin toimenpiteisiin sekä kaataa naapurikiinteistölle ilmeistä vaaraa aiheuttava puu. Toimenpiteet tulee toteuttaa siten, ettei niillä aiheuteta alueen perustamistarkoitukselle suurempaa haittaa, kuin on välttämätöntä. Metsähallitus voi antaa pyynnöstä virka-apua valtion viranomaiselle tässä mo-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

mentissa tarkoitetun kasvintuhoojien tai ihmisiin tai eläimiin tarttuvien tautien torjuntavelvollisuuden toteuttamiseksi.

Siitä poiketen, mitä 1 momentin 6 kohdassa säädetään, Metsähallitus voi luonnontutkimukseen liittyvästä tai muusta erityisestä syystä rajoittaa porojen laiduntamista luonnonpuistossa. Rajoittamisesta aiheutuvat aitaamis- ja muut kustannukset suoritetaan valtion varoista.

51 §

Luvanvaraiset poikkeukset kansallispuistojen ja luonnonpuistojen rauhoitussäännöksistä

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa saadaan sen perustamistarkoitusta vaarantamatta Metsähallituksen luvalla:

1) pyydystää tai tappaa eläimiä, kerätä sieniä ja kasveja tai niiden osia, eläinten pesiä ja kivennäisnäytteitä tutkimusta tai muuta tieteellistä tarkoitusta tai opetusta varten;

2) vähentää muiden kuin 50 §:n 3 momentissa tarkoitettujen kasvi- ja eläinlajien yksilöiden lukumäärää, jos ne ovat liian runsaslukuisia tai muutoin vahingollisia;

3) poistaa sellaisia riistaeläinlajien yksilöitä, jotka aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai uhkaavat aiheuttaa omaisuudelle merkittävää taloudellista vahinkoa;

4) kalastaa muutoinkin kuin kalastuslain 7 §:ssä tarkoitettulla tavalla;

5) rakentaa poronhoitoon liittyviä rakennuksia ja rakennelmia;

6) laskeutua ilma-aluksella;

7) entistää ja kunnostaa muitakin kuin 50 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja rakennuksia ja rakennelmia.

Metsähallitus voi antaa luvan geologiseen tutkimukseen, jos toiminta ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Geologiset tutkimukset on tällöin järjestettävä niin, ettei niillä aiheuteta alueen lajeille, luontotyypeille, vesitaloudelle tai maisemalle vähäistä suurempaa haittaa.

Lupa poiketa rauhoitussäännöksistä annetaan määräaikaisena ja se saa olla voimassa enintään kymmenen vuotta kerrallaan.

Tässä pykälässä tarkoitettuun lupaan saadaan liittää ehtoja. Ehdot voivat sisältää ajallisia tai alueellisia rajoituksia taikka toimia, joita hakijan on noudatettava toiminnasta suojeluarvoille aiheutuvien haittojen välttämiseksi tai rajoittamiseksi.

Jos lupaan perustuva oikeus siirretään toiselle, on siirrosta viipymättä ilmoitettava Metsähallitukselle. Luvan aikaisempi haltija vastaa kaikista lupaan liittyvistä velvoitteista, kunnes hänen tilalleen on hakemuksesta hyväksytty toinen.

52 §

Valtion muun luonnonsuojelualueen rauhoitussäännökset

Valtion muuhun luonnonsuojelualueeseen sovelletaan, mitä 49—51 §:ssä säädetään kansallis- ja luonnonpuistosta, jollei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä.

Metsästyslain 8 §:ssä tarkoitettun kunnan alueella sijaitsevalla valtion muulla luonnonsuojelualueella metsästys on sallittu. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin säätää metsästyksen rajoittamisesta tällaisessa kunnassa sijaitsevalla valtion muulla luonnonsuojelualueella, jos metsästys vaarantaa alueen perustamistarkoitusta tai aiheuttaa haittaa alueen muulle käytölle. Rajoitukset voivat olla alueellisia, ajallisia tai kohdistua tiettyyn riistaeläinlajiin. Valtioneuvoston

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

asetuksella voidaan myös säätää, että metsästys on sallittu vain mainituissa pykälässä tarkoitettulle kuntalaiselle, jos se on tarpeen riistakantojen turvaamiseksi tai hoitamiseksi.

Muulla kuin metsästyslain 8 §:ssä tarkoitettulla alueella sijaitsevalla valtion muulla luonnonsuojelualueella eläinten tappamiseen, pyydystämiseen ja hätyyttämiseen sovelletaan, mitä tämän lain 49 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädetään. Perustamisasetuksella voidaan kuitenkin säätää metsästyksen sallimisesta valtion muulla luonnonsuojelualueella, jos metsästys ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta eikä aiheuta haittaa alueen muulle käytölle. Säännökset voivat olla ajallisesti tai alueellisesti rajoitettuja taikka kohdistua tiettyyn riistaeläinlajiin.

Kalastuksesta yleisellä vesialueella meressä ja Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevalla valtion muulla luonnonsuojelualueella säädetään kalastuslain 8 §:n 1 ja 3 momenteissa. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kuitenkin säätää kalastuksen rajoittamisesta yleisellä vesialueella meressä tai Suomen talousvyöhykkeellä sijaitsevalla valtion muulla luonnonsuojelualueella, jos kalastus vaarantaa alueen perustamistarkoitusta tai aiheuttaa haittaa alueen muulle käytölle. Rajoitukset voivat olla alueellisia tai ajallisia.

Siitä poiketen mitä 49 §:n 1 momentissa säädetään, Metsähallitus voi antaa luvan etsiä malmeja valtion muulla luonnonsuojelualueella. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, ettei toiminta vaaranna alueen perustamistarkoitusta, eikä aiheuta suojelun perusteena oleville lajeille tai luontotyypeille, vesitaloudelle, maisemalle taikka saamelaisten oikeuksille alkuperäiskansana vähäistä suurempaa haittaa, ellei haittaa saada lupaehdoin poistettua.

Perustamisasetuksella voidaan säätää Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen harjoitus- ja koulutustoiminnasta sellaisella valtion muulla luonnonsuojelualueella, johon Puolustusvoimilla tai Rajavartiolaitoksella on käyttöoikeus, ja muutoinkin muuhun luonnonsuojelualueeseen kuuluvalla vesialueella, jos toiminta ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Perustamisasetuksella voidaan säätää myös lentotoiminnan ja merenkulun turvalaitteiden sijoittamisesta ja kunnossapidosta sekä muista vastaavista viranomaisen toimenpiteistä valtion muulla luonnonsuojelualueella sekä säätää tien, johdon ja kaapelin rakentamisen, ojan kaivamisen, vesikulkuväylän ruoppaamisen ja muun vastaavan toimenpiteen sallimisesta valtion muulla luonnonsuojelualueella, jos toimenpiteet eivät vaaranna alueen perustamistarkoitusta. Perustamisasetuksella voidaan lisäksi säätää saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien toteuttamisen kannalta välttämättömien rakennusten ja rakennelmien sallimisesta saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevalla valtion muulla luonnonsuojelualueella, jos sillä ei vaaranneta alueen perustamistarkoitusta.

53 §

Yksityisen luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräykset

Päätökseen 47 §:ssä tarkoitetun yksityisen luonnonsuojelualueen perustamisesta on otettava tarpeelliset rauhoitusmääräykset alueen luonnon suojelemisesta ja tarvittaessa sen hoidosta. Päätökseen voidaan sisällyttää 56 §:n 2 momentissa tarkoitettua vastaava kielto tai rajoitus edellyttäen, että alueen eliölajien tai luontotyyppien säilyminen sitä vaatii.

Perustettaessa yksityinen luonnonsuojelualue 47 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla ilman maanomistajan suostumusta päätökseen otettavat rauhoitusmääräykset eivät saa rajoittaa maankäyttöä enempää kuin aluetta koskevasta luonnonsuojeluohjelmasta tai Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojeluperusteista johtuu, ellei maanomistaja ole muuhun suostunut. Asianosaisten lisäksi kunnalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen antamista.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Muutettaessa yksityisen luonnonsuojelun alueen rauhoitusmääräyksiä noudatetaan 1 ja 2 momenttien mukaista menettelyä.

Elinkeino- ja liikenne- ja ympäristökeskus ja Metsähallitus saavat maanomistajan suostumuksella toteuttaa yksityisen luonnonsuojelun alueen luonnonhoidon tehtäviä.

54 §

Poikkeaminen yksityisen luonnonsuojelun alueen rauhoitusmääräyksistä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää luvan poiketa yksityistä luonnonsuojelun aluetta koskevista rauhoitusmääräyksistä, jos poikkeaminen ei vaaranna alueen perustamistarkoitusta ja on tarpeen alueen hoidon, käytön tai olemassa olevien yhdyskuntateknisten rakenteiden tai niihin liittyvien laitteiden kunnostamisen taikka tutkimuksen kannalta.

Jos 1 momentissa tarkoitettu oikeus siirretään toiselle, siirrosta on viipymättä ilmoitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Luvan aikaisempi haltija vastaa kaikista lupaan liittyvistä velvoitteista, kunnes hänen tilalleen on hakemuksesta hyväksytty toinen.

55 §

Eräiden oikeuksien turvaaminen

Sen lisäksi, mitä 6 §:ssä säädetään, saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevilla valtion luonnonsuojelun alueilla on turvattava saamelaisten kulttuurin ylläpitämisen ja kehittämisen edellytykset. Aluetta perustettaessa on sen suojelun erityiset tavoitteet ja kansallispuistossa myös alueella kävijöiden edut otettava asianmukaisella tavalla huomioon.

Metsästyslain 8 §:ssä tarkoitetun henkilön oikeudesta metsästää kotikunnassaan sijaitsevan kansallispuiston alueella säädetään erikseen lailla.

Tässä laissa säädetystä poiketen saa käyttää sellaista oikeutta, joka ennen rauhoitusmääräysten voimaantuloa perustettuna rasitteena, vuokraoikeutena tai muuna vastaavana oikeutena kohdistuu luonnonsuojelun alueeseen. Tällainen oikeus voidaan kuitenkin lunastaa valtiolle ~~116~~114 §:n mukaisesti.

56 §

Liikkumisen rajoittaminen

Luonnonpuistossa saa muualla kuin erikseen osoitetuilla teillä, poluilla tai alueilla liikkua vain Metsähallituksen luvalla.

Kansallispuistossa ja valtion muulla luonnonsuojelun alueella saadaan joko alueen perustamissäädöksen tai 58 §:ssä tarkoitettuun järjestyssääntöön otettavalla määräyksellä kieltää tai rajoittaa liikkumista, leiriytymistä, maihinnousua sekä veneen, laivan tai muun kulkuneuvon pitämistä. Liikkumisen ja maihinnousun kieltämisen tai rajoituksen edellytyksenä on, että se on välttämätöntä alueen eliölajien tai luontotyyppien säilymiselle.

Metsähallitus saa antaa luvan poiketa 2 momentissa tarkoitettusta kiellosta tai rajoituksesta.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske liikkumista tehtävissä, jotka ovat tarpeen poronhoitoa tai aluetta koskevissa rauhoitussäännöksissä sallitun viranomaistehtävän hoitoa varten taikka paikallisille asukkaille säädettyjen erityisten oikeuksien käyttämiseen.

57 §

Luonnonsuojelualan hoito- ja käyttösuunnitelma

Kansallispuiston hoidon ja käytön järjestämistä varten on laadittava hoito- ja käyttösuunnitelma, jossa määritellään toimenpiteet puiston perustamistavoitteiden toteuttamiseksi. Hoito- ja käyttösuunnitelma voidaan laatia myös luonnonpuistolle ja valtion muulle luonnonsuojelualueelle.

Hoito- ja käyttösuunnitelman kansallispuistolle, luonnonpuistolle ja valtion muulle luonnonsuojelualueelle valmistelee ja hyväksyy Metsähallitus. Metsähallituksen tulee hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelussa varmistaa riittävä vuorovaikutus alueen eri käyttäjäryhmien kanssa. Hoito- ja käyttösuunnitelma laaditaan saamelaiden kotiseutualueella vuorovaikutuksessa asianomaisten saamelaisyhteisöjen ja yhteistyössä Saamelaiskäräjien kanssa siten, että saamelaiden perinteinen tieto on osa suunnittelun tietoa-aineistoa. Kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmasta on suunnitelmaa valmisteltaessa pyydettävä ympäristöministeriön lausunto.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi hyväksyä hoito- ja käyttösuunnitelman yksityiselle luonnonsuojelualueelle, jos suunnitelmalle on maanomistajan suostumus.

Hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksymistä koskevaan päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta.

58 §

Järjestyssääntö valtion luonnonsuojelualueella

Metsähallituksen on laadittava kansallispuistolle sen käyttäjiä varten järjestyssääntö, jossa annetaan tarpeelliset, 56 §:n 2 momenttiin perustuvat rajoitukset alueen käytölle. Metsähallitus voi tarvittaessa laatia järjestyssäännön myös luonnonpuistolle ja valtion muulle luonnonsuojelualueelle.

59 §

Luonnonsuojelualan rajojen määrittäminen ja merkitseminen

Valtion luonnonsuojelualan muodostamisesta kiinteistöksi säädetään kiinteistönmuodostamislaisissa (554/1995).

Metsähallituksen on merkittävä kansallis- ja luonnonpuiston raja sekä 56 §:n 2 momentin nojalla määrätty kielto tai rajoitus maastoon selvästi havaittavalla tavalla. Lisäksi yksityiseen luonnonsuojelualueeseen kohdistuva liikkumista tai maihinnousua koskeva kielto tai rajoitus on merkittävä maastoon. Myös valtion muun luonnonsuojelualan ja yksityisen luonnonsuojelualan raja saadaan merkitä maastoon. Alueen rajat vesialueilla merkitään vain karttaan.

Merkinnän tekeminen maastossa voidaan sopimuksella antaa tehtäväksi yksityiselle asiantuntijalle, jolla on tehtävän hoitamiseen tarvittava pätevyys. Tehtävää ei kuitenkaan saa antaa yksi-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

tyiselle asiantuntijalle, jos merkinnän tekeminen maastossa edellyttää alueen perustamissäädöksen tai -päätöksen tulkintaa.

Viranomaisen ja yksityisen asiantuntijan välisessä sopimuksessa sovitaan tehtävän sisällöstä ja muista tehtävän hoitamisen kannalta tarpeellisista seikoista. Viranomaisen on valvottava asiantuntijaa tämän suorittaessa annettuja tehtäviä. Asiantuntijaan sovelletaan tässä tehtävässä rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Ympäristöministeriön asetuksella säädetään tarkemmin luonnonsuojelualueen rajojen ja aluetta koskevien kieltojen ja rajoitusten merkitsemistavoista sekä merkitsemisessä käytettävistä tunnuksista.

60 §

Alueen liittäminen valtion luonnonsuojelualueeseen

Sellainen valtion omistukseen siirtynyt alue, jonka käytöstä luonnonsuojelualueen laajennusalueeksi on tehty päätös hankinnan tai muun saannon yhteydessä, luetaan kuuluvaksi kyseiseen luonnonsuojelualueeseen. Metsähallituksen hakemuksesta valtion luonnonsuojelualueeseen voidaan liittää kiinteistötoimituksessa tai kiinteistöjen yhdistämispäätöksellä muukin sellainen alue, joka kuuluu Metsähallituksesta annetun lain (234/2016) 5 §:ssä tarkoitettuun julkisten hallinto- ja hoitotehtävien hoitamista varten olevaan omaisuuteen lukuun ottamatta yleiseen vesialueeseen kuuluvaa aluetta.

Kansallispuistoon liittyvä, muun julkisoikeudellisen yhteisön kuin valtion omistama alue voidaan yhteisön suostumuksella liittää kansallispuistoon.

Jos luonnonsuojelualueeseen liitetään valtion omistukseen siirtynyt yksityinen luonnonsuojelualue, poistetaan rauhoitusta koskeva merkintä liittämisen yhteydessä kiinteistötietojärjestelmästä. Samalla lakkaavat aluetta koskevat rauhoitusmääräykset olemasta voimassa. Sama koskee tilannetta, jossa valtion omistukseen siirtynyt yksityinen luonnonsuojelualue sisältyy perustettavaan valtion luonnonsuojelualueeseen.

61 §

Yksityisen luonnonsuojelualueen lakkauttaminen ja rauhoitusmääräysten lieventäminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi alueen omistajan tai sen, jolla asiassa on intressi, hakemuksesta taikka ympäristöministeriön esityksestä kokonaan tai osittain lakkauttaa yksityisen omistaman alueen suojelun tai lieventää sen rauhoitusmääräyksiä, jos alueen luonnonarvot ovat oleellisesti vähentyneet. Sama koskee tilannetta, jossa alueen rauhoitus estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen eikä tälle hankkeelle tai suunnitelmalle ole teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa. Hakemuksesta on hankittava ympäristöministeriön lausunto.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöksen ehdoksi voidaan asettaa, että omistaja tai erityisen oikeuden haltija maksaa takaisin hänelle 47 § 1 momentin tai ~~113~~ 111 §:n nojalla maksetun korvauksen kokonaan tai osittain, jos sitä on pidettävä kohtuullisena.

Tieto suojelun purkamisesta on tallennettava kiinteistötietojärjestelmään.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

62 §

Valtion luonnonsuojelualueen lakkauttaminen ja rauhoitussäännösten lieventäminen

Asetuksella perustettu valtion luonnonsuojelualue voidaan kokonaan tai osittain lakkauttaa tai alueen rauhoitussäännöksiä voidaan lieventää vain, jos alueen rauhoitus estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen eikä tälle hankkeelle tai suunnitelmalle ole teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa.

Tieto suojelun lakkauttamista on tallennettava kiinteistötietojärjestelmään.

63 §

Itämeren rannikko- ja merialueiden suojelualueverkostoa koskeva erityissäännös

Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevaan yleissopimukseen (SopS 12/1980) perustuvaan suojelualueverkostoon sisällytettäviä alueita koskevaa ehdotusta laadittaessa on noudatettava tämän lain 15 §:ää.

7 luku

Luontotyyppien suojelu

~~64 §~~

~~*Uhanalaiset luontotyypit*~~

~~Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää uhanalaiseksi luontotyyppiksi sellainen luontotyyppi, jonka riski hävitä luonnosta on Suomen luontotyyppien kansallisen uhanalaisuuden arvioinnin mukaan vähintään korkea. Häviämiskäsi arvioidaan perustuen parhaaseen saatavilla olevaan tietoon luontotyyppin määrän vähenemisen, levinneisyys- tai esiintymisalueen suppeuden, elottoman ympäristön laadun heikennyksen, eliöyhteisön prosessien tai vuorovaikutussuhteiden häiriöiden tai häviämiskäsin määrällisen analyysin perusteella.~~

~~Ympäristöministeriön on laadittava ehdotus 1 momentissa tarkoitetun asetuksen tarkistamiseksi Suomen luontotyyppien kansallisen uhanalaisuuden arvioinnin perusteella aina kahden vuoden kuluessa arvioinnin valmistumisesta.~~

~~Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen luontotyyppien määrittelyperusteista.~~

~~65 §~~

~~*Uhanalaisen luontotyyppin huomioon ottaminen*~~

~~Viranomaisten on otettava uhanalaiset luontotyypit huomioon päätöksenteossaan noudattaen muussa lainsäädännössä luontoarvojen turvaamisesta erikseen säädettyä.~~

~~66~~64 §

Suojellut luontotyypit

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi päättää suojella seuraavien luontotyyppien (*suo-jeltu luontotyyppi*) luonnontilaisen tai luonnontilaiseen verrattavan esiintymän, joka on suojellun luontotyyppin säilymiselle tärkeä:

- 1) hiekkarannat;
- 2) jalopuumetsiköt;
- 3) pähkinäpensait;
- 4) tervaleppämetsät;
- 5) merenrantaniityt;
- 6) lehdesniityt;
- 7) kedot;
- 8) rannikon metsäiset dyynit;
- 9) sisämaan tulvametsät;
- 10) harjumetsien valorinteet;
- 11) meriajokaspohjat;
- 12) suojaisat näkinpartaispohjat;
- 13) kalkkikalliot.

Suojelupäätöksessä on määriteltävä suojellun luontotyyppin esiintymän rajat. Suojellun luonto-tyypin esiintymää ei saa hävittää eikä heikentää. Kielto tulee voimaan, kun päätös on annettu tie-doksi alueen omistajille ja haltijoille.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu päätös on voimassa valituksesta huolimatta, jollei valitusvi-ranomainen toisin päätä. Päätöksestä on tehtävä merkintä kiinteistörekisteriin.

Jos 2 momentissa tarkoitettulla päätöksellä määritelty suojellun luontotyyppin esiintymä on me-nettänyt merkityksensä luontotyyppin suotuisan suojelutason saavuttamiselle tai säilyttämislle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi lakkauttaa esiintymän suojelun.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen luon-totyyppien määrittelyperusteista.

~~67~~65 §

Tiukasti suojellun luontotyyppin heikentämiskielto

Seuraavia harvinaisia ja uhanalaisia luontotyyppieji ei saa hävittää eikä heikentää:

- 1) serpentiinikalliot, -kivikot ja soraikot, jotka ovat serpentiinittistä tai muusta ultraemäksisistä tai emäksisistä kivilajista muodostuvien kallio-, kivikko- tai soraikkoesiintymien maan päällisiä osia, joilla esiintyy serpentiinikasvilajistoa; sekä
- 2) rannikon avoimet dyynit, jotka ovat Itämeren rannikolla tai saaristossa olevia, tuulen kulu-tus- ja kasaustyön tuloksena hiekasta muodostuneita dyynejä ja niiden painanteisiin syntyneitä kosteikkoja tai kausikosteikkoja, joilla esiintyy hiekkadyneille ominaista eliölajistoa.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen luon-totyyppien määrittelyperusteista.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

~~68~~66 §

Poikkeus luontotyyppin hävittämisen- ja heikentämiskiellosta

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen ~~66~~64 §:n 2 momentissa tai ~~67~~65 §:n 1 momentissa tarkoitetusta kiellosta, jos kyseisen luontotyyppin suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu tai luontotyyppin suojelu estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen eikä hankkeelle tai suunnitelmalle ole teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu lupa annetaan määräaikaisena ja se saa olla voimassa enintään kymmenen vuotta kerrallaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun lupaan voidaan liittää ehtoja, joita hakijan on noudatettava toiminnasta suojeluarvoille aiheutuvien haittojen välttämiseksi tai rajoittamiseksi. Ehdot voivat sisältää ajallisia tai alueellisia rajoituksia tai muita velvoitteita.

Jos hanke tai toimenpide, jota varten lupa on myönnetty, siirtyy toiselle, luvan siirtoa on haettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Luvan saanut vastaa kaikista lupapäätöksen mukaisista velvollisuuksista, kunnes hänen tilalleen on hyväksytty toinen.

~~69~~67 §

Uhanalaisten luontotyyppien hoito

Tässä luvussa tarkoitettujen uhanalaisten luontotyyppien, lukuun ottamatta metsälain 10 §:ssä mainittuja erityisen tärkeitä elinympäristöjä, kunnostukseen ja hoitoon voidaan myöntää tukea ja avustusta 4 luvussa säädetyn mukaisesti.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Metsähallitus voivat lisäksi maanomistajan suostumuksella toteuttaa tarpeellisia hoito- ja kunnostustoimenpiteitä tiukasti suojellulla luontotyyppillä sekä suojellulla luontotyyppillä sen jälkeen, kun elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskus on tehnyt ~~66~~64 §:ssä tarkoitetun päätöksen.

8 luku

Eliölajien suojelu

~~70~~68 §

Luvun soveltamisalaan kuuluvat eliölajit

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan Suomessa ja Suomen talousvyöhykkeellä luontaisella levinneisyysalueellaan luonnonvaraisina esiintyviin eläin- ja kasvilajeihin lukuun ottamatta metsästyslain 5 §:ssä mainittuja riistaeläimiä ja rauhoittamattomia eläimiä sekä kala- ja rapulajeja. Tästä poiketen ~~80~~78, ~~81~~79 ja ~~85~~83 §:ssä säädettyä sovelletaan kuitenkin myös karhuun, ilvekseen ja saukkoon sekä suteen muualla kuin poronhoitoalueella.

Mitä tässä luvussa säädetään eliölajista, sovelletaan myös alalajiin, rotuun, kantaan ja muotoon.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Mitä tässä luvussa säädetään kasveista ja kasvilajeista, sovelletaan myös sieniin ja sienilajeihin.

~~71~~69 §

Eläin- ja kasvilajien rauhoittaminen

Tämän luvun soveltamisalaan kuuluvat nisäkkäät, linnut, matelijat ja sammakkoeläimet ovat rauhoitettuja.

Jos jonkin selkärangattoman eläinlajin tai kasvilajin säilyminen käy uhatuksi tai rauhoittaminen muusta syystä osoittautuu tarpeelliseksi, voidaan tällainen laji valtioneuvoston asetuksella säätää rauhoitetuksi koko maassa tai jossakin osassa maata.

~~72~~70 §

Eläinlajien rauhoitus

Kiellettyä on rauhoitettujen eläinlajien:

- 1) yksilöiden tahallinen tappaminen tai pyydystäminen;
- 2) pesien sekä munien ja yksilöiden muiden kehitystapojen ottaminen haltuun, siirtäminen toiseen paikkaan tai muu tahallinen vahingoittaminen;
- 3) yksilöiden tahallinen häiritseminen, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänkierron kannalta tärkeillä paikoilla.

Edellä 1 momentissa säädetyn estämättä pihapiirissä olevan tai muutoin ihmiselle tai kotieläimelle vaaraa aiheuttavan kyyn saa tarvittaessa ottaa kiinni ja siirtää, ja jos se ei ole mahdollista, tappaa.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu pesän vahingoittaminen on kiellettyä lisääntymiskauden ulkopuolella vain, jos kyse on eläimen tekemästä pesästä, jota se käyttää toistuvasti. Valtioneuvoston asetuksella yksilöidään tässä momentissa tarkoitettujen eläinlajien.

Selkärangattoman eläimen sellainen pyyntikeino, joka luonnonsuojelun kannalta on haitallinen, on kielletty. Tarkemmat säännökset kielletyistä pyyntikeinoista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

~~73~~71 §

Avuttomassa tilassa löydetty rauhoitettu eläin

Poiketen ~~72~~70 §:ssä säädetystä sairaana, vahingoittuneena tai muutoin avuttomassa tilassa tavatun rauhoitetun eläimen auttamiseen sovelletaan eläinsuojelulaissa (247/1996) säädettyä.

~~74~~72 §

Kuolleena löydetty rauhoitettu eläin

Kuolleena löydettyä rauhoitettua eläintä ei saa ottaa haltuun. Eläimen saa kuitenkin toimittaa valtion tutkimuslaitokselle tutkittavaksi kuolinsyyntä ja tarttuvien eläintautien toteamiseksi.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Jos 1 momentissa tarkoitettulla eläimellä asianmukaisesti käsiteltynä on tieteellistä tai opetussellista arvoa, se saadaan ottaa talteen ja ilman aiheutonta viivytystä luovuttaa Luonnontieteelliselle keskusmuseolle, muulle luonnontieteelliselle museolle tai laitokselle tai korkeakoululle, jonka on haettava hallussapitoon ~~94~~⁸⁹ §:ssä tarkoitettu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten lupa.

~~75~~⁷³ §

Suurten petolintujen pesäpuiden suojele

Maakotkan, merikotkan, kiljukotkan, pikkukiljukotkan tai sääksen pesäpuu, jossa oleva pesä on toistuvasti käytössä ja selvästi nähtävissä, on rauhoitettu.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen pesäpuiden sijaintitietoja ylläpidetään 13 luvussa tarkoitetussa luonnonsuojelun tietojärjestelmässä.

~~76~~⁷⁴ §

Kasvilajien rauhoitus

Rauhoitettua kasvia, sen osaa tai siemeniä ei saa poimia, kerätä, leikata irti, ottaa juurineen eikä hävittää.

~~77~~⁷⁵ §

Uhanalaiset eliölajit

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää uhanalaiseksi lajiksi sellainen luonnonvarainen eliölaji, jonka riski hävitä luonnosta on Suomessa esiintyvien lajien kansallisen uhanalaisuuden arvioinnin perusteella vähintään korkea. Häviämiskin arvioidaan perustuen parhaaseen saatavilla olevaan tietoon eliölajin populaation tai levinneisyys- ja esiintymisalueen koosta, muutoksista, pirstoutumisesta ja jatkuvasta taantumuksesta tai häviämiskin määrällisen analyysin perusteella.

Ympäristöministeriön on laadittava ehdotus 1 momentissa tarkoitettujen asetusten tarkistamisesta Suomessa esiintyvien lajien kansallisen uhanalaisuuden arvioinnin perusteella aina kahden vuoden kuluessa arvioinnin valmistumisesta.

~~78~~⁷⁶ §

Uhanalaisten eliölajien huomioon ottaminen

Viranomaiset ottavat uhanalaiset eliölajit huomioon **asianomaisen lain mukaisessa lupaharkinnassa tai kaavoitusta koskevassa** päätöksenteossa noudattaen muussa lainsäädännössä luontoarvojen turvaamisesta erikseen säädettyä.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

~~79~~77 §

Erityisesti suojeltavien eliölajien esiintymispaikkojen suojelu

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää erityisesti suojeltavaksi lajiksi sellainen ~~77~~75 §:ssä tarkoitettu uhanalainen eliölaji, jonka riski hävitä luonnosta on vähintään hyvin korkea. Erityisesti suojeltavaksi eliölajiksi voidaan säätää myös sellainen uhanalainen eliölaji, jolla on hyvin vähän esiintymispaikkoja ja niiden säilyminen on uhattuna.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi päättää suojella erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan. Suojelupäätöksessä on määriteltävä esiintymispaikan rajat. Esiintymispaikkaa ei saa hävittää eikä heikentää. Kielto tulee voimaan, kun päätös on annettu tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille.

Jos erityisesti suojeltavan eläinlajin esiintymispaikan pysyvyyttä ei voida luotettavasti ennalta arvioida, voidaan 2 momentissa tarkoitettu päätös tehdä enintään kymmeneksi vuodeksi.

Jos 2 momentissa tarkoitettu esiintymispaikka on menettänyt merkityksensä eliölajin suotuisan suojelutason saavuttamiselle tai säilyttämiseksi, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi lakkauttaa esiintymispaikan suojelun.

~~80~~78 §

Euroopan unionin tiukkaa suojelua edellyttävien eliölajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelu

Luontodirektiivin liitteessä IV a mainitut eläinlajit ja liitteessä IV b mainitut kasvilajit ovat tiukkaa suojelua edellyttäviä eliölajeja. Suomessa esiintyvistä tiukkaa suojelua edellyttävistä eliölajeista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Tiukkaa suojelua edellyttävään eläinlajiin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää.

~~81~~79 §

Euroopan unionin tärkeinä pitämien eliölajien esiintymispaikkojen suojelu

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi päättää suojella lintudirektiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun tai direktiivin liitteessä I mainitun eliölajin taikka luontodirektiivin liitteessä II mainitun eliölajin suotuisan suojelutason saavuttamisen tai säilyttämisen kannalta merkittävän esiintymispaikan.

Suojelupäätöksessä on määriteltävä esiintymispaikan rajat. Esiintymispaikkaa ei saa hävittää eikä heikentää. Kielto tulee voimaan, kun päätös on annettu tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

~~82~~80 §

Uhanalaisten eliölajien elinympäristöjen hoito

Tässä luvussa tarkoitettujen uhanalaisten eliölajien elinympäristöjen kunnostukseen ja hoitoon voidaan myöntää tukea ja avustusta 4 luvussa säädetyn mukaisesti.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Metsähallitus voivat maanomistajan suostumuksella toteuttaa tarpeellisia hoito- ja kunnostustoimenpiteitä ~~80~~78 §:ssä tarkoitettulla lisääntymis- ja levähdyspaikalla sekä ~~79~~77 §:ssä tarkoitettulla erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikalla ja ~~81~~79 §:ssä tarkoitettulla Euroopan unionin tärkeänä pitämän eliölajin esiintymispaikalla sen jälkeen, kun esiintymispaikan suojelusta on tehty päätös.

~~83~~81 §

Uusina tavattujen eliölajien suojelu

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi päättää suojella Suomessa uutena löydetyn tai tiedelle ennestään tuntemattoman eliölajin esiintymispaikan, jos se on välttämätöntä eliölajin tutkimiselle ja säilymiselle.

Suojelupäätöksessä on määriteltävä esiintymispaikan rajat. Esiintymispaikkaa ei saa hävittää eikä heikentää. Kielto tulee voimaan, kun päätös on annettu tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille. Kielto on voimassa enintään kymmenen vuotta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu päätös on voimassa valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin päättä. Päätöksestä on tehtävä merkintä kiinteistörekisteriin.

~~84~~82 §

Yleispoikkeus eräistä rauhoitussäännöksistä

Poiketen siitä, mitä ~~72~~70 ja ~~76~~74 §:ssä säädetään, aluetta saa käyttää maa- ja metsätalouteen tai rakennustoimintaan ja rakennuksia sekä laitteita tarkoituksensa mukaisesti. Tällöin on kuitenkin vältettävä vahingoittamista tai häiritsemistä rauhoitettuja eläimiä ja kasveja, jos se on mahdollista ilman merkittäviä lisäkustannuksia.

Edellä momentissa 1 tarkoitettu poikkeus ei koske lintulajeja eikä ~~80~~78 §:ssä tarkoitettuja tiukkaa suojelua edellyttäviä eliölajeja.

~~85~~83 §

Poikkeus eliölajin suojelua koskevista säännöksistä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa ~~72~~70, ~~75~~73, ~~76~~74, ~~79~~77, ~~80~~78 ja ~~81~~79 §:ssä säädetystä, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle.

Lintulajien osalta poikkeamisen edellytyksenä on 1 momentissa säädetyn lisäksi, ettei sille ole muuta tyydyttävää ratkaisua, ja että poikkeus on tarpeen

- 1) eläimistön tai kasviston suojelemiseksi;

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

2) kansanterveyden, lentoturvallisuuden tai muun yleisen turvallisuuden turvaamiseksi;
3) viljelmille, kotieläimille, metsille, kalataloudelle tai vesistöille koituvan vakavan vahingon estämiseksi;

4) tutkimus- ja opetustarkoituksen, kannan lisäämis- tai uudelleenistutustarkoituksen taikka näitä varten tapahtuvan kasvatuksen mahdollistamiseksi.

Edellä ~~80~~78 §:ssä tarkoitettujen tiukkaa suojelua edellyttävien eliölajien osalta poikkeamisen edellytyksenä on 1 momentissa säädetyn lisäksi, ettei sille ole muuta tyydyttävää ratkaisua, ja että poikkeus on tarpeen

1) luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelemiseksi tai luontotyyppien säilyttämiseksi;
2) erityisen merkittävien vahinkojen ehkäisemiseksi, jotka koskevat viljelmiä, karjankasvustusta, metsiä, kalataloutta tai vesistöjä taikka muuta omaisuutta;

3) kansanterveyttä tai yleistä turvallisuutta koskevista taikka muista erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt, sekä jos poikkeamisesta on ensisijaisen merkittävää hyötyä ympäristölle;

4) näiden eliölajien tutkimus- ja koulutus-, uudelleensijoittamis- tai uudelleenistutustarkoituksessa taikka näiden tarkoitusten kannalta tarvittavien lisääntymistoimenpiteiden vuoksi, mukaan lukien kasvien keinotekoinen lisääminen.

Lupa annetaan määräaikaisena ja se voi olla voimassa enintään kymmenen vuotta kerrallaan.

Lupapäätökseen voidaan liittää ehtoja, joita hakijan on noudatettava toiminnasta suojeluarvoille aiheutuvien haittojen välttämiseksi tai rajoittamiseksi. Ehdot voivat sisältää ajallisia tai alueellisia rajoituksia tai muita velvoitteita.

Jos hanke tai toimenpide, jota varten lupa on myönnetty, siirtyy toiselle, luvan siirtoa on haettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Luvan saanut vastaa kaikista lupapäätöksen mukaisista velvollisuuksista, kunnes hänen tilalleen on hyväksytty toinen.

~~86~~84 §

Alueellinen poikkeus eliölajin suojelua koskevista säännöksistä

Edellä ~~85~~83 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu poikkeuslupa rauhoitetun lintulajin häiritsemiskiellosta voidaan antaa yhden tai useamman kunnan alueelle, jos lajin runsaslukaisuudesta johtuen on todennäköistä, että lajin yksilöt aiheuttavat ennakoimattomasti kohdentuvaa, erityisen merkittävää vahinkoa viljelmille, kalankasvatukselle tai ammattikalastukselle. Päätöksen edellytyksenä on, että lajin muutonaikaiseen ruokailuun, levähtämiseen tai vastaavaan tarpeeseen on osoitettavissa riittävästi alueita.

~~87~~85 §

Erityisesti suojeltavan eliölajin avustettu leviäminen

Edellä ~~85~~83 §:ssä säädetystä poiketen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi antaa ~~85~~83 §:ssä tarkoitettua luvan erityisesti suojeltavan eliölajin yksilöiden tai niiden osien siirtämiseen eliölajin luontaisen levinneisyysalueen ulkopuolelle vain, jos se on eliölajin säilyttämisen tai suotuisan suojelutason saavuttamisen ja eliölajin ilmastonmuutokseen sopeutumisen kannalta välttämätöntä.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Edellä 1 momentissa tarkoitettu päätös voidaan muulla kuin valtion omistamalla alueella tehdä vain maanomistajan suostumuksella. Päätöksen edellytyksenä on, että maanomistaja ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ovat sopineet toimenpiteiden toteuttamisen yksityiskohdista.

9 luku

Eliölajien yksilöiden hallussapito, vaihdanta, maahantuonti ja maastavienti

~~88~~86 §

Luvun soveltamisala

Tätä lukua sovelletaan 8 luvun soveltamisalaan kuuluvien eliölajien, luonnonvaraisena Euroopan unionin jäsenmaissa esiintyvien lintulajien ja luontodirektiivin liitteessä IV lueteltujen Euroopan unionin tiukkaa suojelua edellyttävien eliölajien sekä CITES-asetuksessa tarkoitettujen eliölajien yksilöiden hallussapitoon, vaihdantaan, maahantuontiin, maastavientiin ja kauttakuljukseen.

~~89~~87 §

Eliölajien hallussapito, vaihdanta ja kaupallinen hyödyntäminen

Rauhoitettua eläin- tai kasvilajin yksilöä ei saa pitää hallussa, kuljettaa, myydä ja vaihtaa taikka tarjota myytäväksi tai vaihdettavaksi. Sama koskee Euroopan unionin tiukkaa suojelua edellyttäviin eliölajeihin ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden Eurooppaan kuuluvalla alueella luonnonvaraisina esiintyviin lintulajeihin kuuluvia yksilöitä lukuun ottamatta metsästyslain 5 §:ssä tarkoitettuja riistaeläimiä ja rauhoittamattomia eläimiä sekä lintudirektiivin liitteessä III lueteltuja lajeja.

Mitä 1 momentissa säädetään yksilöstä, koskee myös eliölajin yksilön osia, johdannaisia ja munia. Lisäksi CITES-asetuksessa säädetään asetuksessa tarkoitettujen eläin- ja kasvilajien yksilöiden, niiden osien tai johdannaisten ostamisesta, myymisestä, ostajaksi tarjoutumisesta, myytäväksi tarjoamisesta, myyntitarkoituksessa hallussapidosta ja kuljettamisesta, kaupalliseen tarkoitukseen hankkimisesta tai siinä tarkoituksessa näytteille asettamisesta sekä käytöstä taloudellisessa hyötymistarkoituksessa sekä elävien yksilöiden siirrosta.

~~90~~88 §

Eliölajien maahantuonti ja maastavienti

Rauhoitetun eläin- tai kasvilajin yksilöitä, niiden osia tai johdannaisia ei saa tuoda maahan tai viedä maasta.

Eläviä päiväpetolintuja, pöllöjä ja jalohaukkoja ei saa tuoda maahan.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Lisäksi CITES-asetuksessa säädetään siinä tarkoitettujen eläin- ja kasvilajien yksilöiden, niiden osien tai johdannaisten maahantuonnista Euroopan unionin ulkopuolisista maista, viennistä ja jälleenviennistä Euroopan unionin ulkopuolisiin maihin sekä kauttakuljetuksesta.

Kansainvälisen kaupan vuoksi maailmanlaajuisesti uhanalaisten, CITES-asetuksen liitteessä A mainittujen eläinlajien ja CITES-asetuksen liitteessä B mainituista lajeista afrikannorsun, argaalin, isosarvikuonon, jääkarhun, leijonan ja virtahevon yksilöitä tai niiden osia ei saa tuoda maahan metsästysmuistona Euroopan unionin ulkopuolisesta maasta.

~~91~~89 §

Poikkeukset eliölajien hallussapidon, vaihdannan, maahantuonnin ja maastaviennin kiellosta

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää poikkeuksen ~~89~~87 ja ~~90~~88 §:ssä säädettyistä kielloista eliölajien tutkimus- ja suojelutarkoitukseen tai koulutustarkoitukseen.

Edellä ~~90~~88 §:n 1 momentissa säädetty ei koske Luonnontieteellisen keskusmuseon eikä yliopistojen harjoittamaa tieteellisen kokoelman vaihtotoimintaa.

~~92~~90 §

CITES-asetuksen kansallinen täytäntöönpano

Suomen ympäristökeskus antaa CITES-asetuksessa tarkoitettut luvat ja todistukset.

Euroopan unioniin kuulumattomista maista Suomeen tuotavat, Suomesta edellä tarkoitettuihin maihin vietävät sekä Euroopan unionin kautta kuljetettavat CITES-asetuksessa mainitut eläimet ja kasvit, sekä niiden osat ja johdannaiset on tuotava maahan, vietävä maasta ja kauttakuljetettava seuraavien rajatarkastusasemien kautta:

- 1) Helsingin satama;
- 2) Helsinki-Vantaan lentoasema;
- 3) Turun satama;
- 4) Turun lentoasema;
- 5) Niirala;
- 6) Vaalimaa;
- 7) Raja-Jooseppi;
- 8) Kilpisjärvi.

Tulliviranomaisten on tarvittaessa ohjattava yksilöiden, niiden osien ja johdannaisten kuljettaminen 2 momentissa mainitulle rajatarkastusasemalle tullivalvonnassa.

Maiseman suojelu ja hoito sekä luonnonmuistomerkit

~~93~~91 §

Maisemanhoitoalueet

Luonnon- tai kulttuurimaiseman kauneuden, historiallisten ominaispiirteiden tai maisemaan liittyvien muiden erityisten arvojen suojelemiseksi ja hoitamiseksi voidaan perustaa valtakunnallinen maisemanhoitoalue tai maakunnallinen maisemanhoitoalue.

~~94~~92 §

Maisemanhoitoalueen perustaminen

Valtakunnallisen maisemanhoitoalueen perustamisesta ja tarkoituksesta päättää ympäristöministeriö maakunnan liiton tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen esityksestä.

Maakunnallisen maisemanhoitoalueen perustamisesta ja tarkoituksesta päättää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus rekisteröidyn paikallisen tai alueellisen yhdistyksen, kunnan tai maakunnan liiton esityksestä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi laatia maisemanhoitoalueelle hoito- ja käyttösuunnitelman. Valtakunnallisen maisemanhoitoalueen hoito- ja käyttösuunnitelmasta on sen valmisteluvaiheessa pyydettävä ympäristöministeriön lausunto.

Hoito- ja käyttösuunnitelman laadinta tulee järjestää vuorovaikutuksessa maisemanhoitoalueeseen kuuluvien alueiden omistajien ja muiden keskeisten paikallisten tahojen kanssa. Saamelaiden kotiseutualueella hoito- ja käyttösuunnitelma tulee laatia vuorovaikutuksessa asianomaisten saamelaisyhteisöjen ja yhteistyössä Saamelaiskäräjien kanssa siten, että saamelaiden perinteinen tieto on osa suunnittelun tietoaainestoa.

Hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksymistä koskevaan päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta.

Ympäristöministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin maisemanhoitoalueiden perustamisesta ja hoito- ja käyttösuunnitelman laadinnassa noudatettavasta vuorovaikutuksellisesta menettelystä.

~~95~~93 §

Maisemanhoitoaluetta koskevat määräykset

Maisemanhoitoalueen perustamista koskevaan päätökseen voidaan ottaa maiseman olennaisien piirteiden suojelemiseksi tarpeellisia määräyksiä ja suosituksia. Määräykset eivät kuitenkaan saa aiheuttaa kiinteistön omistajalle merkityksellistä haittaa.

Maisemanhoitoaluetta koskevia määräyksiä ei saa rikkoa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa maisemanhoitoaluetta koskevista määräyksistä.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Maisemanhoitoaluetta koskevia maankäyttö- ja rakennuslain soveltamisalaan kuuluvia 1 momentissa tarkoitettuja määräyksiä ei sovelleta alueella, jolla on voimassa asemakaava tai oikeusvaikutteinen yleiskaava.

~~96~~94 §

Maisemanhoitoalueen lakkauttaminen

Maisemanhoitoalue voidaan lakkauttaa tai sen suojelumääräyksiä lieventää, jos alueen maisema-arvo on olennaisesti vähentynyt tai jos suojelu estää yleisen edun kannalta tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen.

Ympäristöministeriö voi lakkauttaa valtakunnallisen maisemanhoitoalueen tai muuttaa sitä koskevaa päätöstä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi kunnan tai maakuntaliiton esityksestä lakkauttaa maakunnallisen maisemanhoitoalueen tai muuttaa sitä koskevaa päätöstä.

~~97~~95 §

Luonnonmuistomerkit

Puu, puuryhmä, siirtolohkare tai muu niitä vastaava luonnonmuodostuma, jota sen kauneuden, harvinaisuuden, maisemallisen merkityksen, tieteellisen arvon tai muun vastaavan syyn vuoksi on aihetta erityisesti suojella, voidaan määrätä rauhoitetuksi luonnonmuistomeriksi.

Luonnonmuistomerkin rauhoittamisesta päättää valtion omistamalla alueella aluetta hallinnoiva viranomainen. Luonnonmuistomerkki on merkittävä selvästi havaittavalla tavalla.

Yksityisen omistamalla alueella olevan luonnonmuistomerkin rauhoittamisesta päättää alueen omistajan hakemuksesta tai suostumuksella kunta. Kunnan on huolehdittava yksityisen omistamalla alueella olevan luonnonmuistomerkin merkitsemisestä selvästi havaittavalla tavalla.

Rauhoitettua luonnonmuistomerkkiä ei saa vahingoittaa eikä turmella.

~~98~~96 §

Luonnonmuistomerkin rauhoituksen lakkauttaminen

Aluetta, jolla luonnonmuistomerkki sijaitsee, hallinnoiva viranomainen voi osittain tai kokonaan lakkauttaa luonnonmuistomerkin rauhoituksen valtion omistamalla alueella, jos rauhoitukselle ei ole enää perusteita tai jos rauhoitus estää yleisen edun kannalta merkittävän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen.

Kunta voi yksityisen omistamalla alueella omistajan hakemuksesta tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen esityksestä osittain tai kokonaan lakkauttaa luonnonmuistomerkin rauhoituksen, jos rauhoitukselle ei ole enää perusteita tai jos rauhoitus estää yleisen edun kannalta merkittävän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen.

Yksityisen alueen omistajan hakemuksesta on hankittava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

~~99~~97 §

Kieltotaulut

Maa- tai vesialueelle ei saa pystyttää sellaista kulkemisen, maihinnousun tai muun jokamiehen oikeuden käyttämisen kieltävää taulua, jonka asettamiseen ei ole laillista perustetta.

11 luku

Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio

~~100~~98 §

Heikennyksen hyvittäminen

Luonnonarvoja toiminnassaan heikentävä toimija (*heikennyksen aiheuttaja*) voi hyvittää toiminnastaan luontotyyppille tai eliölajin elinympäristölle aiheutuvan heikennyksen ~~101~~99 §:ssä mainituilla hyvittäväillä toimenpiteillä tuotetuilla luonnonarvoilla tai ~~102~~100 §:ssä mainittujen edellytysten täytyessä suojeluhuvelyksellä.

Korvaavuus voi olla joko heikennystä vastaavaa tai sen ylittävää.

~~101~~99 §

Hyvittävät toimenpiteet

Hyvittäväillä toimenpiteillä tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla korvataan luontotyyppille tai eliölajin elinympäristölle aiheutuva heikennys vähintään täysimääräisesti.

Hyvittäviä toimenpiteitä ovat toimenpiteet, joihin ei ole velvollisuutta lainsäädäntöön tai muuhun velvoitteeseen perustuen, ja joilla

- 1) palautetaan luonnonarvoiltaan tai kunnoltaan heikentynyt alue ennallistumaan kohti luonnontilaa tai luonnon monimuotoisuuden kannalta tavoiteltua tilaa;
- 2) lisätään luontotyyppin tai eliölajin elinympäristön pinta-alaa; tai
- 3) parannetaan luontotyyppin tai eliölajin elinympäristön ekologista laatua.

~~102~~100 §

Suojeluhuvelyys

Suojeluhuvelyksellä tarkoitetaan uhanalaisen luontotyyppin luonnontilaltaan edustavan esiintymän pysyvää suojelua, joka

- 1) ylläpitää tai parantaa luonnontilaa tai luonnon monimuotoisuuden kannalta tavoiteltua tilaa estämällä luonnontilan heikentymistä aiheuttavan toiminnan ja
- 2) tuottaa paremman ekologisen lopputuloksen kuin ~~101~~99 §:ssä tarkoitetut hyvittävät toimenpiteet.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

~~103~~101 §

Hyvittämisen kriteerit

Hyvittävät toimenpiteet on toteutettava:

1) samalla tai siihen rajautuvalla metsäkasvillisuusvyöhykkeen osa-alueella, samalla meri-alueella ja saman tai rajautuvan päävesistöalueen samassa vesimuodostuma- tai vesiluontotyypissä, jolla heikennys aiheutuu; ja

2) sen saamelaisyhteisön alueella, jonka alueella heikennys tapahtuu.

Uhanalaiseen luontotyyppiin tai uhanalaisen eliölajin elinympäristöön kohdistuva heikennys on hyvittävää saman eliölajin elinympäristöön tai samaan luontotyyppiin kohdistuvien toimenpiteiden. Jos heikennystä ei voida luonnontieteellisistä syistä hyvittää samaan luonnonarvoon kohdistuvien toimenpiteiden, heikennys on hyvittävää heikennettävää vastaavaan, yhtä uhanalaiseen tai uhanalaisempaan luonnonarvoon kohdistuvien toimenpiteiden.

Ympäristöministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hyvittävien toimenpiteiden luonnonarvoihin liittyvästä ja alueellisesta vastaavuudesta.

~~104~~102 §

Hyvityksen toteuttamisen ajankohta

Ennen heikentävien toimenpiteiden aloittamista on toteutettava toimenpiteet, joilla luodaan edellytykset tavoitellun tilan saavuttamiselle (*perustavat toimenpiteet*). Tarvittaessa on toteutettava toistuvat, tavoitellun tilan saavuttamisen edellyttämät hoitotoimenpiteet.

Suojeluhyvitys on aina toteutettava ennen heikennystä.

~~105~~103 §

Luonnonarvojen tuottaminen

Maanomistaja voi tuottaa hyvittäville toimenpiteillä luonnonarvoja käytettäväksi ekologiseen kompensaatioon.

Luonnonarvojen tuottamisesta on laadittava hyvityssuunnitelma, jossa on esitettävä:

1) tiedot hyvittämiseen käytettävästä alueesta (*hyvitysalue*), sen luonnonarvoista ja niiden tilasta ennen hyvittäviä toimenpiteitä;

2) tiedot parannettavista luonnonarvoista, tavoiteltavasta tilasta sekä hyvittäville toimenpiteistä, joilla luonnonarvojen parantaminen toteutetaan;

3) aikataulu, jossa hyvittävät toimenpiteet suoritetaan;

4) tiedot hyvittävien toimenpiteiden toteuttamisen seurannasta;

5) arvio hyvittävien toimenpiteiden toteutumisen riskeistä ja suunnitelma niihin varautumisesta sekä vaihtoehtoisista toteutustavoista;

6) tiedot perustavien toimenpiteiden käytännön toteuttajasta ja tämän pätevydestä tehtävään.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antaa maanomistajan hakemuksesta lausunnon hyvityssuunnitelmasta. Lausunto on toimitettava tiedoksi kunnalle ja maakunnan liitolle, jonka alueella suunnitelmassa tarkoitettu alue sijaitsee.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Hyvityssuunnitelman mukaisten perustavien toimenpiteiden toteutuksen jälkeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antaa maanomistajan hakemuksesta lausunnon toimenpiteillä tuotettavien luonnonarvojen laadusta ja määrästä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tallentaa maanomistajan hakemuksesta tiedon toimenpiteillä tuotettavien luonnonarvojen laadusta ja määrästä luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvaan rekisteriin.

Hyvitysalueella tuotettuihin luonnonarvoihin ei sovelleta ~~66~~64 ja ~~79~~77 §:ssä säädettyä ilman maanomistajan suostumusta.

Ympäristöministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä **hyvityssuunnitelman** sisällöstä.

~~106~~104 §

Päätös hyvityksen korvaavuudesta

Heikennyksen aiheuttaja voi hakea elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta päätöstä hyvityksen korvaavuudesta. Hakemuksessa on esitettävä:

1) tiedot heikennettävästä alueesta, sen luonnonarvoista ja niiden tilasta ennen heikennystä sekä arvio luonnonarvoille aiheutuvasta heikennyksestä;

2) tiedot niistä ~~105~~103 §:n mukaisesti tuotetusta luonnonarvosta tai ~~102~~100 §:ssä tarkoitettusta suojeluhyvityksestä, jolla luontotyypille tai eliölajin elinympäristölle aiheutuva heikennys hyvitetään.

Jos hakijan esittämä hyvitys täyttää ~~101–103~~99–101 §:ssä säädetyt edellytykset, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on hyväksyttävä hakemus. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on päätöksessä kiellettava hyvitysalueen luonnonarvojen hävittäminen ja heikentäminen ja määriteltävä hyvitysalueen rajat. Kielto tulee voimaan, kun päätös on annettu tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu päätös on voimassa valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin päättä. Päätöksestä on lisäksi tehtävä merkintä kiinteistörekisteriin.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tallentaa tiedon hyvittämisestä luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvaan rekisteriin.

~~107~~105 §

Poikkeus hyvitysalueen suojelusta

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää poikkeuksen ~~106~~104 §:n 2 momentissa säädetystä kiellosta, jos kielto estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen eikä hankkeelle tai suunnitelmalle ole teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa olevaa vaihtoehtoa.

Päätöksessä on velvoitettava heikennyksen aiheuttaja hyvittäviin toimenpiteisiin, joilla hyvitetään hyvitysalueella olevat ja hyvittäville toimenpiteillä tavoitellut luonnonarvot.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

~~108~~106 §

Hyvittämistietojen saatavuus

Jokaisella on oikeus saada tieto tuotetuista luonnonarvoista ja niiden käyttämisestä ennakoitavana hyvityksenä luonnonsuojelun tietojärjestelmään kuuluvasta rekisteristä.

~~109~~107 §

Kustannusvastuu

Heikennyksen aiheuttaja ja luonnonarvojen tuottaja vastaavat kustannuksista, jotka aiheutuvat:

- 1) hyvittävien toimenpiteiden suunnittelusta ja toteutuksesta;
- 2) viranomaiselle hyvittämissuunnitelman hyväksymisestä sekä rekisteriin merkitsemisestä.

Heikennyksen aiheuttaja vastaa lisäksi kustannuksista, jotka aiheutuvat:

- 1) heikennyksen arvioinnista;
- 2) hyvittämis-toimenpiteiden toteuttamisen valvonnasta;
- 3) hyvittämis-toimenpiteiden vaikuttavuuden seurannasta.

12 luku

Alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoitukseen ja korvaukset

~~110~~108 §

Alueiden hankinta valtiolle

Edellä 14 ja 15 §:ssä tarkoitettujen ohjelmien ja Natura 2000 -verkoston suojelun toteuttamiseksi tai olemassa olevan luonnonsuojelualueverkoston täydentämiseksi taikka muutoin luonnonsuojelutarkoituksessa voidaan hankkia alueita valtion omistukseen.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Metsähallitus hoitavat alueiden luonnonsuojelutarkoituksessa tapahtuvaan hankintaan liittyvät tehtävät. Alueiden hankintaan liittyvistä tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

~~111~~109 §

Luonnonsuojeluohjelman toteuttaminen

Ympäristöministeriön on viipymättä ryhdyttävä toteuttamaan 15 §:ssä tarkoitettua luonnonsuojeluohjelmaa, kun valtioneuvoston hyväksymispäätös on lainvoimainen. Toteuttamisjärjestystä harkittaessa on sen lisäksi, mitä edellä ~~110~~108 §:n 2 momentissa säädetään, pyrittävä ottamaan huomioon suojeltavien arvojen merkittävyys ja niitä uhkaavat tekijät.

Suojelun toteuttamistapa on sovitettava suojelun tarkoituksen mukaan ja suojelu on pyrittävä toteuttamaan ensisijaisesti vapaaehtoisin keinoin.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Ympäristöministeriö voi päättää luopua luonnonsuojeluohjelman toteuttamisesta joltakin osin, jos alueen luonnonarvot ovat olennaisesti vähentyneet, jos suojelun tarkoitus ei merkittävästi vaarannu tai jos ohjelma estää tärkeän yleisen edun kannalta välttämättömän hankkeen toteuttamisen.

~~112~~110 §

Omistajan oikeus vaatia lunastusta

Kun neljä vuotta on kulunut luonnonsuojeluohjelman hyväksymistä koskevasta päätöksestä ja päätös on saanut lainvoiman, luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvan alueen omistajalla on oikeus, jollei ohjelmaa ole hänen alueensa osalta toteutettu tai toteuttamisesta sovittu, vaatia alueen lunastamista. Sama oikeus on alueen omistajalla, jos alueen suojelu on lainvoimaisen valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoa koskevan päätöksen mukaan toteutettava tämän lain nojalla ja neljä vuotta on kulunut valtioneuvoston periaatepäätöksen antamisesta.

Lunastus pannaan vireille hakemalla Maanmittauslaitokselta määräystä lunastustoimitukseen.

~~113~~111 §

Valtion korvausvelvollisuus

Valtio on velvollinen korvaamaan kiinteistön omistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle merkityksellisen haitan, joka aiheutuu:

1) ~~66~~64 §:n 2 momentin, ~~79~~77 §:n 2 ja 3 momentin, ~~81~~79 §:n 2 momentin tai ~~83~~81 §:n 2 momentin nojalla tehdystä päätöksestä;

2) ~~67~~65 §:n 1 momentissa, ~~75~~73 §:n 1 momentissa tai ~~80~~78 §:n 2 momentissa, säädetystä kiellosta;

3) 47 §:n 2 momentin nojalla perustetun luonnonsuojelualueen rauhoitussäännöksistä;

4) 38 §:n nojalla tehdystä kiello- tai rajoituspäätöksestä tai 39 §:n 1 momentin nojalla tehdystä luvan epäämisestä, jos luvan myöntämiselle tai toimenpiteen toteuttamiselle ei olisi muutoin es-tettä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua merkityksellistä haittaa arvioitaessa on otettava huomioon mainitussa momentissa tarkoitettujen kieltojen, päätösten ja rauhoitussäännösten aiheuttamat yhteisvaikutukset.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa asiassa korvausvelvollisuuden edellytyksenä on, että omistaja on ~~68~~66 §:n tai ~~85~~83 §:n nojalla hakenut lupaa poiketa kiellosta ja hakemus on hylätty.

Haitasta on suoritettava täysi korvaus. Jos ~~80~~78 §:n 2 momentissa säädetystä kiellosta aiheutuvan merkityksellisen haitan pysyvyyttä ei voida luotettavasti ennalta arvioida, korvaus on suoritettava enintään kymmenen vuoden ajalta. Tämän jälkeen korvaus on suoritettava pysyvästä haitasta, jos on todennäköistä, että lisääntymis- tai levähdyspaikka on pysyvä.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa ja maa-aineslaissa tarkoitettujen lupien epäämisestä aiheutuvan haitan korvaamisesta säädetään erikseen. Metsälain 10 §:n mukaisen, metsien käyttöä koskevan erityisen velvoitteen kohtuullistamisesta säädetään metsälain 11 §:ssä.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

~~114~~112 §

Korvausvelvollisuuden rajoitukset

Edellä ~~113~~111 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua oikeutta korvaukseen ei ole, jos haitta aiheutuu:

- 1) vesilaissa tarkoitettun luvan epäämisestä;
- 2) ympäristönsuojelulaissa tarkoitettun luvan epäämisestä;
- 3) kaivoslaissa (621/2011) tarkoitettua malminetsintälupaa, kaivoslupaa tai kullanhuuhdonta-lupaa koskevan asian ratkaisemisesta;
- 4) kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) tarkoitettun lunastuslupan epäämisestä; taikka
- 5) valtiolle, kunnalle tai kuntayhtymälle.

~~115~~113 §

Menettely korvausasiassa

Jos korvauksesta tai suojelun muusta vaihtoehtoisesta toteuttamistavasta ei ole voitu sopia, toimitusta ~~113~~111 §:n 1 momentissa tarkoitettujen korvausten määräämiseksi voidaan hakea Maanmittauslaitokselta.

Edellä ~~113~~111 §:n 3 momentissa tarkoitettussa tilanteessa hakemukseen tulee liittää selvitys mainitussa momentissa tarkoitettua luvan epäämisestä. Jos kuitenkin on ilmeistä, että luvan myöntämiselle ei ole edellytyksiä, määräys toimituksen suorittamiseen voidaan antaa ilman sannotun selvityksen esittämistä.

Menettelystä ja korvausten määräämisestä säädetään kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa. Alueen käyttöoikeuden rajoituksesta on maksettava mainitun lain 95 §:n 1 momentissa säädetyn suuruista korkoa siitä päivästä, jolloin alueen omistaja on hakenut Maanmittauslaitokselta määräystä korvaustoimitukseen.

~~116~~114 §

Valtion lunastusoikeus

Valtioneuvostolla on oikeus päättää luonnonsuojelualueen perustamista varten tai muutoin tässä laissa tarkoitettun suojelun toteuttamiseksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastamisesta valtiolle. Lunastamisesta säädetään kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa.

Lunastuslupa-asian voi ratkaista ympäristöministeriö, jos kysymys on alueesta, joka sisältyy lainvoimaiseen luonnonsuojeluohjelmaan tai kuuluu lainvoimaisen valtioneuvoston päätöksen mukaan Natura 2000 -verkostoon tämän lain nojalla toteutettavaksi tarkoitettuna kohteena. Ympäristöministeriö voi ratkaista lunastuslupa-asian siinäkin tapauksessa, että lunastuslupahakemuksen kohteena olevaan alueeseen sisältyy vähäisessä määrin luonnonsuojeluohjelman tai Natura 2000 -verkoston kohteen ulkopuolista aluetta. Mitä edellä tässä momentissa säädetään alueesta, sovelletaan tällaiseen alueeseen kohdistuvaan käyttöoikeuteen.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Ennen 1 tai 2 momentissa tarkoitettuun lunastukseen ryhtymistä on, jos se on mahdollista ilman huomattavia vaikeuksia, neuvoteltava asiasta maanomistajan kanssa.

~~117~~115 §

Korvausten jaksottaminen

Poiketen kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 52 §:stä edellä ~~113~~111 §:ssä tarkoitetun korvauksen maksatus voidaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vaatimuksesta jaksottaa enintään neljään vuotuiseseen maksuerään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä korvausten jaksottamisesta.

~~118~~116 §

Erinäisten päätösten maksuttomuus

Tämän lain nojalla annetut luonnonsuojelualueita, maisemanhoitoalueita ja luonnonmuistomerkkejä koskevat päätökset samoin kuin ~~66~~64 §:n 2 momentin, ~~79~~77 §:n 2 ja 3 momentin, ~~81~~79 §:n 2 momentin, sekä ~~83~~81 §:n nojalla annetut päätökset ovat maksuttomia. Muilta osin päätösten maksullisuudesta säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

13 luku

Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen

~~119~~117 §

Luonnonsuojelun tietojärjestelmä

Luonnonsuojelun tietojärjestelmä muodostuu luonnon monimuotoisuutta ja siihen vaikuttavia toimintoja koskevista tiedoista. Tietojärjestelmää käytetään tämän lain soveltamiseen ja toimeenpanoon liittyvien tietojen hallintaan ja käsittelyyn, luonnonsuojelusuunnitteluun ja tämän lain mukaisen valvonnan toteuttamiseen sekä luonnon monimuotoisuuteen liittyvään seurantaan, arviointiin ja tutkimukseen.

Luonnonsuojelun tietojärjestelmä koostuu tiedoista, jotka tallennetaan tai on tallennettu ympäristöministeriön, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, Metsähallituksen, Suomen ympäristökeskuksen ja Luonnontieteellisen keskusmuseon (*ylläpitäjät*) ylläpitämiin tietojärjestelmiin, rekistereihin ja asianhallintajärjestelmiin. Tietojärjestelmään tallennettavista tiedoista säädetään ~~120~~118 §:ssä sekä vesilain 18 luvun 1 ja 2 §:ssä.

Ympäristöministeriö, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Metsähallitus, Suomen ympäristökeskus ja Luonnontieteellinen keskusmuseo ovat kukin luonnonsuojelun tietojärjestelmän rekisterinpitäjiä järjestelmään tallentamiensa tietojen osalta.

Ympäristöministeriö vastaa luonnonsuojelun tietojärjestelmän sisällöllisestä ja toiminnallisesta kehittämisestä yhteistyössä ylläpitäjien kanssa.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitetuista tietojärjestelmistä ja rekistereistä, asianhallintajärjestelmästä sekä järjestelmien ylläpitoon liittyvistä viranomaisten tehtävistä.

~~120~~118 §

Luonnonsuojelun tietojärjestelmään tallennettavat tiedot

Ympäristöministeriön on tallennettava luonnonsuojelun tietojärjestelmään:

1) tämän lain nojalla tekemänsä päätökset sekä tiedot niihin liittyvistä hallinto-oikeuksien ja korkeimman hallinto-oikeuden päätöksistä;

2) 57 §:n 2 momentissa, 61 §:n 1 momentissa ja ~~94~~92 §:n 3 momentissa tarkoitettut lausunnot;

3) luonnonsuojelun seurannan järjestämiseen liittyvät tiedot ja kertomukset.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on tallennettava tietojärjestelmään

1) tämän lain nojalla tekemänsä päätökset sekä tiedot niihin liittyvistä hallinto-oikeuksien ja korkeimman hallinto-oikeuden päätöksistä;

2) 35 §:n 2 momentissa ja ~~94~~92 §:ssä tarkoitettut lausunnot ja aloitteet sekä ~~110~~108 §:ssä tarkoitettuun alueiden hankintaan liittyvät asiakirjat.

Metsähallituksen on tallennettava järjestelmään:

1) tämän lain nojalla tekemänsä päätökset sekä tiedot niihin liittyvistä hallinto-oikeuksien ja korkeimman hallinto-oikeuden päätöksistä;

2) 35 §:n 2 momentissa tarkoitettu lausunto Natura-arvioinnista, 60 §:n 1 momentissa tarkoitettu hakemus alueen liittämiseksi luonnonsuojelualueeseen sekä ~~110~~108 §:ssä tarkoitettuun alueiden hankintaan liittyvät asiakirjat.

Ympäristöministeriö vastaa lisäksi 13, 14, 15, 33, 39 ja ~~116~~114 §:ssä tarkoitettujen valtioneuvoston päätösten ja 39 §:ssä tarkoitettun Euroopan komission lausunnon tallentamisesta luonnonsuojelun tietojärjestelmään.

Luonnon monimuotoisuuden tilaa seuraavien viranomaisten ja Suomen ympäristökeskuksen sekä Luonnontieteellisen keskusmuseon on tallennettava 18 §:ssä tarkoitettut luonnonsuojelun seurantaan koskevat tiedot tietojärjestelmään. Seurantatietoja saavat tallettaa myös kyseisten viranomaisten hyväksymät muut tahot.

Kunnan ja maakunnan liiton on mahdollisuuksien mukaan toimitettava kunnan toiminnassa syntyviä luonnon monimuotoisuutta ja siihen vaikuttavia toimintoja koskevia tietoja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tallennettaviksi luonnonsuojelun tietojärjestelmään, jos tietojen suora tallentaminen tietojärjestelmään ei ole mahdollista.

~~121~~119 §

Tiedon laatu

Ylläpitäjät päivittävät luonnonsuojelun tietojärjestelmän tietoja laissa säädettyjen velvoitteidensa hoitamisen yhteydessä. Lisäksi tietoja voidaan päivittää ylläpitäjille toimitettujen tietojen perusteella. Tiedon tuottaja vastaa tiedon oikeellisuudesta.

Ylläpitäjä vastaa siitä, että tietojärjestelmään merkitään tiedon laatua kuvaavat tiedot tiedon lähteestä ja tiedon hankkimisen ja tallentamisen ajankohdasta.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

~~122~~120 §

Tietojen luovuttaminen ja oikeus saada tietoja

Luonnonsuojelun tietojärjestelmään tallennetut tiedot ovat ympäristötiedon julkisesta saatavuudesta ja neuvoston direktiivin 90/313/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2003/4/EY tarkoitettuja julkisia ympäristötietoja, ellei viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) tai muussa laissa toisin säädetä.

Ylläpitäjillä sekä Suomen Metsäkeskuksella, aluehallintovirastoilla, kunnilla ja maakunnan liitoilla, Suomen riistakeskuksella ja Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on salassapitosäännösten estämättä ja maksutta oikeus saada luonnonsuojelun tietojärjestelmästä tiedot, jotka ovat välttämättömiä niille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

~~123~~121 §

Päätösten tiedoksi antaminen ja päätöksistä tiedottaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on annettava ~~66~~64, ~~79~~77, ~~81~~79, ~~83~~81 ja ~~106~~104 §:ssä ja Metsähallituksen on annettava 60 §:ssä tarkoitettu päätös tiedoksi hallintolain 62 a §:ssä tarkoitettulla julkisella kuulutuksella, ja tieto kuulutuksesta on julkaistava asianomaisessa kunnassa kuntalain (410/2015) 108 §:ssä säädetyn mukaisesti. Päätökset on lisäksi tallennettava kiinteistötietojärjestelmään.

Ympäristöministeriön on annettava ehdotus 33 §:ssä tarkoitettu Natura 2000 -verkostoon kuuluvasta alueesta tiedoksi hallintolain 62 a §:ssä tarkoitettulla julkisella kuulutuksella ja tieto kuulutuksesta on julkaistava lisäksi asianomaisessa kunnassa kuntalain 108 §:n mukaisesti.

Ympäristöministeriön, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen on julkaistava tämän lain nojalla tekemänsä päätökset internetsivuillaan. Internetissä julkaistava päätös saa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentin estämättä sisältää sijaintitietoja.

14 luku

Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

~~124~~122 §

Valvonnan järjestäminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on valvottava tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten sekä Euroopan unionin säännösten noudattamista.

Metsähallitus valvoo tämän lain noudattamista valtion luonnonsuojelualueilla.

~~Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimista valvonnan turvaamiseksi.~~

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

~~125~~123 §

Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

Luonnonsuojelua koskevien säännösten ja päätösten noudattamista valvovalla viranomaisella tai sen määräämällä virkamiehellä tai viranhaltijalla on oikeus tehtävänsä suorittamista varten:

1) saada salassapitovelvollisuuden estämättä välttämättömiä tietoja muilta viranomaisilta ja toiminnanharjoittajilta;

2) kulkea toisen alueella ja päästä paikkaan, jossa toimintaa harjoitetaan;

3) tehdä tarkastuksia, suorittaa mittauksia ja ottaa tarvittaessa näytteitä;

4) tarkkailla toimintaa ja sen vaikutuksia luontoon ja ympäristöön.

Tarkastusta toimittavalla virkamiehellä tai viranhaltijalla on oikeus saada jäljennöksiä tarkastettavista asiakirjoista ja tulosteita tietojärjestelmissä olevista tallenteista.

Lisäksi tarkastuksesta säädetään hallintolain 39 §:ssä.

~~126~~124 §

Väliaikainen toimenpidekielto

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi enintään kahdeksi vuodeksi kieltää 43 §:n 2 momentissa tarkoitetun alueen sellaisen käyttämisen, joka voi vaarantaa alueen suojelun tarkoituksen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Jos suojelu raukeaa tai luonnonsuojeluohjelman toteuttamisesta luovutaan ~~111~~109 §:n 3 momentin nojalla ja alueen omistajalle on aiheutunut toimenpidekiellosta merkityksellistä haittaa, hänellä on oikeus saada siitä valtiolta täysi korvaus.

Korvauksen määrittämisessä noudatetaan, mitä ~~115~~113 §:ssä säädetään.

~~127~~125 §

Toimenpidekielto lunastuksen ollessa vireillä

Jos ~~116~~114 §:n nojalla on myönnetty lupa alueen tai erityisen oikeuden lunastamiseen, ei alueella saa ryhtyä sellaiseen toimenpiteeseen, joka voi vaarantaa lunastuksen tarkoituksen. Kielto on voimassa siitä alkaen, kun päätös myönnetystä lunastusluvasta on annettu tiedoksi alueen omistajalle ja haltijalle.

~~128~~126 §

Pakkokeinot

Jos joku lyö laimin tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten ja päätösten noudattamisen taikka ryhtyy niiden vastaiseen toimeen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi kieltää asianomaista jatkamasta tai toistamasta tekoa tai laiminlyöntiä ja sakon tai keskeyttämisen uhalla velvoittaa hänet määrääjässä poistamaan oikeudenvastaisen tilan tai korjaamaan laiminlyönnin taikka asettaa uhan, että tarpeelliset toimenpiteet teetetään asianomaisen kustannuksella. Elinkei-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

no-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin päättä.

Esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai oikeudenkäynnissä ei saa luonnollisen henkilön rikosvastuuseen saattamiseksi käyttää sellaisia luonnollisen henkilön tässä laissa säädetyn tai sen nojalla määrätyn tiedonantovelvollisuuden perusteella antamia tietoja, jotka on saatu asettamalla hänelle sakon uhka velvollisuuden täyttämiseksi.

Uhkasakosta, teettämisuhausta ja keskeyttämisuhausta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

~~129~~127 §

Luontovahingon ehkäiseminen ja korjaaminen

Jos luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka harjoittaa ammatillista toimintaa tai joka tosiasiassa määrää tästä toiminnasta (*toiminnanharjoittaja*), tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttaa tai uhkaa välittömästi aiheuttaa tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai päätösten vastaisella toimenpiteellä tai laiminlyönnillä 3 §:n 7 kohdassa tarkoitetun luontovahingon, toiminnanharjoittajan on ilmoitettava luontovahingosta tai sen välittömästä uhasta viipymättä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi mahdollisimman vähäisiksi.

Saatuaan tiedon luontovahingosta tai sen välittömästä uhasta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on, sen lisäksi, mitä ~~128~~126 §:ssä säädetään, määrättävä haitan aiheuttanut toiminnanharjoittaja tarvittaessa ryhtymään toimenpiteisiin haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi mahdollisimman vähäisiksi sekä määrättävä toiminnanharjoittaja ryhtymään eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta annetussa laissa (383/2009) tarkoitettuihin korjaaviin toimenpiteisiin. Vireillepano-oikeuteen sovelletaan tämän lain ~~130~~128 §:n 1 momenttia.

Tässä pykälässä tarkoitetun haitallisen vaikutuksen merkittävyyttä on arvioitava suhteessa asianomaisten luontotyyppien tai eliölajien suojelun tasoon vahingon tapahtumahetkellä sekä niiden tuottamiin palveluihin ja luonnolliseen uudistumiskykyyn. Haitallisen vaikutuksen merkittävyyttä määrittävistä seikoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei sovelleta luontovahinkoon, jonka ehkäisemisestä ja korjaamisesta säädetään ympäristönsuojelulaissa, vesilaissa tai geenitekniikkalaissa (377/1995).

~~130~~128 §

Erityinen vireillepano-oikeus

Haittaa kärsivällä henkilöllä on oikeus saattaa ~~128~~126 §:ssä tarkoitettu asia vireille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa, jos vireillepanon tarkoituksena on estää luonnon tuhoutuminen tai luonnonarvojen heikentyminen, joka ei ole merkitykseltään vähäinen, tai käynnistää luontovahingon korjaaminen. Sama oikeus on ~~136~~134 §:n 4 momentissa tarkoitettulla rekisteröidyllä yhteisöllä toiminta-alueellaan ja kunnalla.

Erityisen vireillepanon mukainen asia on ratkaistava kiireellisenä.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

~~131~~129 §

Toiminta rikosasiassa

Edellä ~~124~~122 §:ssä mainittujen luonnonsuojelun valvontaviranomaisten on tehtävä ilmoitus ~~132~~130 ja ~~133~~131 §:ssä tarkoitetuista teoista tai laiminlyönneistä poliisille esitutkintaa varten. Ilmoitus saadaan kuitenkin jättää tekemättä, jos teolla tai laiminlyönnillä ei ole ollut olennaista vaikutusta suojeltuihin luonnonarvoihin, sillä ei ole tavoiteltu vähäistä suurempaa taloudellista hyötyä ja sitä on muutoinkin pidettävä olosuhteet huomioon ottaen erittäin vähäisenä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on rikosasiassa asianomistaja.

~~132~~130 §

Viittaus rikoslakiin

Rangaistus ympäristön turmelemisesta säädetään rikoslain (39/1889) 48 luvun 1—4 §:ssä, ja rangaistus luonnonsuojelurikoksesta 48 luvun 5 ja 5 a §:ssä.

~~133~~131 §

Luonnonsuojelurikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta oikeudettomasti:

1) suorittaa luonnonsuojeluohjelmaan kuuluvalla alueella alueen suojelun tarkoituksen vaarantavan toimenpiteen 16 §:n 1 momentissa säädetyn vastaisesti,

2) heikentää merkittävästi Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja 34 §:ssä säädetyn vastaisesti,

3) ~~vähäistä vakavammin~~ rikkoo valtion luonnonsuojelualueen perustamissääädöksessä säädettyjä rauhoitussäännöksiä tai yksityisen luonnonsuojelualueen perustamispäätöksessä annettuja rauhoitusmääräyksiä taikka lain 56 §:n 1 momentissa säädettyä tai sen 2 momentin ja 58 §:n nojalla järjestyssäännössä määrättyä liikkumis-, leiriytymis-, maihinnousukieltoa tai -rajoitusta tai veneen, laivan tai muun kulkuneuvon pitämiskieltoa tai -rajoitusta,

4) hävittää tai heikentää rajauspäätöksellä määritetyn suojellun luontotyyppin esiintymän, erityisesti suojeltavan eliölajin esiintymispaikan, Euroopan unionin tärkeänä pitämän eliölajin esiintymispaikan, uutena tavatun eliölajin esiintymispaikan tai hyvitysalueen ~~66~~64 §:n 2 momentissa, ~~79~~77 §:n 2 momentissa, ~~81~~79 §:n 2 momentissa, ~~83~~81 §:n 2 momentissa tai ~~106~~104 §:n 2 momentissa ~~säädetyn~~ tarkoitettussa päätöksessä määrätyn vastaisesti,

5) ottaa haltuun rauhoitetun eläinlajin pesän, munan tai yksilön muun kehitysasteen tai siirtää sen toiseen paikkaan ~~72~~70 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyn vastaisesti,

6) hävittää suuren petolinnun pesäpuun tai vahingoittaa sitä ~~75~~73 §:n 1 momentissa säädetyn vastaisesti,

7) rikkoo ~~76~~74 §:ssä säädettyjä kasvilajien rauhoitussäännöksiä,

8) pitää hallussaan rauhoitetun ~~eläin~~eliölajin yksilöä, osaa, johdannaista tai munaa, joka on erotettu luonnosta 31 joulukuuta 1996 jälkeen, ~~89~~87 §:n 1 momentissa säädetyn vastaisesti,

9) myy ja vaihtaa, tarjoaa myytäväksi tai vaihdettavaksi rauhoitetun eläin- tai kasvilajin yksilön, osan, johdannaisen tai munan ~~89~~87 §:n 1 momentissa säädetyn vastaisesti,

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

10) ostaa, tarjoutuu ostamaan, hankkii kaupallisiin tarkoituksiin, esittelee julkisesti kaupallisessa tarkoituksessa, käyttää taloudellisessa hyötymistarkoituksessa, myy, pitää hallussa myyntiä varten, tarjoaa tai kuljettaa myytäväksi CITES-asetuksen liitteessä A tai B mainitun eläin- tai kasvilajin yksilön taikka sen osan tai johdannaisen asetuksen 8 artiklassa säädetyn vastaisesti tai siirtää asetuksen liitteessä A mainitun eliölajin elävän yksilön 9 artiklassa säädetyn vastaisesti,

11) tuo maahan rauhoitetun eläin- tai kasvilajin yksilön, sen osan tai johdannaisen, elävän päiväpetolinnun, pöllön tai jalohaukan ~~9088~~ §:n 1 tai 2 momentissa säädetyn vastaisesti,

12) tuo maahan metsästysmuistona uhanalaisen eläinlajin yksilön tai sen osan ~~9088~~ §:n 4 momentissa säädetyn vastaisesti,

13) vie maasta rauhoitetun eläin- tai kasvilajin yksilön, sen osan tai johdannaisen ~~9088~~ §:n 1 momentissa säädetyn vastaisesti,

14) tuo maahan, vie maasta tai kuljettaa Suomen alueen kautta CITES- asetuksessa mainitun eläin- tai kasvilajin yksilön tai sen osan taikka johdannaisen ilman ~~asetuksessa~~ mainitun asetuksen 4, 5 ja 9 artiklassa edellytettyä lupaa tai todistusta, tai jättää noudattamatta mainituksa luvassa tai todistuksessa asetettuja ehtoja;

15) tuo maahan kolmannelta maasta tai vie maasta kolmanteen maahan CITES-asetuksessa mainitun eläin- tai kasvilajin yksilön tai sen osan taikka johdannaisen muun kuin ~~9290~~ § 2 momentissa mainitun rajanylityspaikan kautta taikka jättää tekemättä ~~mainituksa~~ asetuksessa mainitun asetuksen 4 artiklassa edellytetyn tuonti-ilmoituksen,

16) rikkoo maisemanhoitoaluetta ~~koskevia~~ koskevassa päätöksessä annettuja määräyksiä ~~9593~~ §:n 2 momentissa säädetyn vastaisesti,

17) vahingoittaa tai turmelee rauhoitetun luonnonmuistomerkin ~~9795~~ §:n 4 momentissa säädetyn vastaisesti,

on tuomittava, jollei teko ole luonnonsuojelurikoksena rangaistava, *luonnonsuojelurikkomuksesta* sakkoon.

Luonnonsuojelurikkomuksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tappaa tai pyydystää rauhoitetun eläinlajin yksilön, vahingoittaa tällaisen lajin yksilön pesää, munia tai yksilöiden muita kehitystapioita taikka häiritsee yksilöitä ~~7270~~ §:n 1 momentin 1–3 kohdassa säädetyn vastaisesti sekä se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta hävittää tai heikentää oikeudettomasti tiukasti suojellun luontotyyppin esiintymän tai tiukkaa suojelua edellyttävän eläinlajin yksilön lisääntymis- tai levähdyspaikan ~~6765~~ §:n 1 momentissa tai ~~8078~~ §:ssä säädetyn vastaisesti.

Luonnonsuojelurikkomuksena ei pidetä leiriytymistä maastossa eikä moottorikäyttöisen ajoneuvon pysäyttämistä tai pysäköintiä maastossa tien välittömään läheisyyteen 53 tai 56 §:n nojalla määrätyn kiellon tai rajoituksen vastaisesti, jos kieltoa tai rajoitusta ei ole merkitty maastoon selvästi havaittavalla tavalla.

~~134~~132 §

Menettämisseuraamus

Joka on syyllistynyt ~~132~~130 §:ssä tai ~~133~~131 §:ssä tarkoitettuun tekoon, on tuomittava menettämään rikoksen kohteen valtiolle. Lisäksi on tuomittava ~~7270~~ tai ~~7674~~ §:n säännöksiä rikkonut menettämään valtiolle se arvo, joka rauhoitetulla eläimellä tai kasvilla on lajinsa edustajana. ~~Menettämisseuraamuksista säädetään lisäksi rikoslain 10 luvussa.~~

Ympäristöministeriön asetuksella säädetään rauhoitettujen eläinten ja kasvien arvoista.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

~~135~~133 §

Haltuunotto-oikeus

Metsähallituksen erävalvonnasta annetussa laissa (1157/2005) tarkoitettulla erätarkastajalla on oikeus ottaa haltuunsa metsästys-, keräily- ja muut välineet, joita on käytetty tai ilmeisesti aiotaan käyttää vastoin luonnonsuojelualuetta koskevia rauhoitussäännöksiä tai -määräyksiä. Sama haltuunotto-oikeus koskee luonnonsuojelualueelta luvottomasti pyydystettyjä eläimiä ja luvottomasti otettuja kasveja sekä kaikkea muuta sellaista, mitä luonnonsuojelualueelta ei saa ottaa tai siellä käyttää.

Lisäksi haltuunotto-oikeudesta säädetään metsästyslain 81 §:ssä ja kalastuslain 108 ja 109 §:ssä.

15 luku

Muutoksenhaku

~~136~~134 §

Muutoksenhaku

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 4 luvun mukaiseen päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Tämän lain mukaiseen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla noudattaen, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Poiketen siitä, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään, 13 §:ssä tarkoitettuun valtioneuvoston päätökseen, joka koskee kansallista luonnon monimuotoisuusstrategiaa, ei saa hakea muutosta.

Valitusoikeus on niillä, joiden oikeutta, **velvollisuutta** tai etua asia saattaa koskea. Muissa kuin korvausta, tukea, avustusta tai vapaaehtoisen hyvittämisen korvaavuutta koskevasta päätöksestä valitusoikeus on myös asianomaisella kunnalla ja toiminta-alueellaan sellaisella rekisteröidyllä paikallisella tai alueellisella yhteisöllä, jonka tarkoituksena on luonnon- tai ympäristönsuojelun edistäminen. Luonnonsuojeluohjelman hyväksymistä koskevasta valtioneuvoston päätöksestä on valitusoikeus myös valtakunnallisella yhteisöllä, joka valvoo maanomistajien etua tai edistää luonnon- taikka ympäristönsuojelua. Lisäksi valitusoikeus on myös Saamelaiskäräjillä, jos päätös heikentää saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

~~137~~135 §

Valitus muun lain nojalla tehdystä päätöksestä

Sen lisäksi, mitä muutoksenhausta erikseen säädetään, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on oikeus valittaa muun lain mukaisesta luvan myöntämisestä tai suunnitelman hyväksy-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

mistä koskevasta päätöksestä sillä perusteella, että päätös on tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai päätösten vastainen.

16 luku

Voimaantulosäännökset

~~138~~136 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan luonnonsuojelulaki (1096/1996), jäljempänä *kumottu laki*.

Ennen tämän lain voimaantuloa hankitun metsästysmuiston saa tuoda maahan ~~9088~~ §:n 4 momentin estämättä.

Jos muualla lainsäädännössä viitataan kumottuun tai vuoden 1923 luonnonsuojelulakiin (71/1923), sovelletaan sen asemesta tätä lakia.

~~139~~137 §

Kumotun lain nojalla perustetut valtion luonnonsuojelualueet

Seuraavat kumotun lain nojalla annetut säädökset jäävät voimaan:

- 1) valtioneuvoston asetus hylkeidensuojelualueista (736/2001);
- ~~2) ympäristöministeriön asetus rauhoitettujen eläinten ja kasvien ohjeellisista arvoista (9/2002);~~
- ~~2)3)~~ valtioneuvoston asetus Meikon luonnonsuojelualueesta (1382/2006);
- ~~4) valtioneuvoston asetus eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta (713/2009);~~
- ~~3)5)~~ valtioneuvoston asetus luonnonsuojelualueiden perustamiseksi eräille Suomussalmen ja Puolangan kunnissa sijaitseville valtion omistamille alueille (203/2014);
- ~~4)6)~~ valtioneuvoston asetus Kalevalapuiston luonnonsuojelualueista (204/2014);
- ~~5)7)~~ valtioneuvoston asetus Varsinais-Suomen maakunnan luonnonsuojelualueista (214/2014);
- ~~6)8)~~ ympäristöministeriön asetus luonnonsuojelualueiden perustamisesta Varsinais-Suomen maakuntaan (215/2014);
- ~~7)9)~~ valtioneuvoston asetus Saimaan luonnonsuojelualueista (441/2014);
- ~~10) ympäristöministeriön asetus Natura 2000-verkoston kuuluvien alueiden luettelosta (354/2015);~~
- ~~11) ympäristöministeriön asetus luonnonsuojelualueen merkitsemisestä maastoon (261/2016);~~
- ~~8)12)~~ valtioneuvoston asetus Pohjois-Pohjanmaan maakunnan eteläosien luonnonsuojelualueista (644/2017);
- ~~9)13)~~ ympäristöministeriön asetus Pohjois-Pohjanmaan maakunnan eteläosien luonnonsuojelualueista (645/2017);
- ~~10)14)~~ valtioneuvoston asetus Itä-Lapin luonnonsuojelualueista (646/2017);

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

- 11) ~~15)~~ ympäristöministeriön asetus Itä-Lapin luonnonsuojelualueista (647/2017);
12) ~~16)~~ valtioneuvoston asetus Patanjärvenkankaan luonnonsuojelualueesta (278/2018);
13) ~~17)~~ valtioneuvoston asetus Etelä-Savon maakunnan luonnonsuojelualueista (204/2019);
14) ~~18)~~ ympäristöministeriön asetus Etelä-Savon maakunnan luonnonsuojelualueista (205/2019);
15) ~~19)~~ valtioneuvoston asetus Etelä-Karjalan maakunnan luonnonsuojelualueista (1076/2019);
16) ~~20)~~ ympäristöministeriön asetus Etelä-Karjalan maakunnan luonnonsuojelualueista (1077/2019);
~~21) valtioneuvoston asetus perinnebiotooppien kunnostukseen ja hoitoon vuosina 2020–2025 myönnettävästä tuesta (953/2020) kuitenkin enintään 31 päivään joulukuuta 2025;~~
17) ~~22)~~ valtioneuvoston asetus Pohjois-Karjalan maakunnan luonnonsuojelualueista (140/2021);
18) ~~23)~~ ympäristöministeriön asetus Pohjois-Karjalan maakunnan luonnonsuojelualueista (141/2021);
19) ~~24)~~ valtioneuvoston asetus Uudenmaan maakunnan luonnonsuojelualueista (332/2021);
20) ~~25)~~ ympäristöministeriön asetus Uudenmaan maakunnan luonnonsuojelualueista (333/2021).

Edellä 1 momentissa mainituissa säädöksissä viitattujen kumotun luonnonsuojelulain säännösten asemesta sovelletaan tämän lain säännöksiä seuraavasti:

- 1) kumotun lain 13 §:n asemesta sovelletaan tämän lain 49 §:ää;
- 2) kumotun lain 14 §:n asemesta sovelletaan tämän lain 50 §:ää;
- 3) kumotun lain 15 §:n asemesta sovelletaan tämän lain 51 §:ää;
- 4) kumotun lain 17 a §:n asemesta sovelletaan tämän lain 52 §:ää,
- 5) kumotun lain 71 §:n asemesta sovelletaan tämän lain 55 §:ää.

Edellä 1 momentissa mainituissa säädöksissä tarkoitettuja luonnonsuojelualueita koskevat järjestyssäännöt sekä kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmat jäävät voimaan.

~~140~~138 §

Vuoden 1923 luonnonsuojelulain mukaiset luonnonsuojelualueet ja luonnonmuistomerkit

Vuoden 1923 luonnonsuojelulain nojalla annetut valtion luonnonsuojelualueita koskevat perustamissäädökset ja niissä annetut rauhoitussäännökset sekä mainitun lain nojalla annetut yksityisiä luonnonsuojelualueita koskevat perustamispäätökset ja niissä annetut rahoitusmääräykset jäävät voimaan. Sama koskee päätöksiä valtion luonnonsuojelualueen järjestyssäännöstä sekä kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman vahvistamisesta.

Poiketen 1 momentissa säädetystä valtion suojelualueisiin sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään liikkumisen rajoittamisesta valtion luonnonsuojelualueella, luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelmasta, järjestyssäännöstä valtion luonnonsuojelualueella, luonnonsuojelualueen rajojen määrittämisestä ja merkitsemisestä, alueen liittämisestä valtion luonnonsuojelualueeseen sekä yleiskalastusoikeuksiin perustuvasta kalastuksesta.

Poiketen 1 momentissa säädetystä poikkeukseen yksityisen luonnonsuojelualueen rauhoitusmääräyksistä sovelletaan 54 §:ää.

Vuoden 1923 luonnonsuojelulain nojalla annetut päätökset luonnonmuistomerkkien rauhoittamisesta jäävät voimaan ja niihin sovelletaan ~~97~~95 ja ~~98~~96 §:ää.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

~~141~~139 §

Kumotun lain nojalla annetut viranomaispäätökset

Kumotun lain nojalla annettua viranomaisen päätöstä tai lupaa, joka on voimassa tämän lain voimaan tullessa, on noudatettava, ellei jäljempänä toisin säädetä.

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen kumotun lain 29 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettua luontotyyppiä avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät koskevat päätökset raukeavat tämän lain voimaantulon yhteydessä.

~~142~~140 §

Kumotun lain mukaiset suojellut luontotyypit

Kumotun lain 29–30 §:n nojalla tehtyihin suojeltuja luontotyyppejä koskeviin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksiin sovelletaan tämän lain säännöksiä seuraavasti:

1) kumotun lain 29 §:n 1 momentin 1–5, 7 ja 8 kohdissa tarkoitettuihin luontotyyppeihin sovelletaan tämän lain ~~66~~64, ~~68~~66 ja ~~69~~67 §:ää;

2) kumotun lain 29 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettuun puuttomat tai luontaisesti vähäpuustoiset hiekkadyynit luontotyyppiin sovelletaan tämän lain ~~67–69~~65–67 §:ää.

~~143~~141 §

Kumotun lain mukaiset eliölajien esiintymispaikat

Kumotun lain 47 §:n 2 ja 3 momentin nojalla tehtyihin erityisesti suojeltavien eliölajien esiintymispaikkojen suojelua koskeviin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksiin sovelletaan tämän lain ~~79~~77, ~~82~~80 ja ~~85~~83 §:ää.

Kumotun lain 47 §:n 5 momentin nojalla tehtyihin lajien esiintymispaikkojen suojelua koskeviin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksiin sovelletaan tämän lain ~~81~~79, ~~82~~80 ja ~~85~~83 §:ää.

~~144~~142 §

Kumotun lain mukaiset maisema-alueet ja luonnonmuistomerkit

Kumotun lain 33 §:n ja 34 §:n 1 ja 2 momentin mukaisiin maisema-alueisiin sovelletaan tämän lain ~~94~~92 ja ~~95~~93 §:ää.

Kumotun lain 23 §:n mukaisiin luonnonmuistomerkkeihin sovelletaan tämän lain ~~97~~95 ja ~~98~~96 §:ää.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

~~145~~143 §

Vireillä olevat asiat

Hallintoviranomaisessa tai tuomioistuimessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan asiaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos muutoksenhakutuomioistuin kumoaa päätöksen, johon on sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ja palauttaa asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tämän lain säännösten mukaisesti.

~~146~~144 §

Soveltaminen ennen kumotun lain voimaantuloa hyväksytyihin luonnonsuojeluohjelmiin ja -päätöksiin

Mitä 47 §:n 2 momentissa, 53 §:n 2 momentissa ja ~~146~~114 §:ssä säädetään luonnonsuojeluohjelmasta, sovelletaan myös seuraaviin valtioneuvoston ennen kumotun lain voimaantuloa hyväksymiin suojeluohjelmiin ja -päätöksiin:

- 1) 24 päivänä helmikuuta 1978 hyväksytty kansallis- ja luonnonpuistojen kehittämisohjelma siihen myöhemmin tehtyine täydennyksineen;
- 2) 19 päivänä huhtikuuta 1979 ja 26 päivänä maaliskuuta 1981 hyväksytty soidensuojelun perusohjelma;
- 3) 3 päivänä kesäkuuta 1981 hyväksytty lintuvesiensuojeluohjelma;
- 4) 13 päivänä huhtikuuta 1989 hyväksytty lehtojensuojeluohjelma;
- 5) 24 päivänä elokuuta 1989 hyväksytty Mikkelsaarten saariryhmän suojelupäätös;
- 6) 20 päivänä joulukuuta 1990 hyväksytty rantojensuojeluohjelma;
- 7) 27 päivänä kesäkuuta 1996 hyväksytty vanhojen metsien suojeluohjelma.

145 § (uusi)

Eräitä asetuksia koskeva siirtymäsäännös

Seuraavat kumotun lain nojalla annetut säädökset jäävät voimaan:

- 1) ympäristöministeriön asetus rauhoitettujen eläinten ja kasvien ohjeellisista arvoista (9/2002);
- 2) valtioneuvoston asetus eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta (713/2009);
- 3) ympäristöministeriön asetus Natura 2000 -verkostoon kuuluvien alueiden luettelosta (354/2015);
- 4) ympäristöministeriön asetus luonnonsuojelualueen merkitsemisestä maastoon (261/2016);
- 5) valtioneuvoston asetus perinnebiotooppien kunnostukseen ja hoitoon vuosina 2020—2025 myönnettävästä tuesta (953/2020) kuitenkin enintään 31 päivään joulukuuta 2025;
- 6) valtioneuvoston asetus vuosina 2022—2027 myönnettävästä tuesta (800/2022) puustoisten elinympäristöjen ennallistamiseen, kunnostukseen ja hoitoon kuitenkin enintään 31 päivään joulukuuta 2027.

2.

Laki

ympäristönsuojelulain 39 ja 176 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 39 §:n 2 momentti ja 176 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 39 §:n 2 momentti laissa 504/2019, seuraavasti:

39 §

Lupahakemus

Hakemukseen on liitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys toiminnasta, sen vaikutuksista, asianosaisista ja muista merkityksellisistä seikoista. Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua toimintaa, hakemukseen on liitettävä mainitun lain mukainen ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä ennen päätöksentekoa. Hakemukseen on lisäksi tarvittaessa liitettävä luonnon-suojelulain (/) 35 §:ssä tarkoitettu arviointi.

176 §

Määräys vesistön merkittävän pilaantumisen ja luontovahingon korjaamiseksi

Jos 175 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun rikkomuksen tai laiminlyönnin seurauksena aiheutuu merkittävää vesistön pilaantumista tai luonnonsuojelulain 3 §:n 7 kohdassa tarkoitettu luontovahinko, on sen lisäksi, mitä tämän lain 175 §:ssä säädetään, valtion valvontaviranomaisen määrättävä toiminnanharjoittaja ryhtymään eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta annetussa laissa tarkoitettuihin korjaaviin toimenpiteisiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 4 §:n 2 momentti seuraavasti:

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön ja muihin menettelyihin

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen käyttämisestä muun lain mukaisena selvityksenä säädetään erikseen. Arviointiselostuksen käyttämisestä luonnonsuojelulain (/) 35 §:n mukaisena arviointina säädetään mainitun pykälän 4 momentissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005) 4 §:n 1 momentin 2 kohta seuraavasti:

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

4 §

Ympäristöarviointia edellyttävät suunnitelmat ja ohjelmat

Lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen perustuvasta viranomaisen suunnitelmasta ja ohjelmasta on tehtävä ympäristöarviointi, jos:

2) suunnitelmaa tai ohjelmaa koskee luonnonsuojelulain (/) 35 §:ssä tarkoitettu arviointivelvollisuus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevan lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevan lain (764/2019) 2 § ja 3 §:n 1 kohta seuraavasti:

2 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan ympäristönsuojelulain (527/2014), vesilain (587/2011), maa-aineslain (555/1981), kaivoslain (621/2011), luonnonsuojelulain (/), maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) sekä vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) mukaisen lupa-asian käsittelyyn.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

3 §

Yhteensovittavat lupamenettelyt

Jos hankkeen toteuttaminen edellyttää ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristöluvan, vesilain mukaisen luvan tai maa-aineslain mukaisen aineiden ottamisluvan, lupahakemuksen käsitteily voidaan hakijan pyynnöstä sovittaa yhteen seuraavia lupia koskevien hakemusten kanssa:

1) luonnonsuojelulain ~~68~~66 §:n ja ~~85~~83 §:n mukainen poikkeus;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

valaiden ja arktisten hylkeiden suojelusta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valaiden ja arktisten hylkeiden suojelusta annetun lain (1112/1982) 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1070/2004, sekä
lisätään 2 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

2 §

Kiellettyä on myös käyttää Suomen aluetta kauttakulkuna siirrettäessä 1 momentissa esitettyjä tuotteita maasta toiseen.

3 §

Valaat ovat rauhoitettuja Suomen alueella ja talousvyöhykkeellä luonnonsuojelulaissa (/) säädetyn mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 207 §:n 4 momentti sekä muutetaan 28 §:n 2 momentti ja 197 §:n 1 ja 2 momentti seuraavasti:

28 §

Maakuntakaavan sisältövaatimukset

Luonnonsuojelulain (/) 15 §:ssä ja 146 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja päätösten sekä 93 §:ssä tarkoitettua maisemanhoitoaluetta koskevien perustamispäätösten tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa.

197 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Kaavaa hyväksyttäessä ja vahvistettaessa on tämän lain lisäksi noudatettava luonnonsuojelulain 5 lukua. Lupa-asiaa ratkaistaessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on lisäksi noudatettava luonnonsuojelulakia.

Jos rakennus- tai toimenpidelupahakemus on hylätty luonnonsuojelulain 39 §:stä johtuvan rajoituksen vuoksi eikä luvan myöntämiselle olisi ollut muutoin estettä, maanomistajalla on, jollei hän luvan epäämisen johdosta voi käyttää maataan kohtuullista hyötyä tuottavalla tavalla, oikeus saada haitasta valtiolta korvaus. Korvausvelvollisuutta arvioitaessa ei oteta huomioon kiinteistöjaotuksessa tai omistussuhteissa 20 päivän elokuuta 1998 jälkeen tapahtuneita muutoksia. Jos alue on rakennuslain nojalla ennen mainittua päivää vahvistetussa seutu- tai yleiskaavassa osoitettu suojelu- tai virkistysalueeksi, ei korvausvelvollisuutta arvioitaessa oteta myöskään huomioon kiinteistöjaotuksessa tai omistussuhteissa seutu- tai yleiskaavan vahvistamisen jälkeen tapahtuneita muutoksia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

maa-aineslain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maa-aineslain (555/1981) 1 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1098/1996, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Ainesten ottamisessa on tämän lain lisäksi noudatettava, mitä muualla laissa säädetään. Lupa-asiaa ratkaistaessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on lisäksi noudatettava luonnonsuojelulakia (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

erämaalain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan erämaalain (62/1991) 2 §, sellaisena kuin se on laissa 1104/1996, seuraavasti:

2 §

Soveltamisala

Erämaa-alueiden säilyttämisessä ja käytössä on noudatettava, mitä tässä laissa säädetään. Tämän lisäksi on alueiden säilyttämisessä ja käytössä noudatettava, mitä muualla laissa säädetään.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Lupa-asiaa ratkaistaessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on lisäksi noudatettava luonnonsuojelulakia (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

maastoliikennelain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maastoliikennelain (1710/1995) 13 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 93/2021, seuraavasti:

13 §

Moottorikelkkailureitti

Moottorikelkkailureitin perustamisesta ja lakkauttamisesta luonnonsuojelulaissa (/) tarkoitettulla valtion luonnonsuojelualueella päättää Metsähallitus. Tämän luvun sijasta, lukuun ottamatta 20 ja 21 §:ää, näihin reitteihin sovelletaan Metsähallituksen päätöksessä määrättyjä ehtoja. Perustettaessa moottorikelkkailureittiä yksityiselle luonnonsuojelualueelle noudatetaan, mitä näiden alueiden perustamisesta säädetään luonnonsuojelulaissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta annetun lain (383/2009) 1 §:n 1 momentin 1 kohta ja 3 §:n 2 kohdan a alakohta, sellaisena kuin niistä on 3 §:n 2 kohdan a alakohta laissa 558/2014, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan seuraavien ympäristölle aiheutuvien vahinkojen korjaamiseen:

1) luonnonsuojelulain (/) 3 §:n 7 kohdassa tarkoitettu luontovahinko;

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

2) *luonnonvaralla*:

a) luonnonsuojelulain 3 §:n 7 kohdassa tarkoitettuja luontotyyppejä ja eliölajien elinympäristöjä samoin kuin lajeja sekä niiden esiintymis-, lisääntymis- ja levähdyspaikkoja;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

metsälain 2 ja 7 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsälain (1093/1996) 2 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentti sekä 7 a §:n 2 momentin 2 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 1085/2013, seuraavasti:

2 §

Soveltaamisala

Tätä lakia sovelletaan metsän hoitamiseen ja käyttämiseen metsätalousmaaksi luettavilla alueilla. Lakia ei kuitenkaan sovelleta:

1) luonnonsuojelulain (/) nojalla muodostetuilla luonnonsuojelualueilla, valtion luonnonsuojelutarkoitukseen hankkimilla alueilla eikä muilla valtion omistamilla alueilla, joita hoidetaan Metsähallituksen tai valtion maata hallinnoivan viranomaisen suojelupäätöksen mukaisesti;

Metsän hoitamisessa ja käyttämisessä on tämän lain lisäksi noudatettava, mitä muinaismuistolain (295/1963) 1, 4, 5 ja 13–16 §:ssä, luonnonsuojelulain 4, 16, ~~72~~70, ~~75~~73, ~~76~~74, ~~78–81~~76–79, ~~83–85~~81–83, ~~87~~85, ~~106~~104, ~~126~~124, ~~127~~125 ja ~~129~~127 §:ssä sekä 5–7 ja 10 luvussa, sekä muussa laissa säädetään.

7 a §

Maanomistajan ja metsäkeskuksen ilmoitusvelvollisuus

Metsäkeskuksen on ilmoitettava välittömästi maanomistajalle, tiedossaan olevalle maanomistajan edustajalle ja metsänhakkuuoikeuden haltijalle, jos metsäkeskukselle on toimitettu metsänkäyttöilmoitus, johon sisältyvällä käsittelyalueella tai sen läheisyydessä on tai sitä koskee metsäkeskuksen tiedossa oleva:

2) luonnonsuojelulaissa tarkoitettua erityisesti suojeltavan eliölajin tai suojellun luontotyyppin esiintymää koskeva päätös, uusina tavattujen eliölajien suojelua koskeva päätös, erityisesti suojeltavan eliölajin avustettua leviämistä koskeva päätös tai hyvittämisalueen rajauspäätös;

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki

metsätuhojen torjunnasta annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan metsätuhojen torjunnasta annetun lain (1087/2013) 21 §:n 1 momentti seuraavasti:

21 §

Valtion vahingonkorvausvastuu

Luonnonsuojelulain (/) 43 §:ssä tarkoitettua valtion luonnonsuojelualueelta, 48 §:ssä tarkoitettua määräaikaaisesti rauhoitetulta alueelta, ~~66~~64 §:ssä tarkoitettua suojellun luontotyypin rajatulta esiintymisalueelta, ~~67~~65 §:ssä tarkoitettua tiukasti suojellun luontotyypin esiintymisalueelta, ~~79~~77 §:ssä tarkoitettua erityisesti suojeltavan eliölajin esiintymispaikalta, ~~83~~81 §:ssä tarkoitettua uutena tavatun eliölajin suojelemiseksi rajatulta esiintymispaikalta, ~~87~~85 §:ssä tarkoitettua erityisesti suojeltavan eliölajin avustetun leviämisen paikalta, ~~97~~95 §:ssä tarkoitettua rauhoitetun luonnonmuistomerkin paikalta, ~~106~~104 §:ssä tarkoitettua hyvitysalueelta, ~~126~~124 §:ssä tarkoitettua toimenpidekieltoon asetetulta alueelta, valtiolle luonnonsuojelutarkoitukseen hankitulta alueelta sekä muulta sellaiselta valtion omistamalta alueelta, jota hoidetaan Metsähallituksen tai valtion maata hallinnoivan viranomaisen suojelupäätöksen mukaisesti, todennäköisesti levinneiden metsätuhojen aiheuttamat vahingot korvataan valtion varoista siten kuin jäljempänä säädetään. Syy-yhteyden todennäköisyyttä arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota muun ohella vahingon laatuun ja vahingon mahdollisiin muihin syihin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

14.

Laki

kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain 2 ja 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) 2 §:n 2 momentti ja 25 § seuraavasti:

2 §

Soveltamisala ja rahoituksen kohdentamista koskevat rajoitukset

Tässä laissa tarkoitettua rahoitusta ei saa käyttää luonnonsuojelulain (/) 48 §:n nojalla alueen määräaikaisesta rauhoittamisesta tehdyn sopimuksen perusteella maksettaviin korvauksiin tai korvauksiin, joista mainitun lain ~~111~~ 113 §:ssä tai ~~124~~ 126 §:n 2 momentissa taikka muutoin erikseen säädetään, eikä myöskään korvauksiin, jotka perustuvat ennen mainittuja säännöksiä voimassa olleisiin vastaaviin säännöksiin.

25 §

Metsäkeskuksen selvittämisvelvollisuus

Metsäkeskuksen tulee ennen asian ratkaisemista selvittää, kohdistuuko aiottuun toimenpiteeseen luonnonsuojelulain 16 §:stä, 5 luvusta, 47, 53, ~~66~~ 64, ~~67~~ 65, ~~79–81~~ 77–79, ~~83~~ 81, ~~87~~ 85, ~~93–96~~ 91–94, ~~106~~ 104, ~~126~~ 124 ja ~~127~~ 125 §:stä johtuvia rajoitteita. Metsäkeskuksen tulee tarvittaessa pyytää hakemuksesta lausunto siltä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, jonka toimialueella toimenpide on tarkoitus toteuttaa. Metsäkeskus saa kuitenkin ratkaista asian ilman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausuntoa sen jälkeen, kun kaksi kuukautta on kulunut lausuntopyynnön lähettämisestä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

15.

Laki

Metsähallituksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Metsähallituksesta annetun lain (234/2016) 5 §:n 2 momentin 1 kohta seuraavasti:

5 §

Julkiset hallintotehtävät

Metsähallitus hoitaa sille säädetty julkiset hallintotehtävät, joita ovat:

1) luonnonsuojelulaissa (/) säädetty sekä sen ja vuoden 1923 luonnonsuojelulain (71/1923) ja vuoden 1996 luonnonsuojelulain (1096/1996) nojalla perustettuja luonnonsuojelualueita koskeviin säädöksiin perustuvat tehtävät, muut luontotyyppien ja eliölajien suojeluun liittyvät tehtävät sekä luonnonsuojelualueiden hankinta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

16.

Laki

Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain (1157/2005) 9 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1687/2015, seuraavasti:

9 §

Haltuunotto

Erätarkastajalla on oikeus ottaa haltuun luonnonsuojelulain (/) ~~132~~130 §:ssä tarkoitetun luonnonsuojelurikoksen tai törkeän luonnonsuojelurikoksen taikka ~~133~~131 §:ssä tarkoitetun luonnonsuojelurikkomuksen kohde ja sen tekemisessä käytetty väline mainitun lain ~~135~~133 §:n mukaisesti. Erätarkastajalla on lisäksi oikeus ottaa haltuun rikoksen kohde, joka luonnonsuojelulain nojalla on tuomittava valtiolle menetetyksi. Haltuun otettu rikoksen kohde saalista lukuun ottamatta ja rikoksentekoväline on luovutettava poliisille ilman aiheetonta viivytystä, kuitenkin viimeistään seitsemän vuorokauden kuluttua haltuun ottamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

17.

Laki

luopumiseläkelain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luopumiseläkelain (16/1974) 6 §:n 2 momentin 1 ja 3 kohta, sellaisina kuin ne ovat laissa 372/1990, seuraavasti:

6 §

Niin ikään katsotaan maatilan omistajan luopuneen tässä laissa tarkoitettuun tavoin maatalouden harjoittamisesta, jos hän:

1) luovuttaa 1 momentissa tarkoitetulle luovutuksensaajalle maatilansa pellon ja antaa samalla sitoumuksen siitä, että hän ei luovuta pidättämäänsä tilan metsämaata eikä sen joutomaata muutoin kuin mainitun momentin 1–4 kohdassa tarkoitetulle luovutuksensaajalle, sille kunnalle, jossa pidätetty alue sijaitsee, ympäristöministeriölle luonnonsuojelulaissa (/) tarkoitetuksi luonnonsuojelualueeksi, ammattikasvatushallitukselle alan opetuksen harjoitusalueeksi tai, jos maatilahallitus ei osta metsämaata metsälisäalueena käytettäväksi, Metsähallitukselle (*myyntirajoitussitoumus*);

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

3) antaa sitoumukset siitä, että hän ei käytä eikä vuokraa maatilan peltoa eikä talousrakennuksia maataloustuotantoon (*maataloustuotannosta luopumissitoumus*), ja siitä, että hän ei kuuden vuoden kuluessa eläkkeen alkamisesta luovuta tilan peltoa eikä tämän jälkeenkään muutoin kuin 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettulle luovutuksensaajalle tai ympäristöministeriölle luonnonsuojelulaissa tarkoitetuksi luonnonsuojelualueeksi taikka ammattikasvatushallitukselle alan opetuksen harjoitusalueeksi (*pellon myyntirajoitussitoumus*), ja antaa pidättämästään tilan metsämaasta ja joutomaasta 1 kohdassa tarkoitettun myyntirajoitussitoumuksen.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

— — — — —

18.

Laki

maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992) 25 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1286/2006, seuraavasti:

25 §

— — — — —

Jos 1 momentissa tarkoitettua toimintaa tai sitoumuksen laiminlyöntiä on pidettävä vähäisenä taikka jos tälle toiminnalle tai laiminlyönnille on ollut olemassa muu erityinen syy, luopumiskorvaus voidaan lakkauttaa määräajaksi taikka päättää, että luopumiskorvaus maksetaan entisen suuruisena. Luopumislisä voidaan lakkauttaa myös osaksi. Sitoumuksen laiminlyönnille on olemassa tässä momentissa tarkoitettu erityinen syy, jos sitoumuksen alaista maata on luovutettu tai vuokrattu vähintään viideksi vuodeksi tehdyllä vuokrasopimuksella maatalouden harjoittamista varten lisämaaksi henkilölle, joka luovutusajankohtana harjoittaa maataloutta maatilalla siten, että hän on ottanut maatalousyrittäjän eläkelain 10 §:n mukaisesti mainitussa laissa säädettyä vähimmäiseläketurvaa koskevan vakuutuksen. Lisäksi edellytyksenä on, että luovutuksensaaja on sitoutunut pitämään hallinnassaan ja viljelemään luovutettavaa tai vuokrattavaa aluetta vähintään viiden vuoden ajan. Tässä momentissa tarkoitettuna erityisenä syynä pidetään myös sitoumuksen alaisen maan luovuttamista käytettäväksi luonnonsuojelulaissa (/) tarkoitettuna luonnonsuojelu- tai maisemanhoitoalueena.

— — — — —

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

19.

Laki

kiinteistörekisterilain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kiinteistörekisterilain (392/1985) 2 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 464/2018, seuraavasti:

2 §

Kiinteistörekisteriin merkitään kiinteistöinä:

5) valtion omistamalle alueelle luonnonsuojelulain (/) tai sitä ennen voimassa olleen lainsäädännön mukaisesti perustetut luonnonsuojelualueet (*luonnonsuojelualue*);

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

20.

Laki

metsästyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan metsästyslain (615/1993) 1 §:n 2 momentti sekä 41 a §:n 1 momentin johdantokappaleen, 41 b §:n 1 momentin johdantokappaleen ja 41 b §:n 3 momentin johdantokappaleen ruotsinkielinen sanamuoto, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 2 momentti laissa 206/2013, 41 a §:n 1 momentin johdantokappaleen ja 41 b §:n 1 momentin johdantokappaleen ruotsinkielinen sanamuoto

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

laissa 159/2011 sekä 41 b §:n 3 momentin johdantokappaleen ruotsinkielinen sanamuoto laissa 504/2017, seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tämä laki koskee soveltuvien osin myös luonnonsuojelulain (/) nojalla rauhoitettujen nisäkäiden ja lintujen pyydystämistä tai tappamista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunta ehdottaa, että 21. lakiehdotus hylätään.

Valiokunta ehdottaa, että 22. lakiehdotus hylätään.

23.

Laki

tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain (497/2013) 4 §:n 2 momentti seuraavasti:

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Geeniteknikan soveltamisesta eläimiin säädetään geeniteknikkalaissa (377/1995). Eläinten kuljetuksesta säädetään eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/ETY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1/2005 sekä eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

2006). Eläinten käytöstä kosmeettisten valmisteiden testauksessa säädetään kosmeettisista valmisteista annetussa laissa (492/2013). Luonnonvaraisten eläinten pyydystämisestä, hallussapidosta ja tappamisesta säädetään lisäksi luonnonsuojelulaissa (/) ja metsästyslaissa (615/1993). Kliinisistä eläinlääketutkimuksista säädetään lääkelaisissa (395/1987).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

24.

Laki

kalastuslain 59 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kalastuslain (379/2015) 59 §:n 1 momentti seuraavasti:

59 §

Uhanalaisten eläinlajien suojelu

Valtioneuvoston asetuksella voidaan enintään viideksi vuodeksi kerrallaan kieltää tietynlaisen pyydyksen tai kalastustavan käyttäminen tietyllä vesialueella ja antaa säännöksiä pyydysten käyttäjoista, jos se on tarpeen luonnonsuojelulain (/) nojalla uhanalaiseksi määritellyn eläinlajin elinvoimaisena säilymiseksi ja eliölajin suotuisan suojelutason saavuttamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

25.

Laki

vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annetun lain (1709/2015) 16 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 682/2019, seuraavasti:

16 §

Ympäristöön päässeeseen lintu- tai nisäkäslajin pyydystäminen ja tappaminen

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös muuhun vieraslajina pidettävään lintu- tai nisäkäslajiin, josta ei säädetä metsästyslaissa tai luonnonsuojelulaissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

26.

Laki

valtion metsätalousosakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion metsätalousosakeyhtiöstä annetun lain (235/2016) 4 §:n 1 momentin 2 kohta seuraavasti:

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

4 §

Oikeus edustaa valtiota eräissä tapauksissa

Osakeyhtiö on valtion alueella, jolla sillä on oikeus harjoittaa metsätaloutta, oikeutettu edustamaan Metsähallitusta ja käyttämään valtiolle maanomistajana kuuluvaa puhevaltaa asiassa, joka koskee:

2) muun alueen kuin luonnonsuojelulaissa (/) tarkoitetun luonnonsuojelualueen ja muinaismuistolaissa (295/1963) rauhoitetuksi säädetyn muinaismuiston suoja-alueen rajankäyntiä;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

27.

Laki

eläintautilain 32 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläintautilain (76/2021) 32 §:n 2 momentti seuraavasti:

32 §

Tautitilanteen selvittäminen ja taudin leviämisen estäminen

Jos muun torjuttavan eläintaudin epäilyä ei voida sulkea pois tai eläintaudin esiintymistä vahvistaa eläintä lopettamatta, aluehallintovirasto voi määrätä pidettävän eläimen lopetettavaksi. Jos luonnonvaraisia eläimiä koskeviin toimenpiteisiin ryhtyminen edellyttää luonnonsuojelulaissa (/), metsästyslaissa (615/1993) tai kalastuslaissa (379/2015) tarkoitettua lupaa, aluehallintovirasto vastaa luvan hakemisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

28.

Laki

vesilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vesilain (587/2011) 1 luvun 2 §:n 2 momentti, 2 luvun 11 §, 11 luvun 3 §:n 2 momentti, 14 luvun 6 §:n 1 momentti, 18 luvun 1 §:n 1 momentti ja 2 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 11 luvun 3 §:n 2 momentti laissa 766/2019 ja 18 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 531/2014, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön

Tätä lakia sovellettaessa ja muutoin tämän lain mukaan toimittaessa on noudatettava luonnon-suojelulakia (/), muinaismuistolakia (295/1963) ja maankäyttö- ja rakennuslakia (132/1999).

2 luku

Yleiset oikeudet, velvollisuudet ja rajoitukset

11 §

Eräiden vesiluontotyyppien suojelu

~~Suojeltuja vesiluontotyypejä ovat luonnontilaisena:~~

- ~~1) enintään kymmenen hehtaarin suuruinen flada, kluuvijärvi ja kalkkilampi;~~
- ~~2) lähde ja lähteikkö;~~

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

~~3) muualla kuin Lapin maakunnassa sijaitseva puro, noro ja enintään yhden hehtaarin suuruinen lampi tai järvi.~~

~~Edellä 1 momentissa tarkoitetun yksittäisen luontotyyppin luonnontilaa ei saa vaarantaa. Lupa-
viranomaisen voi yksittäistapauksessa hakemuksesta myöntää poikkeuksen kiellosta, jos kohteena olevan vesiluontotyyppin suojelutavoitteet eivät kokonaisuutena huomattavasti vaarannu. Jos luontotyyppin luonnontilan vaarantuminen aiheutuisi hankkeesta, johon on haettu tämän lain mukaista lupaa, lupa-asian yhteydessä on viran puolesta tutkittava kysymys poikkeuksen myöntämisestä. Lupa-asia erillisen poikkeamisasian käsittelyyn sovelletaan, mitä 3 luvussa säädetään lupapäätöksessä annettavista määräyksistä ja vaikutusten tarkkailusta, 11 luvussa hakemusasian käsittelystä ja päätöksen antamisesta sekä 15 luvussa päätöksen täytäntöönpanosta ja muutoksenhausta.~~

(Kuten voimassaoleva 2 luvun 11 §)

11 luku

Hakemusmenettely

3 §

Lupahakemuksen sisältö

— — — — —
Jos hakemus koskee luvan myöntämistä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (252/2017) tarkoitetulle hankkeelle, hakemusasikirjoihin on liitettävä mainitun lain 19 §:n mukainen arviointiselostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä ennen päätöksentekoa. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, tätä selvitystä ei ole esitettävä uudestaan. Hakemukseen on tarvittaessa liitettävä luonnonsuojelulain 35 §:ssä tarkoitettu arviointi.
— — — — —

14 luku

Valvonta ja hallintopakko

6 §

Luontovahingon korjaaminen

Jos tämän lain säännösten vastainen patoamiseen taikka vedenottoon liittyvä toimenpide tai velvollisuuksien laiminlyönti aiheuttaa tai uhkaa välittömästi aiheuttaa huomattavan haitallisen muutoksen vesistössä tai pohjavedessä taikka luonnonsuojelulain 3 §:n 7 kohdassa tarkoitetun luontovahingon, lupaviranomaisen on, sen lisäksi, mitä tämän luvun 4 §:ssä säädetään, määrättävä haitan aiheuttanut ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi mahdollisimman vähäisiksi taikka ryhtymään eräiden ympäristölle ai-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

heutuneiden vahinkojen korjaamisesta annetussa laissa (383/2009) tarkoitettuihin korjaaviin toimenpiteisiin. Asian käsittelyssä noudatetaan tämän luvun 5 §:ssä säädettyä menettelyä.

18 luku

Erinäisiä säännöksiä

1 §

Ympäristönsuojelun ja luonnonsuojelun tietojärjestelmiin merkittävät tiedot

Ympäristönsuojelun tietojärjestelmään merkitään tiedot lupaviranomaisen, Vaasan hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden tämän lain nojalla antamista päätöksistä. Luonnonsuojelun tietojärjestelmään merkitään tiedot lupaviranomaisen, Vaasan hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden 2 luvun 11 §:n 2 momentissa tarkoitetuista päätöksistä ja poikkeamisista.

2 §

Tietojen merkitseminen

Merkinnän ympäristönsuojelun tietojärjestelmään ja luonnonsuojelun tietojärjestelmään tekee asian ratkaissut viranomainen. Jos asia on ratkaistu ojitustoimituksessa, merkinnän tekee ojitustoimitukseen määräyksen antanut valtion valvontaviranomainen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

29.

Laki

rikoslain 48 luvun 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 48 luvun 5 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1073/2010, seuraavasti:

48 luku

Ympäristörikoksista

5 §

Luonnonsuojelurikos

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) oikeudettomasti hävittää tai turmelee luonnonsuojelulaissa (/) tai sen nojalla suojeltavaksi tai rauhoitetuksi säädetyn tai määrätyn taikka toimenpiderajoituksen alaisen tai toimenpidekieltoon määrätyn luonnonalueen, eläimen, kasvin tai muun luontoon kuuluvan kohteen,

on tuomittava luonnonsuojelurikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

30.

Laki

kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 5 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 264/2017, seuraavasti:

5 §

Jos lunastuslupahakemus koskee sellaista hanketta, jolla ilmeisesti on luonnonsuojelulaissa (/) tarkoitettuja vaikutuksia, on lisäksi noudatettava luonnonsuojelulakia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

31.

Laki

kaivoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaivoslain (621/2011) 3 §, 32 §:n 1 ja 3 momentti, 34 §:n 3 momentin 2 kohta ja 34 §:n 5 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 3 § laissa 530/2014, 32 §:n 1 ja 3 momentti sekä 34 §:n 5 momentti laissa 578/2019 sekä 34:n § 3 momentin 2 kohta laissa 259/2017, seuraavasti:

3 §

Lain suhde muuhun lainsäädäntöön

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, tämän lain mukaista lupa- tai muuta asiaa ratkaistaessa ja muutoin tämän lain mukaan toimittaessa on noudatettava luonnonsuojelulakia (/), ympäristönsuojelulakia (527/2014), erämaalakia (62/1991), maankäyttö- ja rakennuslakia (132/1999),

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

vesilakia (587/2011), poronhoitolakia (848/1990), säteilylakia (859/2018), ydinenergialakia (990/1987), muinaismuistolakia (295/1963), maastoliikennelakia (1710/1995) ja patoturvallisuuslakia (494/2009).

32 §

Etuoikeusjärjestys

Etuoikeus malminetsintälupaan, kaivoslupaan ja kullanhuuhtontalupaan on sillä, joka on ensimmäisenä hakenut lupaa 34 §:ssä säädettyllä tavalla. Mainitun pykälän 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettu selvitys luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisesta arvioinnista ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) mukaiset arviointiselostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä voidaan kuitenkin toimittaa kaivosviranomaiselle etuoikeutta menettämättä myös lupahakemuksen jättämisen jälkeen, mutta ennen tämän lain 37 §:ssä tarkoitettua lausuntomenettelyä ja 40 §:n mukaista lupahakemuksesta tiedottamista.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu etuoikeus kaivoslupaan säilyy malminetsintäluvan haltijalla myös siinä tapauksessa, että 34 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettu selvitys luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisesta arvioinnista sekä ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä toimitetaan kaivosviranomaiselle vasta malminetsintäluvan raukeamisen tai peruuttamisen jälkeen.

34 §

Lupahakemus

Lupahakemukseen on liitettävä:

2) tarvittaessa selvitys luonnonsuojelulain 35 §:ssä tarkoitettu arvioinnista ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä; sekä

Niiltä osin kuin 2 momentin 2 ja 5–7 kohdassa tarkoitettut selvitykset sisältyvät 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun selvitykseen luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisesta arvioinnista tai ympäristövaikutusten arviointiselostukseen, niitä ei kuitenkaan ole tarpeen esittää malminetsintälupaa, kaivoslupaa tai kullanhuuhtontalupaa koskevassa hakemuksessa. Hakemuksessa tulee tällöin mainita, mitkä 2 momentissa vaadituista selvityksistä sisältyvät 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin asiakirjoihin sekä arvio asiakirjojen toimittamisajankohdasta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

32.

Laki

uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain (1145/2020) 2 §:n 2 momentti, 5 §:n 1 momentin 3 kohta, 6 §:n 1 momentin 3 kohta, 9 §:n 1 momentin 3 kohta ja 13 §:n 1 momentin 1 kohta seuraavasti:

2 §

Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön

Tätä lakia sovelletaan tässä laissa erikseen mainittuihin ympäristönsuojelulain (527/2014), vesilain (587/2011), luonnonsuojelulain (/), muinaismuistolain (295/1963), vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005), lannoitevalmistelain (539/2006), eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015), muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveyssäännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1069/2009 (*sivutuoteasetus*), ilmailulain (864/2014), maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999), kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977), Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004), sähkömarkkinalain (588/2013), päästökauppain (311/2011), tuulivoiman kompensatioalueista annetun lain (490/2013), aluevalvontalain (755/2000), ympäristövaikutusten arviointimenettelyistä annetun lain (252/2017) ja painelaitelain (1144/2016) mukaisiin lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin, siten kuin jäljempänä tässä laissa tarkemmin säädetään.

5 §

Yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuden piirissä olevat lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt

Yhteyspisteviranomaisen 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua neuvontavelvollisuutta sovelletaan:

3) luonnonsuojelulain ~~68~~66 §:n mukaiseen poikkeusmenettelyyn luontotyyppien hävittämis- ja heikentämiskiellosta, ~~85~~83 §:n mukaiseen poikkeukseen eliölajien suojelua koskevista säännöksistä, 35 §:n mukaiseen Natura 2000 -verkostoon kuuluvaa aluetta koskevaan arviointimenette-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

lyyn sekä 37 §:n mukaiseen ilmoitusmenettelyyn Natura 2000 -verkostoon kuuluvaan alueeseen vaikuttavasta toimenpiteestä;

6 §

Sähköiseen asiointiin ja neuvontaan sisältyvät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt

Tässä luvussa säädettyä sähköistä asiointia ja neuvontaa sovelletaan:

3) luonnonsuojelulain ~~68~~66 §:n mukaiseen poikkeusmenettelyyn luontotyyppien hävittämis- ja heikentämiskiellosta, ~~85~~83 §:n mukaiseen poikkeukseen eliölajien suojelua koskevista säännöksistä sekä 37 §:n mukaiseen ilmoitusmenettelyyn;

9 §

Määräaikoihin sisältyvät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt

Tässä luvussa säädettyjä määräaikoja sovelletaan:

3) luonnonsuojelulain ~~68~~66 §:n mukaiseen poikkeusmenettelyyn luontotyyppien hävittämis- ja heikentämiskiellosta;

13 §

Määräajan pidentäminen ja määräajan laskemisen keskeyttäminen

Edellä 10 §:ssä säädettyä määräaikaa pidennetään vastaavalla ajalla, joka kuluu:

1) luonnonsuojelulain ~~85~~83 §:n mukaisessa poikkeusmenettelyssä;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

33.

Laki

geenitekniikkalain 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan geenitekniikkalain (377/1995) 23 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 551/2014, seuraavasti:

23 §

Määräys merkittävän ympäristöhaitan ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi

Jos 22 §:n 1 momentissa tarkoitetun säännösten vastaisen toiminnan seurauksena aiheutuu tai uhkaa välittömästi aiheutua ympäristönsuojelulain (527/2014) 176 §:ssä tarkoitettua merkittävää vesistön pilaantumista tai luonnonsuojelulain (/) 3 §:n 7 kohdassa tarkoitettu luontovahinko, geenitekniikanlautakunnan on, sen lisäksi, mitä tämän lain 22 §:ssä säädetään, määrättävä vahingon tai sen uhan aiheuttanut toiminnanharjoittaja ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin vahingon ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi mahdollisimman vähäiseksi taikka ryhtymään eräiden ympäristölle aiheutuneiden vahinkojen korjaamisesta annetussa laissa (383/2009) tarkoitettuihin korjaaviin toimenpiteisiin. Määräyksen antamisessa noudatetaan tämän lain 22 §:ssä säädettyä menettelyä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

34.

Laki

yksityistielain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityistielain (560/2018) 19 §:n 3 momentti, 21 §:n 3 momentti ja 74 §:n 3 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

19 §

Tien rakentaminen

Tien rakentamisessa on tämän lain lisäksi noudatettava luonnonsuojelulakia (/), vesilakia (587/2011), muinaismuistolakia (295/1963), metsälain (1093/1996) 3 lukua, ympäristönsuojelulakia (527/2014) sekä muita lakeja. Jos tien rakentamiseen tai käyttämiseen muun lain mukaan vaaditaan viranomaisen lupa, tien rakentamiseen ei saa ryhtyä, ennen kuin lupa on myönnetty.

21 §

Tien rakentaminen Natura 2000 -verkostoon sisältyvällä alueella tai sen läheisyydessä

Natura 2000 -verkostosta säädetään muilta osin luonnonsuojelulain 5 luvussa. Tien rakentamisen kokonaan estymisestä aiheutuva tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettu haitan korvaaminen tai alueen lunastaminen käsitellään ja ratkaistaan luonnonsuojelulain ~~115~~113 §:n mukaisesti.

74 §

Kunnan ja viranomaisten asianosaisuus

Jos tie johdetaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen tai muun erityisiä luontoarvoja sisältävän alueen läheisyyteen, luonnonsuojelulain 9 §:n 2 momentissa tarkoitettu viranomainen on asianosainen. Yleistä etua valvova viranomainen on asianosainen muissakin sen valvomaan etuun vaikuttavissa toimituksissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

35.

Laki

liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) 17 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 572/2018, seuraavasti

17 §

Tien suunnittelu ja alueiden käytön suunnittelu

Yleissuunnitelmaa ja tiesuunnitelmaa laadittaessa on noudatettava luonnonsuojelulakia (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

36.

Laki

ratalain 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ratalain (110/2007) 10 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 567/2016, seuraavasti:

10 §

Rautatiealueen suunnittelu ja alueiden käytön suunnittelu

Yleis- ja ratasuunnitelmaa laadittaessa on noudatettava luonnonsuojelulakia (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

37.

Laki

vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain 23 d §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain (719/1994) 23 d §, sellaisena kuin se on laissa 1095/2014, seuraavasti:

23 d §

Ympäristövahingon korjaaminen

Kuljetuksesta aiheutuneen pohjaveden tai vesistön merkittävän pilaantumisen taikka luonnon-suojelulain (/) 3 §:n 7 kohdassa tarkoitetun luontovahingon korjaamisessa noudatetaan ympäristönsuojelulain (527/2014) 137 §:ä ja 176 §:n 2 momenttia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

38.

Laki

elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 6 §:n 1 momentin 7 kohta ja 5 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 6 §:n 1 momentin 7 kohta laissa 1075/2020 ja 6 §:n 5 momentti laissa 1219/2006, seuraavasti:

6 §

Veronalaista tuloa eivät ole:

7) luonnonsuojelulain (/) 4 luvussa eikä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 1 a luvussa tarkoitettu tuki, jos tuki myönnetään tuensaajalle tavarana tai palveluna.

Verovelvollisen vaatimuksesta verotuksessa ei pidetä luovutuksena luonnonsuojelulaissa tarkoitetuksi luonnonsuojelualueeksi luovutettavan kiinteistön luovutusta siltä osin kuin kiinteistö vaihdetaan toiseen kiinteistöön. Vaihdoissa vastaanotetun kiinteistön verotuksessa vähennyskelpoisena hankintamenona pidetään luovutetun kiinteistön verotuksessa poistamatta olevaa hankintamenon osaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

39.

Laki

tuloverolain 48 ja 92 d §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tuloverolain (1535/1992) 48 §:n 1 momentin 4 kohta ja 4 momentti sekä 92 d §, sellaisina kuin ne ovat, 48 §:n 1 momentin 4 kohta laissa 1251/2009, 48 §:n 4 momentti laissa 1218/2006 ja 92 d § laissa 1077/2020, seuraavasti:

48 §

Verovapaat luovutusvoitot

Omaisuuksien luovutuksesta saatu voitto ei ole veronalaista tuloa, jos verovelvollinen luovuttaa

4) kiinteää omaisuutta valtiolle tai valtion liikelaitokselle luonnonsuojelulaissa (/) tarkoitettuna luonnonsuojelualueeksi.

Luonnonsuojelulaissa tarkoitettuna suojelualueeksi luovutetusta kiinteästä omaisuudesta saatu voitto ei ole veronalaista tuloa siltä osin kuin kiinteistö vaihdetaan toiseen kiinteistöön. Vaihdoissa vastikkeeksi saadun kiinteän omaisuuden hankinta-aika lasketaan luovutetun omaisuuden hankinta-ajasta.

92 d §

Eräät luonnonsuojelulliset sekä vesien- ja merenhoidolliset tuet

Veronalaista tuloa ei ole luonnonsuojelulain 4 luvussa eikä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 1 a luvussa tarkoitettu tuki, jos tuki myönnetään tuensaajalle tavarana tai palveluna.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

40.

Laki

maatilatalouden tuloverolain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatilatalouden tuloverolain (543/1967) 4 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1076/2020, seuraavasti:

4 §

Maatalouden veronalaiseksi tuloksi ei lueta luonnonsuojelulain (/) 4 luvussa eikä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 1 a luvussa tarkoitettua tukea, jos tuki myönnetään tuensaajalle tavarana tai palveluna.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

41.

Laki

kiinteistöverolain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kiinteistöverolain (654/1992) 3 §:n 1 momentin 4 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1060/2020, seuraavasti:

3 §

Verosta kokonaan tai osittain vapaat kiinteistöt

Kiinteistöveroa ei ole suoritettava:

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

4) luonnonsuojelulain (/) 47 §:n nojalla suojellusta alueesta, lukuun ottamatta sillä olevia rakennuksia ja rakennelmia rakennuspaikkoineen;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

42.

Laki

Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 11 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1686/2015, seuraavasti:

11 §

Ympäristörikkokset talousvyöhykkeellä

Rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä ympäristönsuojelulain rikkomisesta tuomitaan ympäristönsuojelulain 225 §:n mukaan, rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä jätelain rikkomisesta jätelain 147 §:n mukaan ja rangaistus talousvyöhykkeellä tehdystä luonnonsuojelurikkomuksesta luonnonsuojelulain (/) ~~133~~131 §:n mukaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

43.

Laki

Kurjenrahkan kansallispuistosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Kurjenrahkan kansallispuistosta annetun lain (1295/1997) 4 § sekä
muutetaan 3 § seuraavasti:

3 §

Rauhoitussäännökset

Kurjenrahkan kansallispuistossa kielletyistä toiminnoista säädetään luonnonsuojelulain (/) 49 §:ssä ja rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista mainitun lain 50 §:ssä ja 51 §:n 1 ja 3–5 momentissa. Hirveä ja valkohäntäpeuraa saa kuitenkin ajaa luonnonsuojelulain 50 §:n 1 momentin 10 kohdassa tarkoitettulla tavalla ainoastaan Lammenrahkan osa-alueella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

44.

Laki

Syötteen kansallispuistosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Syötteen kansallispuistosta annetun lain (512/2000) 4 § sekä
muutetaan 3 § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

3 §

Rauhoitussäännökset

Syötteen kansallispuistossa kielletyistä toiminnoista säädetään luonnonsuojelulain (/) 49 §:ssä ja rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista mainitun lain 50 ja 51 §:ssä.

Paikalliset asukkaat saavat metsästää Syötteen kansallispuiston alueella metsästyslain (615/1993) 8 §:n mukaisesti. Kansallispuiston alueella saavat myös muut paikallisiin metsästyseuroihin kuuluvat henkilöt metsästää hirveä. Kansallispuistossa ei kuitenkaan saa metsästää Loma-ojan eteläpuolisella Päätuoreen – Selkävaaran alueella.

Kansallispuiston järjestyssäännössä osoitetulta alueelta voidaan keräillä korukiviä vähäisessä määrin.

Syötteen kansallispuiston alueelta voidaan Metsähallituksen luvalla kerätä ja kuljettaa korukiviä korujen valmistusta varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

45.

Laki

Repoveden kansallispuistosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan Repoveden kansallispuistosta annetun lain (993/2002) 5 § sekä *muutetaan* 1, 3 § ja 4 §:n 1 momentti seuraavasti:

1 §

Kansallispuiston perustamistarkoitus

Kaakkois-Suomessa sijaitsevien, poikkeuksellisen edustavien kalliomuodostumien, järvi- ja metsäluonnon ja näillä esiintyvien eliölajien suojelemiseksi ja hoitamiseksi sekä retkeilyä, ope-
tusta ja tutkimusta varten perustetaan vuoden 1996 luonnonsuojelulain (1096/1996) mukainen Repoveden kansallispuisto.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

3 §

Rauhoitussäännökset

Repoveden kansallispuistossa kielletyistä toiminnoista säädetään luonnonsuojelulain (/) 49 §:ssä ja rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista mainitun lain 50 §:ssä ja 51 §:n 1 ja 3–5 momentissa.

Repoveden kansallispuiston siinä osassa, joka kuuluu puolustusvoimien käytössä olevaan Pahkajärven ampuma- ja harjoitusalueeseen, on alueen perustamistarkoitusta vaarantamatta sallittu puolustusvoimien sissi-, tiedustelu- ja muu vastaava koulutus kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelmassa tarkemmin määrättävän mukaisesti. Hoito- ja käyttösuunnitelma laaditaan edellä mainituilta osin yhteistyössä puolustushallinnon kanssa.

4 §

Liikkumisen rajoittaminen

Repoveden kansallispuistoa voidaan alueella liikkuminen kieltää tai sitä rajoittaa muullakin kuin luonnonsuojelulain 56 §:n mukaisella perusteella puolustusvoimista annetun lain (551/2007) mukaisesti.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

46.

Laki

Leivonmäen kansallispuistosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan Leivonmäen kansallispuistosta annetun lain (45/2003) 4 § sekä *muutetaan* 3 § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

3 §

Rauhoitussäännökset

Leivonmäen kansallispuistossa kielletyistä toiminnoista säädetään luonnonsuojelulain (/) 49 §:ssä ja rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista mainitun lain 50 §:ssä ja 51 §:n 1 ja 3–5 momentissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

47.

Laki

Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta annetun lain (1430/2004) 4 §:n 3 ja 4 momentti sekä
muutetaan 1 ja 3 § sekä 4 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 4 a §:n 1 momentti laissa 489/2010, seuraavasti:

1 §

Kansallispuiston perustaminen

Länsi-Lapin edustavimman tunturijakson sekä tähän liittyvien, luonnontilaisina ja erämaisina säilyneiden metsä- ja suoalueiden ja niillä esiintyvien eliölajien suojelemiseksi sekä retkeilyä, tutkimusta ja opetusta varten perustetaan vuoden 1996 luonnonsuojelulain (1096/1996) mukainen Pallas-Yllästunturin kansallispuisto.

3 §

Rauhoitussäännökset

Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa kielletyistä toiminnoista säädetään luonnonsuojelulain (/) 49 §:ssä ja rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista mainitun lain 50 ja 51 §:ssä.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Poiketen siitä, mitä luonnonsuojelulain 51 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetään, kansallispuistossa ei saa kalastaa Pallasjärvestä esiintyvän taimenen kutuvesissä, vesissä, joissa on luontainen purotaimenkanta eikä vesissä, jotka ovat tunturinierian esiintymisalueita. Näitä ovat seuraavat vedet sekä niiden sivupurot ja latvavedet:

- 1) Onnasjoki sekä Onnasjärvet;
- 2) Siosjoki, Pippojoki ja Ruotajoki;
- 3) Hannujoki sekä pienet Raasikaltiot;
- 4) Pahajoki sekä Hukkajärvi;
- 5) Kuoppajoki lukuun ottamatta Kuoppajärveä;
- 6) Saariselänoja, Ylijoki ja Nammalajoki;
- 7) kaikki Muonion Vuontisjärveen laskevat purot ja ojat sekä Riivinjärvet;
- 8) Pyhäjoki sekä Killinpoikainjärvet ja Hanhijärvi;
- 9) Ylisenpäänoja sekä Rautujärvi ja Ylisenpääjärvi;
- 10) Lompolonoja, Rautujärvi, Pahtajärvi ja Maanselkäjärvi;
- 11) Saarijärvi ja viereinen Hietajärvi;
- 12) Palsijärvi ja Suaskurun lammet.

Pallasjärvestä, Keimiöjärvestä ja Aakenustunturin Pyhäjärvestä saa tehdä kalaston hoitoon liittyviä toimenpiteitä. Kalaston hoidon järjestämisestä määrätään tarkemmin luonnonsuojelulain 57 §:n nojalla laadittavassa hoito- ja käyttösuunnitelmassa.

4 a §

Rakentaminen Pallastunturin matkailukeskuksen alueella

Pallas-Yllästunturin kansallispuiston Pallastunturin matkailukeskuksen alueella saa, sen estämättä, mitä luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetään, kunnostaa ja rakentaa kansallispuiston matkailua palvelevan hotellin majoitus-, ravintola- ja muita palvelutiloja sekä laskettelurakennelmia. Rakentaminen ei saa vaarantaa kansallispuiston perustamistarkoitusta tai suojeltujen luonnonarvojen säilymistä. Rakentamisen yhteydessä on myös varmistettava kansallispuiston maisemallisten sekä rakennetun ympäristön erityisarvojen säilyminen. Kansallispuistoa koskevien luonnonsuojelullisten erityisvaatimusten vuoksi edellä mainittujen matkailupalveluiden välittömät ja välilliset vaikutukset eivät saa olla laajuudeltaan tai nykyisestä tilasta niin poikkeavia, että ne muuttavat merkittävästi kansallispuiston luonnetta tai olosuhteita.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

48.

Laki

Pyhä-Luoston kansallispuistosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Pyhä-Luoston kansallispuistosta annetun lain (76/2005) 3 § seuraavasti:

3 §

Rauhoitussäännökset

Pyhä-Luoston kansallispuistossa kielletyistä toiminnoista säädetään luonnonsuojelulain (/) 49 §:ssä ja rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista mainitun lain 50 ja 51 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

49.

Laki

Selkämeren kansallispuistosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Selkämeren kansallispuistosta annetun lain (326/2011) 1 §:n 1 momentti, 3 ja 4 §, 5 §:n 1 momentti ja 6 §:n 1 momentti seuraavasti:

1 §

Kansallispuisto

Selkämeren aavan meren vedenalaisen luonnon, saaristojen ja luotojen, rannikon kosteikkojen sekä näihin liittyvien eliölajien suojelemiseksi ja niiden elinympäristöjen hoitamiseksi, luonnon- ja kulttuuriperinnön säilyttämiseksi sekä yleistä luonnonharrastusta, opetusta ja tutkimusta sa-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

moin kuin ympäristömuutosten seurantaan varten perustetaan vuoden 1996 luonnonsuojelulain (1096/1996) mukainen Selkämeren kansallispuisto.

— — — — —

3 §

Rauhoitussäännökset

Selkämeren kansallispuistossa kielletyistä toiminnoista säädetään luonnonsuojelulain (/) 49 §:ssä ja rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista mainitun lain 50 ja 51 §:ssä.

4 §

Kalastus

Selkämeren kansallispuistossa valtion alueella saa, sen estämättä, mitä luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetään, kalastaa kalastuslain (379/2015) 8 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

5 §

Metsästys ja eläinkantojen sääntely

Selkämeren kansallispuistossa saa, sen estämättä, mitä luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetään, metsästää harmaahyljettä. Kansallispuistoon liitettävillä yleisillä vesialueilla saa metsästää harmaahyljettä metsästyslain (615/1993) 7 ja 10 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

— — — — —

6 §

Liikkumisen rajoittaminen

Osassa Selkämeren kansallispuistoa voidaan alueella liikkuminen tarvittaessa kieltää tai sitä rajoittaa muullakin kuin luonnonsuojelulain 56 §:n mukaisella perusteella puolustusvoimista annetun lain (551/2007) mukaisesti.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

50.

Laki

Sipoonkorven kansallispuistosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Sipoonkorven kansallispuistosta annetun lain (325/2011) 1 ja 3 § sekä 4 §:n 1 momenttiseuraavasti:

1 §

Kansallispuiston perustamistarkoitus

Metsäluonnon monimuotoisuuden, kallioiden ja perinneympäristöjen sekä näihin liittyvien eliölajien suojelua ja eliölajien elinympäristöjen hoitamista, yleisön virkistäytymistä ja retkeilyä sekä yleisen luonnonharrastuksen edistämistä ja opetusta varten perustetaan vuoden 1996 luonnonsuojelulain (1096/1996) mukainen Sipoonkorven kansallispuisto.

3 §

Rauhoitussäännökset

Sipoonkorven kansallispuistossa kielletyistä toiminnoista säädetään luonnonsuojelulain (/) 49 §:ssä ja rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista mainitun lain 50 ja 51 §:ssä.

4 §

Liikkumisen rajoittaminen

Osassa Sipoonkorven kansallispuistoa voidaan alueella liikkuminen tarvittaessa kieltää tai sitä rajoittaa muullakin kuin luonnonsuojelulain 56 §:n mukaisella perusteella puolustusvoimista annetun lain (551/2007) mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

51.

Laki

Koloveden kansallispuistosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Koloveden kansallispuistosta annetun lain (401/2013) 1, 3 ja 4 § seuraavasti:

1 §

Perustamistarkoitus

Saimaan saaristoluonnon, saimaannorpan elinympäristön ja Etelä-Suomen metsä- ja kallio-
luonnon suojelemiseksi ja hoitamiseksi sekä luonnonharrastusta, virkistystä ja ympäristöntutki-
musta varten perustetaan vuoden 1996 luonnonsuojelulain (1096/1996) mukainen Koloveden
kansallispuisto.

3 §

Rauhoitussäännökset

Koloveden kansallispuistossa kielletyistä toiminnoista säädetään luonnonsuojelulain (/) 49
§:ssä ja rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista mainitun lain 50 ja 51 §:ssä.

4 §

Metsästys

Sen estämättä, mitä luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin 5 kohdassa säädetään, Koloveden
kansallispuistossa alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen luvalla tämän lain 2 §:ssä mainittu-
jen kuntien asukkaat saavat metsästää hirveä liitteenä olevaan karttaan merkityillä alueilla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

52.

Laki

Teijon kansallispuistosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Teijon kansallispuistosta annetun lain (1260/2014) 3 §:n 1 momentti seuraavasti:

3 §

Rauhoitussäännökset

Teijon kansallispuistossa kielletyistä toiminnoista säädetään luonnonsuojelulain (/) 49 §:ssä ja rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista mainitun lain 50 ja 51 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

53.

Laki

Etelä-Konneveden kansallispuistosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Etelä-Konneveden kansallispuistosta annetun lain (661/2014) 3 § seuraavasti:

3 §

Rauhoitussäännökset

Etelä-Konneveden kansallispuistossa kielletyistä toiminnoista säädetään luonnonsuojelulain (/) 49 §:ssä ja rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista mainitun lain 50 ja 51 §:ssä.

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

54.

Laki

Hossan kansallispuistosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Hossan kansallispuistosta annetun lain (296/2017) 3 §:n 1 ja 3 momentti seuraavasti:

3 §

Rauhoitussäännökset

Hossan kansallispuistossa kielletyistä toiminnoista säädetään luonnonsuojelulain (/) 49 §:ssä ja rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista mainitun lain 50 ja 51 §:ssä.

Sen estämättä, mitä luonnonsuojelulain 49 §:ssä säädetään, Hossan kansallispuistossa on niillä, joiden kotipaikka on metsästyslain (615/1993) 8 §:ssä tarkoitetussa kunnassa, oikeus metsästää kotikunnassaan kansallispuiston alueella. Kansallispuistossa toimivan paliskunnan osakkaila sekä Suomen riistakeskuksen tähän tarkoitukseen erikseen nimeämillä henkilöillä on kuitenkin kotikunnasta riippumatta oikeus luonnonsuojelulain 51 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun riistaeläinlajien yksilöiden luvanvaraiseen poistamiseen. Kuusamon yhteismetsän osakaskunnalla on lisäksi oikeus metsästää hirveä Kuusamon kunnassa sijaitsevilla kansallispuistoon kuuluvilla alueilla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

55.

Laki

Sallan kansallispuistosta annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Sallan kansallispuistosta annetun lain (1155/2021) 1 § ja 3 §:n 1 ja 2 momentti seuraavasti:

1 §

Kansallispuiston perustaminen

Itä-Lapin vaaramaiseman, siihen kuuluvien metsien, soiden ja harjujen ja niillä esiintyvien eliölajien suojelemiseksi sekä yleistä virkistys- ja retkeilykäyttöä, luonnonharrastusta, tutkimusta ja opetusta varten on vuoden 1996 luonnonsuojelulain (1096/1996) mukainen Sallan kansallispuisto.

3 §

Rauhoitussäännökset

Sallan kansallispuistossa kielletyistä toiminnoista säädetään luonnonsuojelulain (/) 49 §:ssä ja rauhoitussäännöksiä koskevista poikkeuksista mainitun lain 50 ja 51 §:ssä.

Niillä, joiden kotikunta on Sallan kunta, on oikeus metsästä Sallan kansallispuistossa metsästyslain (615/1993) 8 §:n nojalla, sen estämättä, mitä luonnonsuojelulain 49 §:ssä säädetään. Luonnonsuojelulain 51 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun riistaeläinlajien yksilön poistamiseen on lisäksi oikeus kansallispuistossa toimivan paliskunnan osakkailta ja Suomen riistakeskuksen tähän tarkoitukseen erikseen nimeämällä henkilöillä kotikunnasta riippumatta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii Luonnontieteellisen keskusmuseon resurssien riittävydestä luonnonsuojelulaissa asetettujen tehtävien hoitamisen turvaamiseksi.*

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp

2. *Eduskunta edellyttää toistaen kirjelmän EK 42/2022 vp mukaisen lausuman, että poikkeusluvalla ammuttujen valkoposkikhanhien hyödyntäminen sallitaan ja että hallitus valmistelee välittömästi esityksen luonnonsuojelulain muuttamisesta siten, että lintudirektiivin 9 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen poikkeuksen perusteella mahdollistetaan poikkeusluvalla tapetun valkoposkikhanhen haltuunotto ja asiallinen hyötykäyttö.*
3. *Eduskunta edellyttää, että hallitus edistää ekologisen kompensaation pilottihankkeiden kautta parhaiden käytäntöjen keräämistä järjestelmän vapaaehtoisen käyttöönoton ja luotettavuuden kehittämiseksi.*
4. *Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää luonnonsuojelulain rikkomiseen liittyvien rangaistussäännösten osalta syyksiluettavuutta koskevien säännösten johdonmukaisuuden ja valmistelee tarvittavat korjausehdotukset.*

Helsingissä 29.11.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Hanna Kosonen kesk
varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Emma Kari vihr
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Niina Malm sd
jäsen Kai Mykkänen kok
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Hussein al-Tae sd
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Ari Torniainen kesk
varajäsen Hanna Huttunen kesk
varajäsen Jouni Kotiaho ps
varajäsen Rami Lehto ps
varajäsen Pirkka-Pekka Petelius vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

**Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp
Vastalause**

Vastalause

Perustelut

Varovaisuusperiaate 7 §

Muutetaan pykälä vastaamaan hallituksen esityksen muotoilua.

Uhanalaiset luontotyypit (64 §) ja niiden huomioon ottaminen (65 §)

Lakiehdotuksen 64 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää uhanalaiseksi luontotyyppi sellainen luontotyyppi, jonka riski hävitä luonnosta on uhanalaisuusarvioinnin mukaan vähintään korkea. Asetuksen luontotyyppiluettelo tulisi saattaa ajan tasalle kahden vuoden kuluessa koko maata koskevan luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin valmistuttua. Asetuksessa uhanalaisiksi määriteltäviä luontotyyppisiä tai -ryhmiä arvioidaan olevan yhteensä 79. Elinympäristöittäin ne jakautuisivat alustavasti seuraavasti: Itämeri 9, Itämeren rannikko 10, sisävedet ja rannat 8, suot 23, metsät 6, kalliot 4, perinnebiotoopit 12 ja tunturit 7 luontotyyppiä. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan luontotyyppin säätämisellä uhanalaiseksi ei olisi kansalaisiin tai oikeushenkilöihin kohdistuvia välittömiä oikeusvaikutuksia, eikä asetus sellaisenaan aiheuttaisi uusia sääntelytarpeita.

Perustuslakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että ehdotettua uhanalaisen luontotyyppin sisällöllisten kriteerien ja niiden arvioinnin laintasoista määrittelyä voidaan pitää riittävän täsmällisenä. Uhanalaisten luontotyyppien määritelmät edellyttävät perustelujen valossa melko laajaa ja yksityiskohtaista kuvausta kunkin luontotyyppin ominaisuuspiirteistä. Merkitystä asetuksenantovaltuuden arvioinnissa on myös sillä, ettei uhanalaisuuden määrittely sellaisenaan saa aikaan välittömiä oikeusvaikutuksia. Perustuslakivaliokunta katsoo kuitenkin, että ympäristövaliokunnan on syytä mietinnössään vielä pyrkiä parantamaan sääntelyn ennakoitavuutta ja konkretisoimaan uhanalaisuuden vaikutuksia.

Hallituksen esityksen lähtökohta on, että uhanalaisten luontotyyppien säätäminen valtioneuvoston asetuksella parantaisi menettelyn ennakoitavuutta ja kohdistaisi päätöksentekomenettelyihin liittyviä selvittämistarpeita aiempaa selkeämmin. Tieto luontotyypeistä ja niiden uhanalaisuudesta on aiempaa parempi, mikä mahdollistaa luontotyyppien ja eliölajien suojelua koskevien säännösten yhdenmukaistamisen ja parantaa uhanalaisuusarvioinnin vaikuttavuutta, kun se saadaan käytettävämpään muotoon. Lain tasolla yksittäisten luontotyyppien luettelointia ei pidetä perusteltuna, koska määritelmät edellyttävät melko laajaa ja yksityiskohtaista kuvausta kunkin luontotyyppin ominaisuuspiirteistä.

Lakiehdotuksen 64 §:n tarkoituksena on edistää uhanalaisista luontotyypeistä olemassa olevan tiedon käytettävyyttä. Luontotyyppien uhanalaisuus perustuu tieteelliseen tietoon, ja ne ovat uhanalaisia siitä riippumatta, säädetäänkö niistä erikseen laissa tai asetuksessa. Niistä säätämisen tarkoitus on edistää yleisemmin päätöksenteon tietopohjaa. Säännöksellä ei luoda uusia velvoitteita uhanalaisten luontotyyppien suojeluun. Luontotyyppin säätämisellä uhanalaiseksi olisi vaikutusta esimerkiksi lakiehdotuksen 18 §:ssä tarkemmin säädetyn viranomaisten seuranta-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp
Vastalause

velvoitteen noudattamiseen, joka kohdistuu osaltaan myös uhanalaisiin luontotyypeihin. Seurannasta saatujen tietojen perusteella viranomaisen tulee 18 §:n 2 momentin mukaan ryhtyä tarvittaessa muihin toimenpiteisiin luontotyyppien suojelutason parantamiseksi.

Valiokunta on saanut käyttöönsä alustavan luonnoksen asetuksella luetteloitavista uhanalaisista luontotyypeistä. Ympäristöministeriön tulee pykälän 2 momentin mukaan laatia ehdotus luettelon tarkistamiseksi Suomen luontotyyppien kansallisen uhanalaisuuden arvioinnin perusteella aina kahden vuoden kuluessa arvioinnin valmistumisesta. Uhanalaisten luontotyyppien luettelo kuvauksineen on tarkoitus sisällyttää myös Suomen ympäristökeskuksen Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi -oppaaseen, joka on tarkoitettu kaikille luontoselvitysten ja luontovaikutusten arvioinnin parissa työskenteleville eli niin selvitysten tilaajille ja tekijöille, viranomaisille kuin lausuntojen antajillekin.

On tärkeää, että asetuksen valmistelussa noudatetaan avoimuuden ja osallistamisen periaatteita ja kuvataan mahdollisimman konkreettisesti luetteloitavien luontotyyppien ominaispiirteitä ja alueellista esiintymistä, pinta-alatietoja sekä sitä, miten uhanalaisten luontotyyppien kehityssuunnat etenevät eri elinympäristöissä.

Uhanalaisiin luontotyypeihin liittyy kiinteästi lakiehdotuksen 65 §, joka esityksen mukaan on informaatioluonteinen säännös niiden huomioon ottamisesta siten kuin muussa lainsäädännössä luontoarvojen huomioimisesta erikseen säädetään. Säännöksen tavoitteena on edistää uhanalaisten luontotyyppien huomioimista muiden lakien mukaisissa päätöksentekomenettelyissä, mutta se ei muuttaisi muiden lakien mukaisia luvan tai suunnitelman myöntämisen edellytyksiä. Perustuslakivaliokunta on arvioinut 64 §:ään sisältyvää asetuksenantovaltuutta myös 65 § huomioon ottaen todeten, että merkitystä asetuksenantovaltuuden arvioinnissa on myös sillä, ettei uhanalaisuuden määrittely sellaisenaan saa aikaan välittömiä oikeusvaikutuksia. Perustuslakivaliokunta katsoo kuitenkin, että ympäristövaliokunnan on syytä mietinnössään vielä pyrkiä parantamaan sääntelyn ennakoitavuutta ja konkretisoimaan uhanalaisuuden vaikutuksia.

Uhanalaisten luontotyyppien huomioon ottaminen tarkoittaisi käytännössä esimerkiksi sitä, että muun lain mukaista päätöstä tehtäessä olisi tarpeen kiinnittää huomiota tarkastelualueen tärkeysiin ja luontotyyppien säilymisen kannalta merkittäviin esiintymiin siinä määrin kuin luontoarvojen turvaamisesta erikseen on laissa säädetty. Vastaavasti vähemmälle huomiolle voisivat jäädä esimerkiksi ihmistoimien vuoksi voimakkaasti muuttuneet tai muuten ei-merkittävät uhanalaisten luontotyyppien esiintymät. Uhanalaisten luontotyyppien esiintymien täsmällinen määrä ja niiden sijainti selviävät alueellisissa selvityksissä. Käytännössä esimerkiksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Metsähallitus voivat muun lainsäädännön mukaisten lupien ja suunnitelmien hyväksymismenettelyihin usein kuuluvan lausuntomenettelyn yhteydessä tuoda esiin tietoja niistä uhanalaisista luontotyypeistä, joihin hankkeella tai suunnitelmalla voisi olla vaikutusta. Näin ollen uhanalaisen luontotyyppien huomioon ottamisen tarve vaihtelee soveltuvasta lainsäädännöstä, luontotyyppistä, päätöksenteon kohteena olevan hankkeen tai suunnitelman luonteesta, sijainnista ja sen vaikutuksista riippuen.

Ehdotettu 65 § ei muuttaisi muiden lakien mukaisia luvan tai suunnitelman myöntämisen edellytyksiä eikä sellaisenaan olisi myöskään esimerkiksi muun lain mukaisen luvan myöntämisen tai suunnitelman hyväksymisen esteenä. Näistä ja niiden edellyttämistä selvityksistä säädetään edel-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp
Vastalause

leen kussakin laissa erikseen. Ehdotetun huomioon ottoa koskevan säännöksen tarkoituksena on käytännössä edistää uhanalaisista luontotyypeistä jo olemassa olevan tiedon käyttämistä viranomaisen päätöksenteon tukena. Paremman tiedon perusteella luvanvaraisia toimia voitaisiin esimerkiksi pyrkiä sijoittamaan siten, että haitallisia luontovaikutuksia voitaisiin vähentää alueen uhanalaisimmilla luontotyypeillä.

Luontotyyppien uhanalaisuus ei ole sinänsä riippuvainen lainsäädännöstä, vaan luontotyypit ovat uhanalaisia siitä riippumatta, säädetäänkö niistä erikseen laissa tai asetuksessa. Esimerkiksi voimassa olevaan ympäristöä koskevaan lainsäädäntöön sisältyy jo useita säännöksiä, joissa on edellytetty luonnonarvojen kuten luontotyyppien ja lajien huomioon ottamista. Näitä ovat esimerkiksi ympäristönsuojelulain 13 § (turvetuotannon sijoittaminen) ja 49 § (ympäristöluvan edellytykset) sekä maankäyttö- ja rakennuslain 28 §, 39 § ja 54 § (kaavojen sisältövaatimukset). Muuta lainsäädäntöä, jonka mukaisesti tietoa käytettäisiin, olisivat esimerkiksi kaivoslaki, maa-aineslaki, vesilaki ja tielainsäädäntö.

Edellä kuvatun selventämiseksi lain tasolla pidämme tarpeellisena täsmentää ehdotettua 65 §:ää siten, että siihen lisätään nimenomainen viittaus sen informatiivisesta luonteesta ja siten ottamisesta huomioon asianomaisen muun lain mukaisessa lupaharkinnassa tai kaavoitusta koskevassa päätöksenteossa siten kuin valiokunta yksityiskohtaisissa perusteluissa esittää. Pykälämuutoksen tarkoitus on hälventää asiantuntijakuulemisissa esitettyjä epäilyksiä siitä, että säännöksellä olisi aineellisoikeudellisia vaikutuksia ottaen huomioon, että myös perustuslakivaliokunta on kytkenyt 64 §:n asetuksenantovaltuuden asianmukaisuuden arvioinnin osaltaan siihen, ettei uhanalaisuuden määrittely sellaisenaan saa aikaan välittömiä oikeusvaikutuksia.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin, että vaikka 64 ja 65 §:llä ei luoda uusia velvoitteita uhanalaisten luontotyyppien suojeluun, ne voivat kuitenkin välillisesti vaikuttaa esimerkiksi puukauppaan aiheuttaen maanomistajalle taloudellista vahinkoa. Myös maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo lausunnossaan, että tällainen vaikutus syntyy markkinakysynnän kautta ja aiheutuva metsävarallisuuden arvon merkittävä alentuminen jää maanomistajan sietovelvollisuuden piiriin. Ympäristövaliokunta katsoo, että uhanalaisten luontotyyppien mahdolliset välilliset vaikutukset voivat perustua esimerkiksi tapauskohtaiseen luontotyyppien alueelliseen sijoittumiseen, toiminnan luonteeseen tai erilaisiin yhteiskunnallisiin tekijöihin tai markkinamekanismeihin, joihin luonnonsuojelulain vaikutus on hyvin pieni. Uhanalaisten luontotyyppien välillinen vaikutus metsävarallisuuteen markkinakysynnän kautta on voinut syntyä jo nyt perustuen esimerkiksi uhanalaisuutta koskevassa punaisessa kirjassa olevaan tietopohjaan.

Korostamme, että uhanalaiset luontotyypit ovat uhanalaisia nimenomaan siksi, että luonto on laaja-alaisesti aktiivisen maankäytön piirissä, ja laajapinta-alaisetkin luontotyypit heikkenevät, koska ne sijoittuvat suojelualueiden ulkopuolelle eikä niitä siksi ja tiedonpuutteen vuoksi ole aina otettu huomioon, vaan ne väistyvät muun maankäytön tieltä. Tämän heikkenemiskehityksen vuoksi on tärkeää, että uhanalaiset luontotyypit tunnistetaan lainsäädännössä ja tämä tieto otetaan huomioon aikaisempaa jäsenytyneemmin niissä päätösprosesseissa, joissa luontoarvot on säädetty huomioon otettaviksi.

Huomautamme, että asiantuntijakuulemisissa on esitetty myös suurta huolta siitä, että ehdotetut 64 ja 65 § eivät suojaa luonnon monimuotoisuutta riittävästi, vaan sen käyttöön tulisi ottaa vel-

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp
Vastalause

voittavampaa sääntelyä. On myös selvää, että jos aikaisempaa parempi tietämys sekä luontotyypeistä että niiden heikkenemisestä johtaa arvioon siitä, että niiden oikeudellista suojaa on vahvistettava, on harkittava velvoittavan lainsäädännön lisäämistä rajaus-, poikkeus- ja korvausmekanismeineen ehdotetun 64 §:n osalta vain informatiivisen asetuksen sijaan.

Vesilain 11 §

Hallituksen esityksessä vahvistettaisiin myös vesilain luontotyypejä koskevaa suojelua lisäämällä sen soveltamisalaan purot, lähteiköt ja kalkkilammet. Tämä pykälä on tärkeää palauttaa takaisin hallituksen esityksessä esitetyllä tavalla.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena, paitsi 1. lakiehdotuksen 7, 64 ja 65 § ja 28. lakiehdotuksen 2 luvun 11 § muutettuina (***Vastalauseen muutosehdotukset***).

Vastalauseen muutosehdotukset

1. lakiehdotus

7 §

Varovaisuusperiaate

~~Tämän lain tai sen nojalla annetun asetuksen mukaisessa päätöksenteossa kiinnitetään huomiota luonnon monimuotoisuuden merkittävän vähenemisen tai häviämisen uhkaan, vaikka siitä ei olisi olemassa varmistettua tieteellistä tietoa.~~

Toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden merkittävän vähenemisen tai häviämisen uhan torjumiseksi ei tämän lain soveltamisessa ja sen mukaisessa päätöksenteossa saa lykätä tieteellisen tiedon puutteen tai sen epävarmuuden perusteella.

64 §

Uhanalaiset luontotyypit

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää uhanalaiseksi luontotyyppi sellainen luontotyyppi, jonka riski hävitä luonnosta on Suomen luontotyyppien kansallisen uhanalaisuuden arvioinnin mukaan vähintään korkea. Häviämiskäsi arvioidaan perustuen parhaaseen saatavilla olevaan tietoon luontotyyppin määrän vähenemisen, levinneisyys- tai esiintymisalueen suppeuden, elotoman ympäristön laadun heikennyksen, eliöyhteisön prosessien tai vuorovaikutussuhteiden häiriöiden tai häviämiskäsin määrällisen analyysin perusteella. Ympäristöministeriön on laadittava

Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp
Vastalause

ehdotus 1 momentissa tarkoitetun asetuksen tarkistamiseksi Suomen luontotyyppien kansallisen uhanalaisuuden arvioinnin perusteella aina kahden vuoden kuluessa arvioinnin valmistumisesta. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettujen luontotyyppien määrittelyperusteista.

65 §

Uhanalaisen luontotyyppin huomioon ottaminen

Viranomaiset ottavat 64 §:n nojalla annetun asetuksen informatiiviseen luetteloon sisältyvät uhanalaiset luontotyypit huomioon asianomaisen lain mukaisessa lupaharkinnassa tai kaavoitusta koskevassa päätöksenteossaan noudattaen muussa lainsäädännössä luontoarvojen turvaamisesta erikseen säädettyä.

28. lakiehdotus

11 §

Eräiden vesiluontotyyppien suojele

Suojeltuja vesiluontotyyppejä ovat luonnontilaisena:

- 1) enintään kymmenen hehtaarin suuruinen flada, kluuvijärvi ja kalkkilampi;
- 2) lähde ja lähteikkö;
- 3) muualla kuin Lapin maakunnassa sijaitseva puro, noro ja enintään yhden hehtaarin suuruinen lampi tai järvi.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun yksittäisen luontotyyppin luonnontilaa ei saa vaarantaa. Lupa-
viranomaisen voi yksittäistapauksessa hakemuksesta myöntää poikkeuksen kiellosta, jos kohteena olevan vesiluontotyyppin suojelutavoitteet eivät kokonaisuutena huomattavasti vaarannu. Jos luontotyyppin luonnontilan vaarantuminen aiheutuisi hankkeesta, johon on haettu tämän lain mukaista lupaa, lupa-asian yhteydessä on viran puolesta tutkittava kysymys poikkeuksen myöntämisestä. Lupa-asiasta erillisen poikkeamisasian käsittelyyn sovelletaan, mitä 3 luvussa säädetään lupapäätöksessä annettavista määräyksistä ja vaikutusten tarkkailusta, 11 luvussa hakemusasian käsittelystä ja päätöksen antamisesta sekä 15 luvussa päätöksen täytäntöönpanosta ja muutoksenhausta.

**Valiokunnan mietintö YmVM 17/2022 vp
Vastalause**

Helsingissä 29.11.2022

Katja Taimela sd
Johan Kvarnström sd
Niina Malm sd
Hussein al-Taeed sd
Tiina Elo vihr
Emma Kari vihr
Mai Kivelä vas
Pirkka-Pekka Petelius vihr